

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 11.4.2016
COM(2016) 199 final

PART 1/2

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Tabloul de bord 2016 privind justiția în UE

1. INTRODUCERE

Sistemele de justiție eficace au un rol determinant în susținerea statului de drept și a valorilor fundamentale ale Uniunii. De asemenea, ele constituie o condiție prealabilă a existenței unui mediu favorabil investițiilor și afacerilor. Din acest motiv, îmbunătățirea eficacității sistemelor de justiție naționale figurează printre prioritățile Semestrului european, care este ciclul anual al UE de coordonare a politicilor economice. Tabloul de bord privind justiția în UE ajută statele membre să realizeze acest obiectiv prioritar.

Cea de a patra ediție a tabloului de bord oferă o imagine de ansamblu asupra funcționării sistemelor naționale de justiție: numărul statelor membre care au participat la colectarea datelor a fost mai mare; au fost introduși noi indicatori de calitate, de exemplu privind standardele, formarea profesională, sondajele și asistența juridică; indicatorii privind independența au fost îmbunătățiți, inclusiv prin noi sondaje Eurobarometru; este prezentată o perspectivă mai detaliată asupra anumitor domenii, cum ar fi comunicațiile electronice.

Ce este tabloul de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord privind justiția în UE este un instrument de informare menit să ajute UE și statele membre să crească gradul de eficacitate al justiției, prin furnizarea de date obiective, fiabile și comparabile privind calitatea, independența și eficiența sistemelor de justiție în toate statele membre.

Tabloul de bord contribuie la identificarea eventualelor deficiențe, a îmbunătățirilor care pot fi aduse și a bunelor practici. Acesta prezintă tendințele funcționării sistemelor naționale de justiție de-a lungul timpului. Tabloul nu prezintă un clasament unic global, ci o imagine de ansamblu a modului de funcționare a tuturor sistemelor de justiție, bazată pe diverși indicatori de interes comun pentru statele membre.

Tabloul de bord nu promovează un anumit tip de sistem de justiție, tratând toate statele membre în mod egal. Indiferent de modelul sistemului judiciar național sau de tradiția juridică în care acesta este ancorat, adecvarea duratei procedurilor, independența, accesibilitatea din punct de vedere financiar și accesul ușor sunt unii dintre parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace.

Tabloul de bord se concentrează asupra litigiilor în materie civilă și comercială, precum și asupra cauzelor de contencios administrativ pentru a ajuta statele membre în eforturile depuse pentru a deschide calea către un mediu mai favorabil investițiilor și afacerilor și orientat într-o mai mare măsură către cetățeni. Tabloul de bord este un instrument care evoluează în dialog cu statele membre și cu Parlamentul European, pentru a identifica parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace. Parlamentul European a solicitat Comisiei să extindă în mod treptat sfera tabloului de bord, fiind în curs un proces de reflecție asupra modului în care poate fi realizată această extindere.

Care este metodologia tabloului de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord utilizează diferite surse de informații. Datele cantitative sunt furnizate, în marea lor parte, de Comisia pentru evaluarea eficienței justiției (CEPEJ) a Consiliului Europei, cu care Comisia a încheiat un contract pentru efectuarea unui studiu anual specific¹. Datele corespund perioadei 2010-2014 și au fost furnizate de statele membre în conformitate cu metodologia CEPEJ. De asemenea, studiul include observații detaliate și fișe cu informații specifice țărilor, care redau un context mai amplu și ar trebui consultate împreună cu graficele.

¹ Disponibil la: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Celelalte surse de date sunt Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale², Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (ENCJ), Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție din UE, Asociația Consiliilor de Stat și a jurisdicțiilor de contencios administrativ supreme din Uniunea Europeană (ACA), Rețeaua europeană în domeniul concurenței, Consiliul barourilor europene (CCBE), Comitetul pentru comunicații, Observatorul european al încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală, Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor, Eurostat, Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN), Banca Mondială și Forumul Economic Mondial. Metodologia pentru tabloul de bord 2016 au fost consolidată printr-o mai mare implicare a Grupului de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Cum contribuie tabloul de bord privind justiția în UE la semestrul european?

Tabloul de bord oferă informații cu privire la funcționarea sistemelor de justiție și contribuie la evaluarea impactului reformelor din domeniul justiției. Dacă indicatorii tabloului de bord evidențiază o performanță slabă, este necesară întotdeauna o analiză mai aprofundată a motivelor care stau la baza rezultatului. Această evaluare specifică de țară este efectuată în contextul procesului semestrului european, prin dialog bilateral cu autoritățile implicate și cu părțile interesate. Evaluarea ia în considerare particularitățile sistemului juridic și contextul din statele membre în cauză. Aceasta poate determina în cele din urmă Comisia să propună Consiliului să adopte *recomandări specifice fiecărei țări* privind îmbunătățirea sistemelor de justiție naționale³.

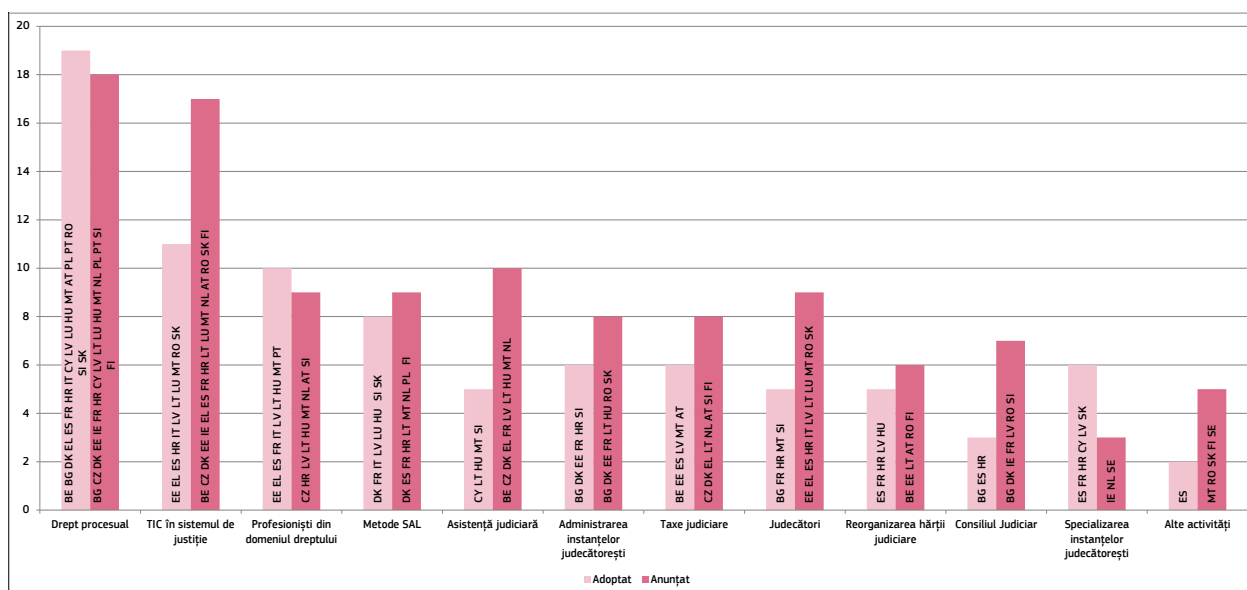
2. CONTEXT: CONTINUAREA EFORTURILOR DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A SISTEMELOR DE JUSTIȚIE

Publicarea prezentei ediții a tabloului de bord are loc în contextul măsurilor de îmbunătățire a sistemelor de justiție aflate în curs de aplicare într-o serie de state membre. Graficul de mai jos arată că în 2015 aproape toate statele membre au adus sau au anunțat modificări ale sistemelor de justiție.

² Pentru a pregăti tabloul de bord privind justiția în UE și pentru a promova schimbul de bune practici în domeniul eficacității sistemelor de justiție, Comisia a solicitat statelor membre să desemneze două persoane de contact, una din cadrul sistemului judiciar și cealaltă din cadrul Ministerului Justiției. Acest grup informal se reunește cu regularitate.

³ Motivele care stau la baza recomandărilor specifice fiecărei țări sunt prezentate anual de către Comisie în rapoartele de țară individuale sub formă de documente de lucru ale serviciilor Comisiei, disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm

Graficul 1: Activitatea legislativă și de reglementare privind sistemele de justiție în 2015 (măsurile adoptate/inițiativele anunțate pentru fiecare stat membru) (sursa: Comisia Europeană⁴)

Graficul 1 prezintă o imagine de ansamblu factuală asupra a „cine ce face”, fără a oferi nicio evaluare calitativă. El evidențiază faptul că numeroase state membre desfășoară activități în aceleași domenii și ar putea, prin urmare, să învețe unele de la altele. Acesta indică, de asemenea, existența unei dinamici a reformelor în domeniul justiției la nivelul întregii UE. Astfel, pe lângă măsurile adoptate în 2015, au fost anunțate noi inițiative în mai multe state membre.

Domeniul de aplicare, amploarea și stadiul diferitelor inițiative variază de la un stat membru la altul. Un mare număr de state membre au aprobat sau au anunțat modificări ale dreptului lor procedural. Statele membre au continuat să-și axeze activitățile pe tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC), dar au adoptat, de asemenea, și inițiative privind profesiile juridice, metodele de soluționare alternativă a litigiilor (SAL), asistența juridică, administrarea instanțelor judecătorești, taxele judiciare, statutul judecătorilor, reorganizarea hărților sistemului judiciar, specializarea instanțelor judecătorești și consiliile judiciare.

Aceste eforturi fac parte din reformele structurale încurajate în contextul semestrului european. Analiza anuală a creșterii pentru 2016 a subliniat următoarele: „*Consolidarea calității, a independenței și a eficienței sistemelor de justiție ale statelor membre este o condiție indispensabilă pentru existența unui mediu propice afacerilor. [...] Este necesar să se asigure proceduri rapide, să se elimine întârzierile înregistrate în soluționarea cauzelor aflate pe rolul instanțelor, să se ofere garanții sporite pentru independența magistraților și să se amelioreze calitatea sistemului judiciar, inclusiv printr-o mai bună utilizare a TIC în instanțe și prin recurgerea la standarde de calitate.*”⁵ Din același motiv, îmbunătățirea sistemelor de justiție naționale figurează, la rândul său, printre eforturile necesare la nivel național pentru a însoți Planul de investiții pentru Europa⁶.

Concluziile tabloului de bord 2015, împreună cu o evaluare specifică de țară efectuată pentru fiecare dintre statele membre vizate, au fost integrate în cadrul semestrului european.

⁴ Informațiile au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale și acoperă 26 de state membre. DE și UK nu au oferit informații. DE a indicat că este angajată în reforma sistemului său judiciar, care are domenii de aplicare și amplori diferite în cele 16 landuri.

⁵ Analiza anuală a creșterii pentru 2016, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții din 26 noiembrie 2015, COM(2015) 690 final, p. 13.

⁶ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Provocări la adresa mediilor de investiții din statele membre” din 18 decembrie 2015, SWD(2015) 400 final/2.

Semestrul european 2015 evidențiază faptul că anumite state membre se confruntă în continuare cu probleme specifice⁷. În special, Consiliul, pe baza unei propuneri din partea Comisiei, a adresat anumitor state membre *recomandări specifice fiecărei țări*, în care a evidențiat modalitățile prin care statele respective ar putea crește gradul de eficacitate al sistemelor lor judiciare⁸. În plus, reformele în domeniul justiției din alte state membre care se confruntă cu dificultăți sunt monitorizate îndeaproape prin *rapoartele de țară* publicate pe parcursul semestrului european⁹ și în statele membre care fac obiectul unui program de ajustare economică¹⁰. De asemenea, în cadrul celui de al treilea pilon al Planului de investiții pentru Europa, s-a stabilit că sistemele de justiție din nouă state membre constituie o problemă în calea investițiilor¹¹.

Între 2014 și 2020, UE va pune la dispoziție 4,2 miliarde EUR prin intermediul fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) pentru a sprijini reformele din domeniul justiției¹². 14 state membre¹³ au indicat, în documentele lor de programare, că justiția este un domeniu care trebuie sprijinit prin intermediul fondurilor ESI. Comisia subliniază importanța adoptării unei abordări orientate spre rezultate atunci când se implementează fondurile: această abordare este prevăzută, de asemenea, în Regulamentul privind fondurile ESI. Comisia poartă discuții cu statele membre în legătură cu modalitățile optime de analiză și evaluare a impactului fondurilor ESI asupra sistemelor de justiție în cauză.

Impactul economic al unor sisteme judiciare pe deplin funcționale justifică aceste eforturi. Sistemele de justiție eficace au un rol esențial în restabilirea încrederii de-a lungul întregului ciclu economic. Atunci când sistemele judiciare garantează respectarea drepturilor, creditorii sunt mult mai dispuși să acorde împrumuturi, comportamentul oportunist al întreprinderilor este descurajat, costurile tranzacțiilor sunt reduse și întreprinderile inovatoare, care se bazează deseori pe active necorporale (de exemplu, drepturi de proprietate intelectuală - DPI), sunt mai dispuse să investească. Importanța eficacității sistemelor naționale judiciare pentru IMM-uri a fost evidențiată într-un sondaj privind inovarea și DPI, realizat în 2015¹⁴, la care au participat aproximativ 9 000 de IMM-uri europene. Sondajul a arătat, în special, că printre principalele motive ale renunțării la sesizarea justiției cu privire la încălcarea DPI se numără costul și durata excesivă a procedurilor judiciare. Impactul pozitiv al sistemelor de justiție naționale asupra

⁷ BE, BG, IE, ES, HR, IT, CY, LV, MT, PL, PT, RO, SI, SK.

⁸ HR, IT, LV, SI; a se vedea Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2015 privind Programul național de reformă al Croației pentru 2015 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al Croației pentru 2015, (2015/C 272/15); Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2015 privind Programul național de reformă al Italiei pentru 2015 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Italiei pentru 2015, (2015/C 272/16); Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2015 privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2015 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2015, (2015/C 272/17); Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2015 privind Programul național de reformă al Sloveniei pentru 2015 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Sloveniei pentru 2015, (2015/C 272/02).

⁹ Rapoartele de țară pentru 2015 sunt disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/index_ro.htm

¹⁰ CY și EL.

¹¹ BG, ES, HR, IT, MT, PL, RO, SK, SI; a se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Provocări la adresa mediilor de investiții din statele membre” din 18 decembrie 2015, SWD(2015) 400 final/2.

¹² Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului, JO L 347, 20.12.2013.

¹³ BG, CZ, EL, ES (numai FEDR), HR, IT, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI.

¹⁴ Tabloul de bord pentru 2015 privind proprietatea intelectuală și IMM-urile, elaborat pentru Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală (în curs de publicare).

economiei este evidențiat în literatura și cercetarea de specialitate¹⁵, inclusiv de Fondul Monetar Internațional¹⁶, Banca Centrală Europeană¹⁷, OCDE¹⁸, Forumul Economic Mondial¹⁹ și Banca Mondială.²⁰

Importanța eforturilor depuse de statele membre pentru a crește eficacitatea sistemelor lor judiciare este confirmată, de asemenea, de nivelul ridicat înregistrat în mod constant de volumul de lucru al instanțelor, deși situația variază de la un stat membru la altul, după cum reiese din graficele de mai jos.

¹⁵ Alves Ribeiro Correia/Antas Videira, „Troika’s Portuguese Ministry of Justice Experiment: An Empirical Study on the Success Story of the Civil Enforcement Actions”, în *International Journal for Court Administration*, Vol. 7, No. 1, iulie 2015, demonstrează succesul reformelor întreprinse în Portugalia.

¹⁶ FMI, „Fostering Growth in Europe Now”, 18 iunie 2012.

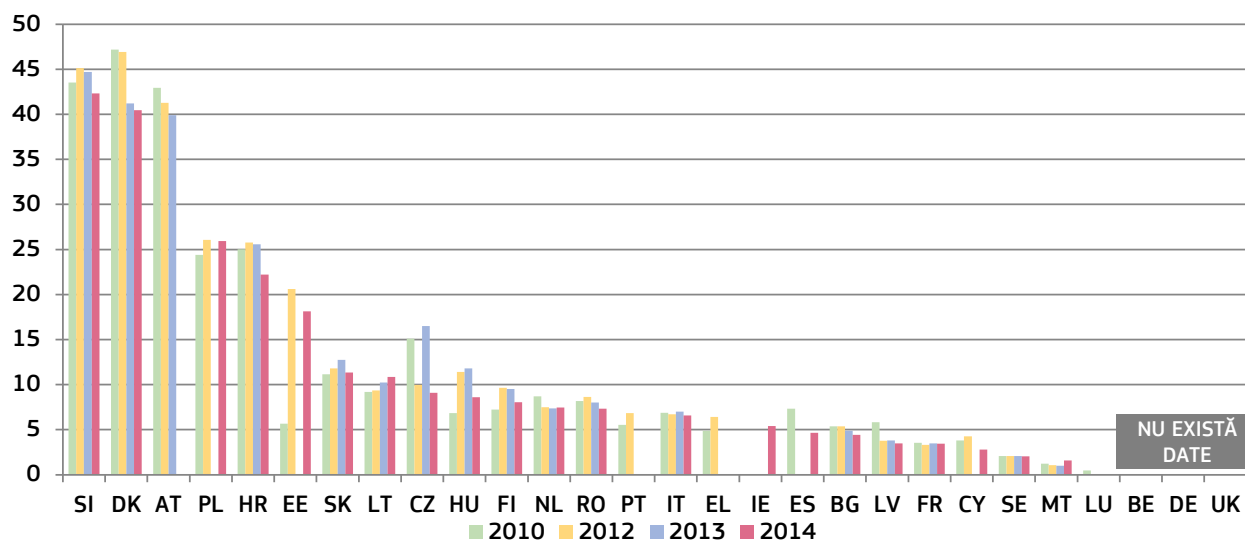
¹⁷ Disponibil la: <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>

¹⁸ A se vedea, de exemplu, „What makes civil justice effective?”, note privind politicile Departamentului Economic al OCDE, din 18 iunie 2013 și „The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics”, documente de lucru ale Departamentului Economic al OCDE, nr. 1060.

¹⁹ Forumul Economic Mondial, „The Global Competitiveness Report; 2013-2014”, disponibil la următoarea adresă: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

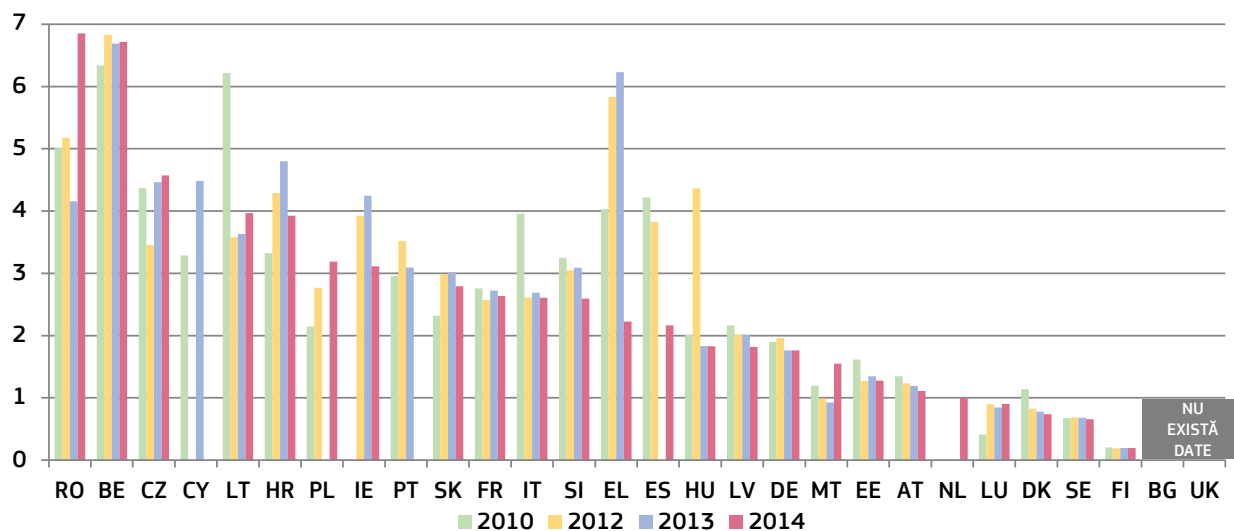
²⁰ Disponibil la: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>

Graficul 2: Numărul de noi cauze civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură* (în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ²¹).

* Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. IT: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile, comparațiile între ani diferiți putând, astfel, conduce la concluzii eronate. DK: se presupune că îmbunătățirea mediului de afaceri ar explica faptul că instanțele de la toate nivelurile au primit mai puține cauze.

Graficul 3: Numărul de noi cauze litigioase civile și comerciale* (în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

* Cauzele litigioase civile și comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte, conform metodologiei CEPEJ. În schimb, cauzele civile (și comerciale) nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. Cauzele comerciale sunt soluționate de instanțe comerciale speciale în unele țări, în timp ce în altele acestea sunt de competența instanțelor de drept comun (civile). ES: se presupune că introducerea taxelor judiciare pentru persoanele fizice până în martie 2014 și excluderea ordinelor de plată ar explica variațiile. EL: în 2014 au fost efectuate schimbări metodologice. IT: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile, comparațiile între ani diferiți putând, astfel, conduce la concluzii eronate.

²¹ Studiul privind funcționarea sistemelor judiciare din statele membre ale UE în 2015, realizat pentru Comisie de Secretariatul CEPEJ, disponibil la: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

3. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE TABLOULUI DE BORD 2016 PRIVIND JUSTIȚIA ÎN UE

Eficiența, calitatea și independența sunt principalii parametri ai unui sistem de justiție eficace, iar tabloul de bord prezintă indicatori privind toți acești trei parametri.

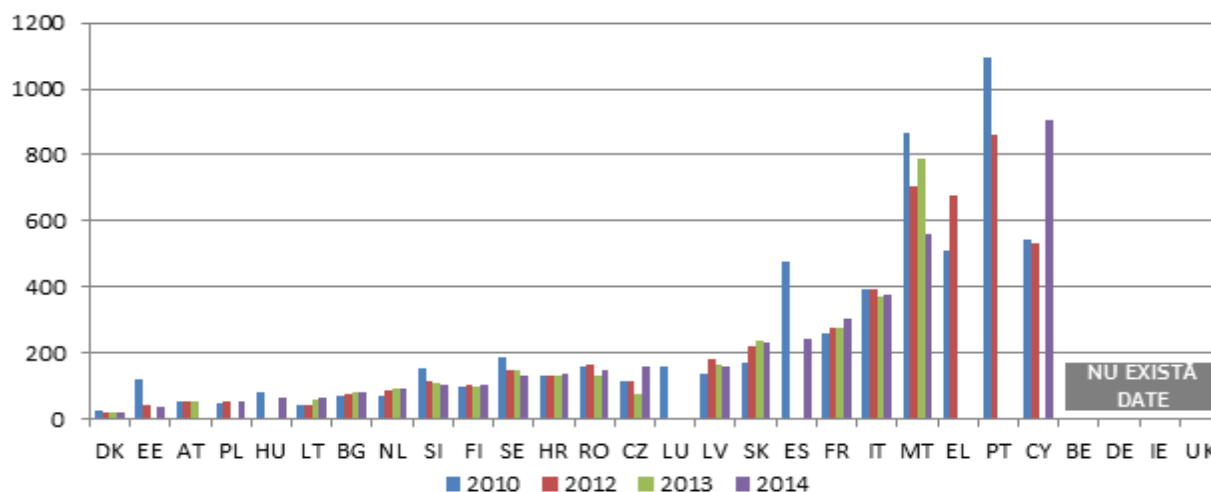
3.1 Eficiența sistemelor de justiție

Indicatorii referitori la eficiența procedurilor sunt: durata procedurilor (durata lichidării stocului de cauze pendinte); rata de soluționare a cauzelor; și numărul de cauze pendinte.

3.1.1 Durata procedurilor

Durata procedurilor reprezintă timpul (în zile) necesar, conform estimărilor, pentru soluționarea unei cauze în instanță, ceea ce înseamnă timpul necesar pentru ca organul jurisdicțional să pronunțe o hotărâre în primă instanță. Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte” reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile)²². Toate graficele²³ se referă la proceduri în primă instanță și compară, în cazul în care sunt disponibile, datele din 2010, 2012, 2013 și 2014²⁴.

Graficul 4: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură* (în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ).

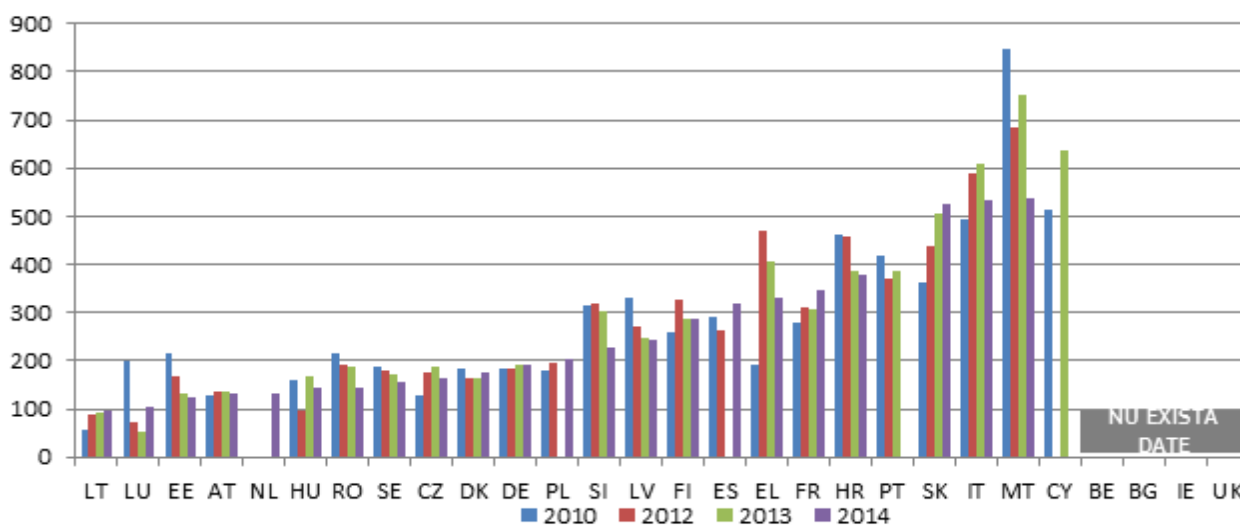
* Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, HR, IT, CY, LV, HU, RO, SI, FI). CZ și SK semnaleză că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este posibilă nicio acțiune în justiție. PT: nu s-au putut pune la dispoziție aceste date din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

²² Durata procedurilor, rata de soluționare a cauzelor și numărul de cauze pendinte sunt indicatori standard definiți de CEPEJ. http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

²³ Datele CEPEJ privind procedurile în a doua instanță și la Curtea Supremă, precum și cele privind anumite categorii de cauze (de exemplu, insolvența) nu sunt disponibile pentru un număr suficient de state membre.

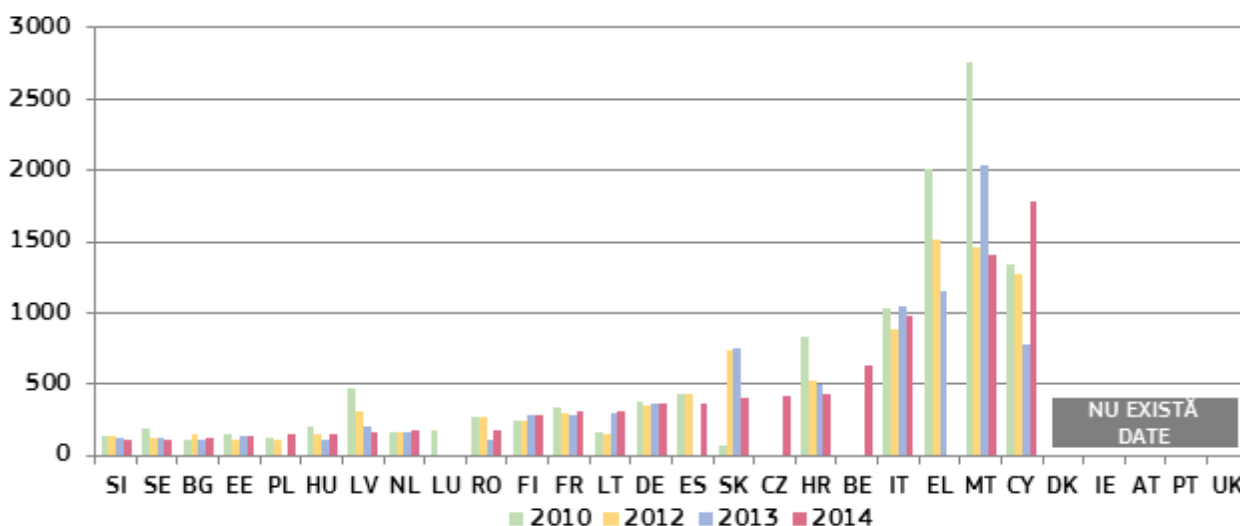
²⁴ Datele includ actualizări efectuate de CEPEJ după publicarea studiilor sale, astfel cum au fost transmise Comisiei.

Graficul 5: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale* (în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ).

* Cauzele civile (și comerciale) litigioase se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte, conform metodologiei CEPEJ. Spre deosebire de acestea, cauzele civile (și comerciale) nelitigioase vizează proceduri necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. În unele țări, cauzele comerciale sunt judecate de instanțe specializate în materie comercială, în timp ce în alte țări astfel de cauze sunt soluționate de instanțe de drept comun (civile). Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, EL, ES, HR, IT, CY, LV, LU, HU, RO, SI, FI) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). CZ și SK semnaleză că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este posibilă nicio acțiune în justiție. Înainte de 2014, NL a prezentat un calendar estimat pentru lichidarea stocului de cauze pendinte, care nu era calculat de CEPEJ. PT: nu s-au putut pune la dispoziție date pentru 2014 din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

Graficul 6: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ* (în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ).

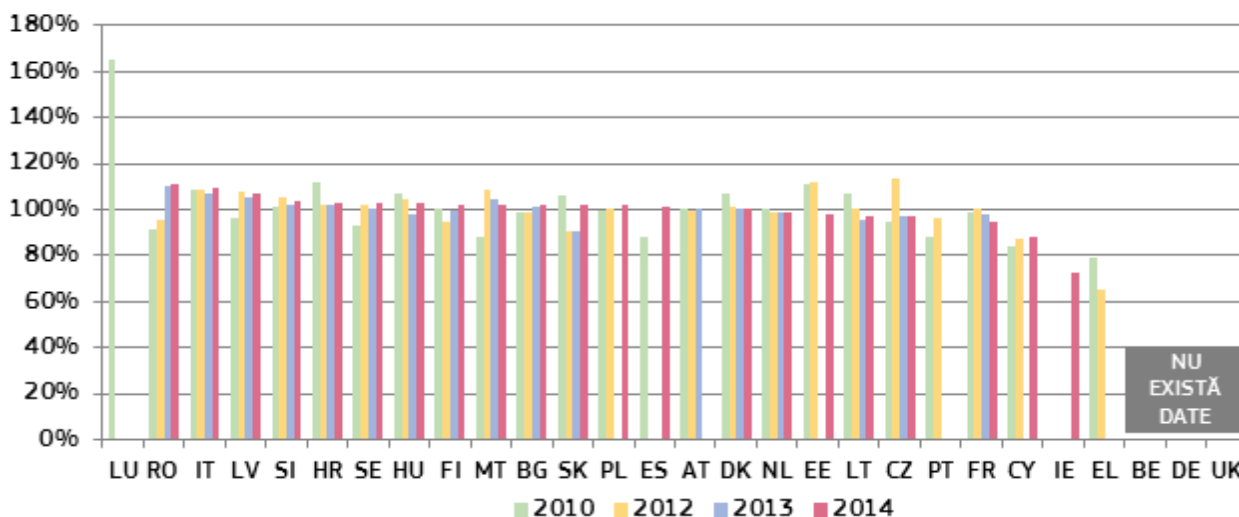
* Cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între cetățeni și autoritățile locale, regionale sau naționale, conform metodologiei CEPEJ. Cauzele de contencios administrativ sunt judecate de instanțe de contencios administrativ speciale în unele țări, în timp ce în altele acestea sunt judecate de instanțe de drept comun (civile). * Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (HU, FI), o reorganizare a sistemului judiciar administrativ (HR, în 2012) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). CZ și SK semnaleză că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este

posibilă nicio acțiune în justiție. CY: variațiile se explică prin creșterea numărului de cauze privind salvarea băncilor și rezoluția comună a acestora. MT: se presupune că variațiile se explică prin creșterea numărului de judecători.

3.1.2 Rata de soluționare a cauzelor

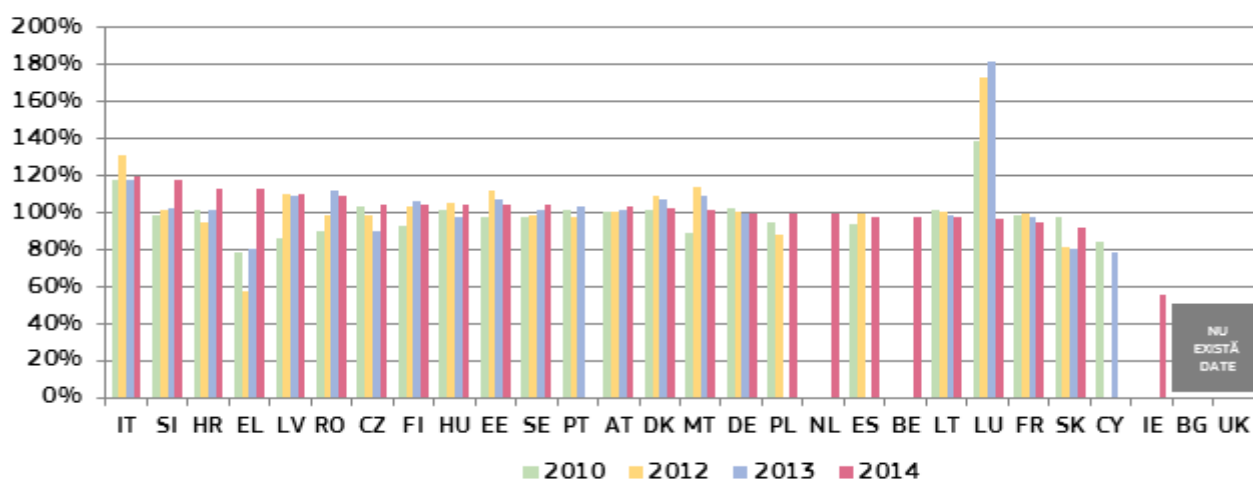
Rata de soluționare a cauzelor este raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi. Indicatorul măsoară capacitatea unei instanțe de a face față volumului de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este de aproximativ 100 % sau mai mare, acest lucru înseamnă că sistemul judiciar este capabil să soluționeze cel puțin numărul de cauze nou introduse. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este mai mică de 100 %, acest lucru înseamnă că instanțele soluționează mai puține cauze decât numărul de cauze noi.

Graficul 7: Rata de soluționare a cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură* (în primă instanță/în % – valorile mai mari de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate depășește numărul de cauze noi, în timp ce valorile mai mici de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate este mai mic decât numărul de cauze noi) (sursa: studiul CEPEJ).

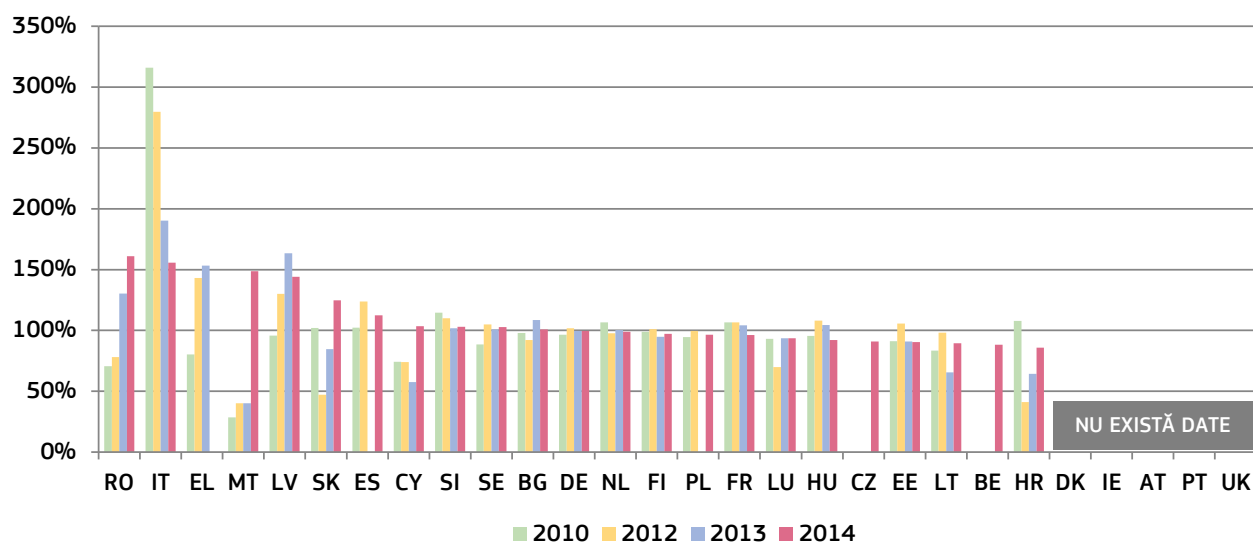
* Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, IT, CY, LV, HU, SI, FI). Modificările privind cauzele noi ar putea explica variațiile din LT și SK. LV: variațiile s-ar putea explica prin factori externi și interni, cum ar fi noile proceduri de insolvență. PT: nu s-au putut pune la dispoziție aceste date din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

Graficul 8: Rata de soluționare a cauzelor litigioase civile și comerciale* (în primă instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ).

* Comparațiile trebuie efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, EL, IT, CY, LV, HU, SI, FI) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). NL: înainte de 2014, se prezenta un calendar estimat pentru lichidarea stocului de cauze pendinte, care nu era calculat de CEPEJ. LU: variațiile se explică prin introducerea unor metode statistice noi. IE: se presupune că rezultatele slabe s-ar putea explica prin practicile tradiționale de înregistrare a cauzelor civile pendinte. PT: nu s-au putut pune la dispoziție date pentru 2014 din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

Graficul 9: Rata de soluționare a cauzelor de contencios administrativ* (în primă instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ).

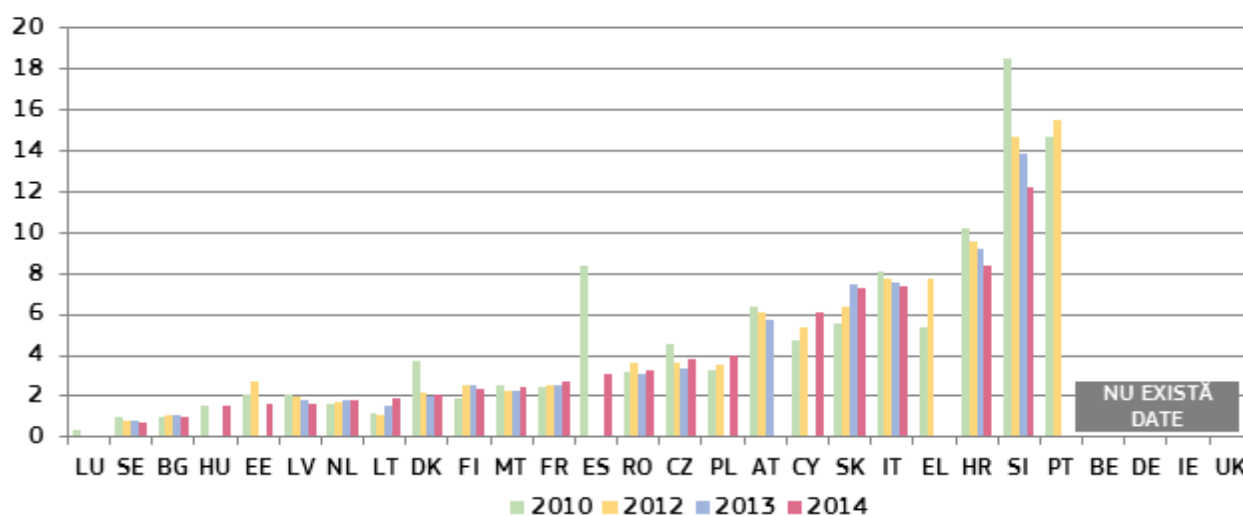

* Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (HU, FI), o reorganizare a sistemului judiciar administrativ (HR, în 2012) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). LT: se presupune că variațiile s-ar explica prin modificările privind cauzele noi. MT: se presupune că variațiile se explică prin creșterea numărului de judecători.

3.1.3 Cauzele pendinte

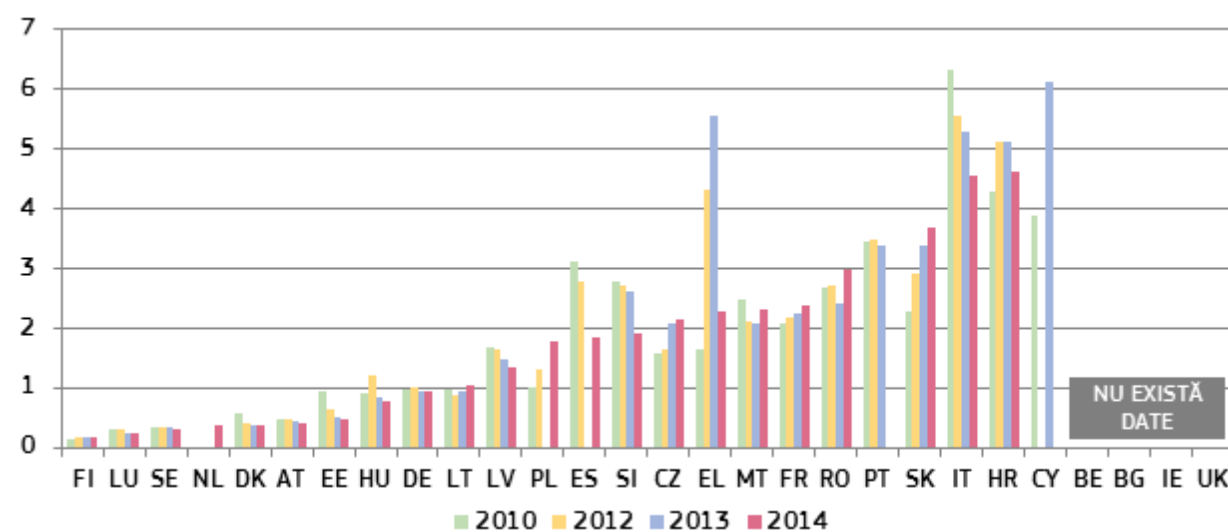
Numărul de cauze pendinte reprezintă numărul de cauze care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul unei perioade. De asemenea, acesta influențează durata lichidării stocului de cauze pendinte.

Graficul 10: Numărul de cauze pendinte civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură* (în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

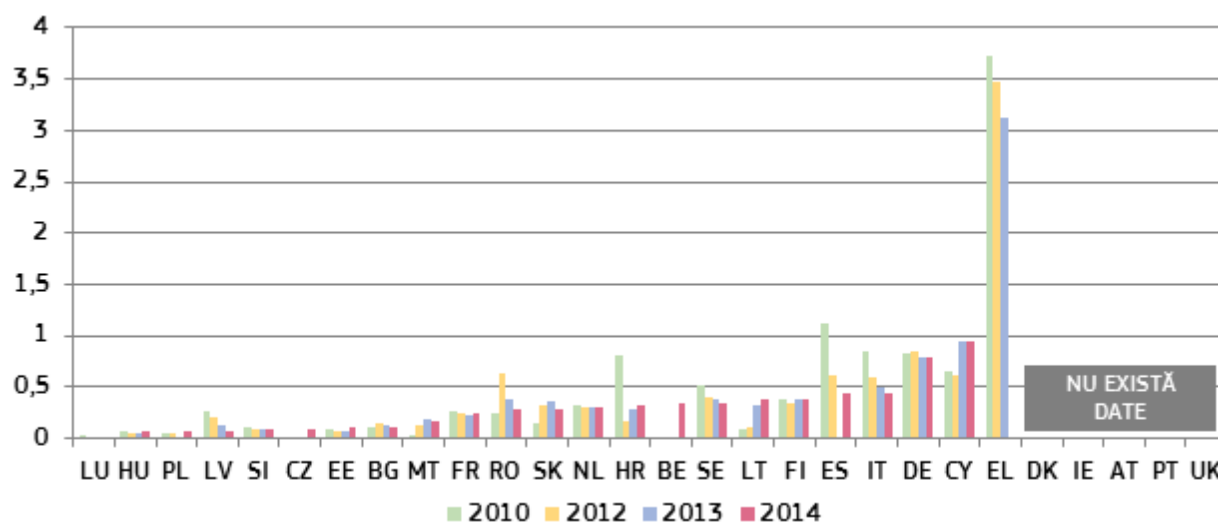
* Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, IT, CY, LV, HU, RO, SI, FI). CZ și SK semnalează că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este posibilă nicio acțiune în justiție. ES: se presupune că variațiile s-ar explica prin modificările privind cauzele noi. PT: nu s-au putut pune la dispoziție aceste date din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

Graficul 11: Numărul de cauze litigioase civile și comerciale pendinte* (în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

* Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (CZ, EE, EL, IT, CY, LV, HU, RO, SI, FI) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). Modificările privind cauzele noi ar putea explica variațiile din DK, EL și ES. CZ și SK semnalează că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este posibilă nicio acțiune în justiție. PT: nu s-au putut pune la dispoziție date pentru 2014 din cauza unor constrângeri de ordin tehnic.

Graficul 12: Numărul de cauze de contencios administrativ pendinte* (în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

* Comparațiile ar trebui efectuate cu precauție, întrucât unele state membre au raportat modificări ale metodologiei de colectare sau de clasificare a datelor pe categorii (HU, FI), o reorganizare a sistemului judiciar administrativ (HR, în 2012) sau au formulat avertismente privind caracterul complet al datelor, fiind posibil ca acestea să nu acopere toate landurile sau toate instanțele (DE, LU). Se presupune că modificările privind cauzele noi ar putea explica variațiile din ES și CY. CZ și SK semnalează că nu au posibilitatea de a stabili numărul de cauze pendinte în primă instanță, întrucât cauzele sunt considerate pendinte până când nu mai este posibilă nicio acțiune în justiție.

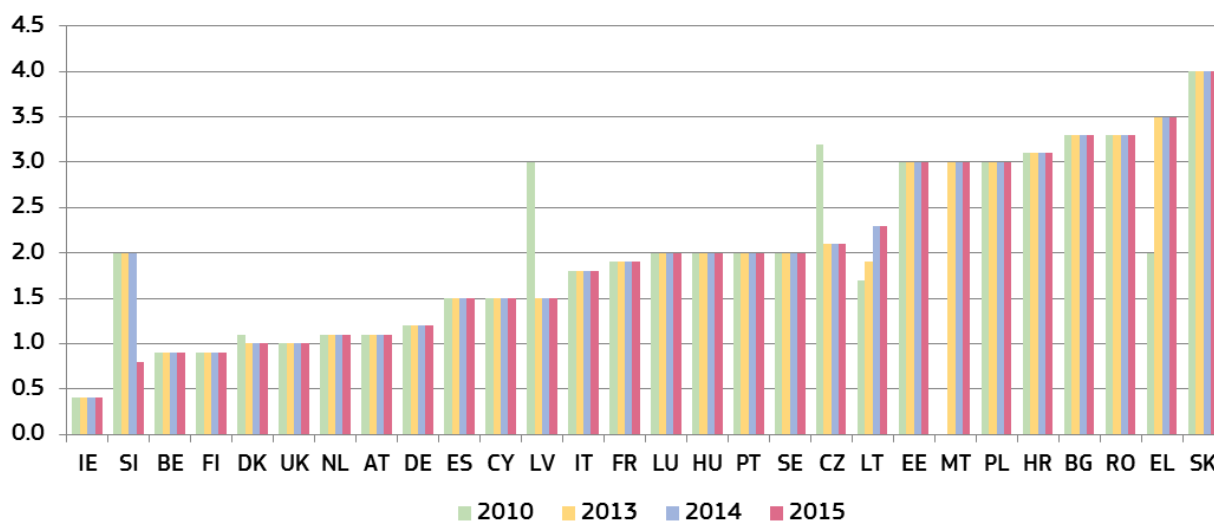
3.1.4 Eficiența în domenii specifice

Prezenta secțiune oferă informații mai detaliate privind timpul de care instanțele au nevoie pentru soluționarea litigiilor în domenii de drept specifice și completează datele generale privind eficiența sistemelor de justiție. Domeniile sunt selectate în funcție de importanța lor pentru piața unică, pentru economie și pentru mediul de afaceri în general. Datele privind durata medie a procedurilor din aceste domenii specifice permit o înțelegere mai nuanțată a modului în care funcționează sistemul judiciar național. Tabloul de bord din 2016 se bazează pe exercițiile anterioare de colectare de date și examinează domeniile insolvenței, dreptului concurenței, dreptului consumului, drepturilor de proprietate intelectuală, legislației privind comunicațiile electronice și achizițiilor publice.

O analiză mai atentă a funcționării instanțelor atunci când aplică dreptul UE în domenii specifice²⁵ este deosebit de relevantă. Dreptul UE constituie o bază comună în sistemele juridice ale statelor membre, iar soluționarea litigiilor care țin de dreptul Uniunii este, prin urmare, deosebit de adecvată pentru obținerea de date comparabile. Atunci când aplică dreptul UE, instanțele naționale acționează ca instanțe ale Uniunii și se asigură că drepturile și obligațiile prevăzute de dreptul UE sunt puse în aplicare în mod efectiv. Focalizarea asupra anumitor domenii ale dreptului UE oferă clarificări cu privire la eficacitatea cu care se asigură aplicarea dreptului UE. Întârzierile importante înregistrate de acțiunile în justiție ar putea avea consecințe negative asupra asigurării respectării drepturilor care decurg din legislația UE în cauză, de exemplu atunci când nu mai sunt disponibile căi de atac adecvate sau când se produc daune financiare importante care devin nerecuperabile.

²⁵ Pentru anumite domenii, tabloul de bord se axează pe date privind cauze în primă instanță care acoperă o perioadă de trei ani (doi ani pentru comunicațiile electronice). Au fost colectate date privind cauzele în a doua instanță și, atunci când este cazul, în a treia instanță, dar ele nu sunt prezentate în acest tablou de bord, întrucât numărul statelor membre care le-au comunicat este prea scăzut.

Graficul 13 Insolvența: *timpul necesar pentru soluționarea cauzelor de insolvență** (în ani)
(sursa: Banca Mondială: „Doing Business”)

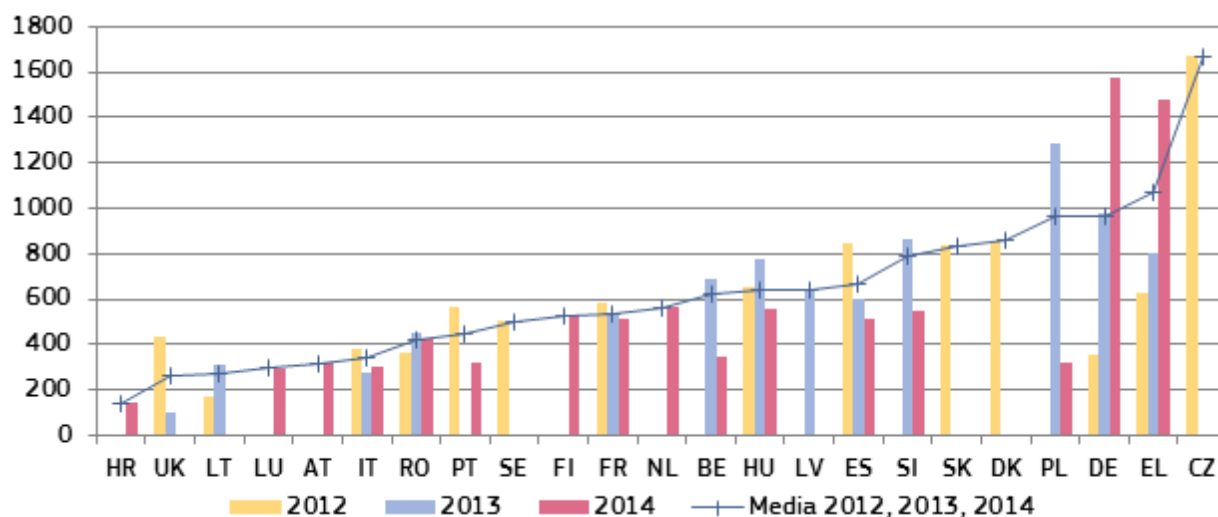

* Timpul necesar creditorilor pentru a-și recupera creditul. Perioada de timp se calculează de la intrarea întreprinderii în incapacitate de plată până la plata parțială sau integrală a sumei datorate băncii. Sunt luate în considerare tacticile aplicate eventual de către părți pentru amânarea procedurii, precum inițierea de căi de atac cu caracter dilatoriu sau cererile de prelungire. Datele au fost extrase din răspunsurile oferite la un chestionar de către practicieni în insolvență care își desfășoară activitatea la nivel local și sunt verificate prin studierea actelor cu putere de lege și a normelor administrative, precum și prin confruntarea cu informațiile publice privind sistemele în materie de insolvență. Datele sunt colectate în luna iunie a fiecărui an.

Graficul 14 Concurența: *durata medie a procedurilor de control jurisdicțional împotriva deciziilor autorităților naționale din domeniul concurenței care pun în aplicare articolele 101 și 102 din TFUE**²⁶ (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua europeană în domeniul concurenței)

Unul dintre principalele aspecte ale unui mediu de afaceri atractiv îl constituie aplicarea corectă a dreptului concurenței. Acest lucru este esențial pentru a asigura posibilitatea întreprinderilor de a beneficia de condiții de concurență echitabile. Controlul jurisdicțional al deciziilor autorităților naționale de concurență în primă instanță pare să dureze mai mult în comparație cu durata lichidării stocului de cauze pendinte în cauzele de contencios administrativ (Graficul 6) sau în cauzele civile, comerciale, de contencios administrativ și de alt tip, în ansamblul lor (Graficul 4). Cel mai probabil, aceste rezultate arată complexitatea și importanța economică a cauzelor în care s-a aplicat dreptul UE din domeniul concurenței.

²⁶ A se vedea <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

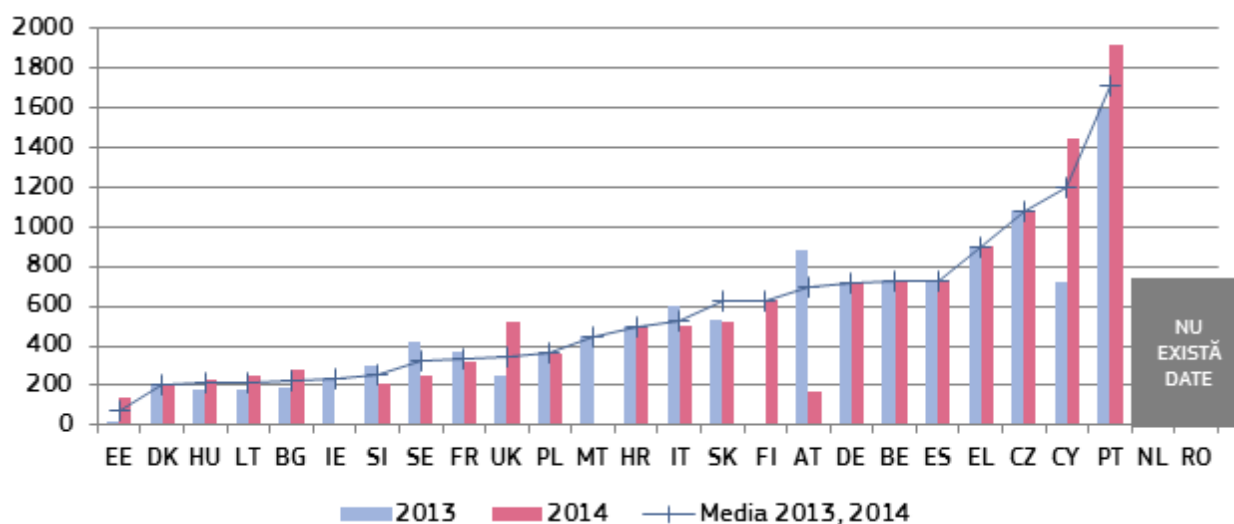
* În această perioadă nu a fost identificată nicio cauză în BG, EE, CY, MT. IE: scenariul definit pentru obținerea datelor din acest grafic nu se aplică (autoritatea națională de concurență nu are competența de a lua decizii prin care să aplice articolele 101 și 102 din TFUE). AT: scenariul nu se aplică în mod direct; datele includ toate cauzele judecate de instanța austriacă competentă în materie de înțelegeri care implică o încălcare a articolelor 101 și 102 din TFUE. Timpul necesar pentru soluționarea procedurilor de control jurisdicțional a fost calculat pe baza duratei cauzelor în care a fost pronunțată o hotărâre judecătorească în anul de referință. Statele membre sunt prezentate pe baza mediei ponderate a duratei procedurilor judiciare în cursul acestor trei ani²⁷. Numărul de cauze relevante per stat membru variază, dar, în multe cazuri, acest număr este scăzut (sub trei pe an). Din acest motiv, durata medie poate depinde de durata unei cauze deosebit de îndelungate sau deosebit de scurte, ceea ce conduce la variații mari de la un an la altul (de exemplu, BE, DE, PL, UK). Într-unele din cauzele cele mai îndelungate instanțele au recurs la o trimitere preliminară la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (de exemplu, CZ).

Graficul 15 Comunicații electronice: durata medie a procedurilor de control jurisdicțional împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care pun în aplicare legislația UE în domeniul comunicațiilor electronice* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Comitetul pentru comunicații)

Legislația în domeniul comunicațiilor electronice are drept obiectiv să crească gradul de competitivitate al piețelor vizate și să genereze investiții, inovare și creștere economică. Punerea în aplicare efectivă a acestei legislații este esențială și pentru atingerea obiectivelor pe care le constituie scăderea prețurilor pentru cetățeni și creșterea calității serviciilor și a gradului de transparență. În general, durata medie a soluționării procedurilor de control jurisdicțional în dreptul comunicațiilor electronice²⁸ în primă instanță pare să depășească durata medie a soluționării cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de alt tip (graficul 4). O comparație cu cauzele privind dreptul concurenței (graficul 14) și cu cele privind dreptul protecției consumatorilor (graficul 17) arată că diferențele în ceea ce privește durata medie de soluționare sunt mai importante în categoria cauzelor privind comunicațiile electronice. Cel mai probabil, această situație se explică prin spectrul larg de cauze acoperite de această categorie, care variază de la revizuirile aprofundate ale „analizei pieței” până la chestiuni în centrul cărora se află consumatorii.

²⁷ Această abordare permite o reflectare mai echilibrată a duratei medii a cauzelor, astfel încât să se ia în considerare fluctuațiile înregistrate de la un an la altul în statele membre în care numărul de cauze este redus.

²⁸ Calculul a fost efectuat pe baza duratei căilor de atac introduse împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care aplică legislația națională de punere în aplicare a cadrului de reglementare pentru comunicațiile electronice [Directiva 2002/19/CE (Directiva privind accesul), Directiva 2002/20/CE (Directiva privind autorizarea), Directiva 2002/21/CE (Directiva-cadru), Directiva 2002/22/CE (Directiva privind serviciul universal) și alte acte legislative aplicabile ale UE, cum ar fi programul pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio, deciziile Comisiei privind acest spectru, cu excepția Directivei 2002/58/CE asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.]

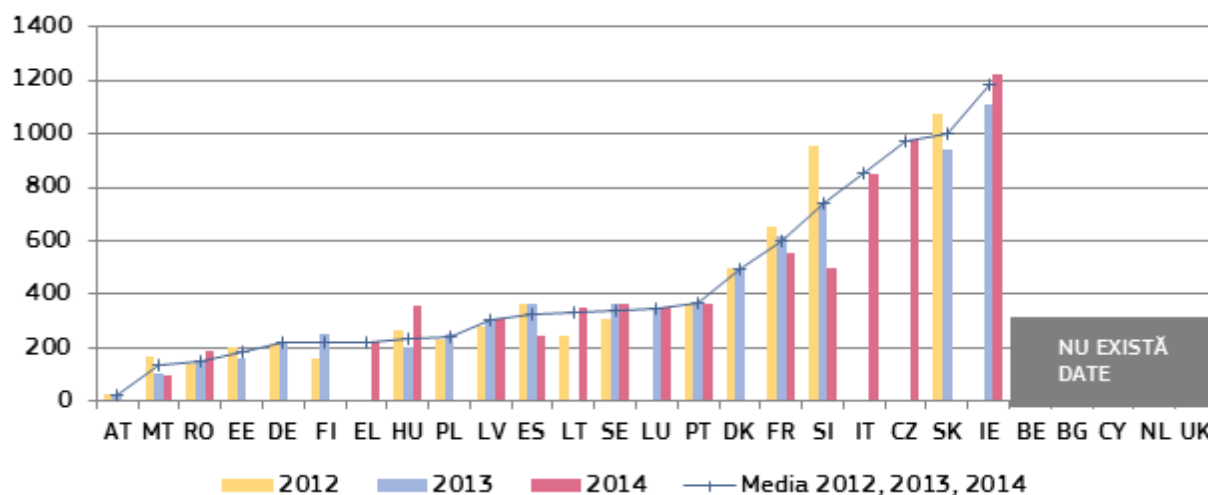

* În această perioadă nu a fost identificată nicio cauză în LU și LV, nicio cauză în FI în 2013 și nicio cauză în IE și MT în 2014. Numărul de proceduri de control judiciar relevante variază de la un stat membru la altul. În unele cazuri, numărul limitat de cauze relevante (BE, EE, IE, CY, LT, UK) înseamnă că existența unor cauze foarte îndelungate poate afecta în mod considerabil durata medie. AT: în 2013 s-a înregistrat un număr neobișnuit de mare de cauze complexe de analize de piață, care urmează să fie judecate de instanța competentă. DK: un organ cvasijudiciar este responsabil de judecarea căilor de atac în primă instanță. În ES, AT, PL sunt responsabile instanțe diferite, în funcție de obiectul cauzei.

Graficul 16 Marca comunitară: durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci comunitare* (prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană, împreună cu Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală)

Drepturile de proprietate intelectuală joacă un rol esențial în stimularea investițiilor în inovare. Fără mijloace eficiente în măsură să impună respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inovarea și creativitatea sunt descurajate, iar investițiile, reduse. Prin urmare, graficul 16 prezintă date privind durata necesară pentru ca instanțele naționale să pronunțe o hotărâre în cauzele având drept obiect o încălcare a celor mai răspândite titluri UE de proprietate intelectuală, și anume mărcile comunitare. Legislația UE privind mărcile comunitare²⁹ acordă un rol important instanțelor naționale, care acționează ca instanțe ale Uniunii și pronunță hotărâri ce afectează teritoriul pieței unice. Datele evidențiază diferențe în ceea ce privește durata medie a acestor cauze între diferitele state membre, ceea ce poate avea un impact asupra deținătorilor de mărci comunitare care doresc să exercite căi de atac judiciare în cauze legate de presupuse încălcări.

²⁹ Regulamentul privind marca comunitară (207/2009/CE).

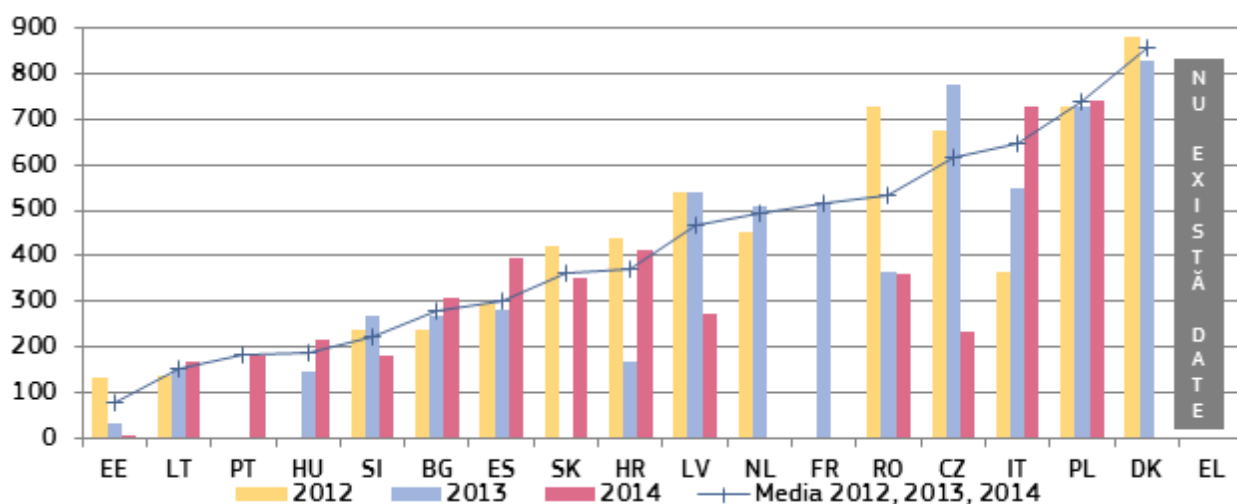
* HR: nu au fost identificate cauze relevante de-a lungul acestei perioade. Nu au fost identificate cauze în LU și IE în 2012, în LT în 2013 și în EE și FI în 2014. Durata medie a cauzelor a fost calculată pe baza unor date statistice, atunci când acestea au fost disponibile, sau pe baza unui eșantion de cauze. Statele membre sunt organizate pe baza mediei ponderate a duratei procedurilor judiciare din cursul acestor trei ani. DK: datele furnizate pentru 2012 și 2013 includ toate cauzele legate de mărci. EL: datele pentru 2014 reprezintă o medie calculată pe baza datelor comunicate de diferite instanțe. Pentru obținerea datelor în DE, ES, PT, SE au fost utilizate estimări efectuate de instanțe. Numărul de cauze relevante per stat membru variază. Numărul de cauze relevante a fost restrâns (sub cinci) în LT în 2012, în EE și FI în 2012 și 2013, în IE și LU în 2013 și 2014, în HU în 2012 și 2014. Din acest motiv, durata medie poate depinde de durata unei cauze deosebit de îndelungate sau deosebit de scurte, ceea ce conduce la variații mari de la un an la altul.

Graficul 17 Protecția consumatorilor: durata medie a procedurilor de control jurisdicțional împotriva deciziilor autorităților din domeniul protecției consumatorilor care pun în aplicare dreptul UE* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)

Punerea în aplicare efectivă a dreptului european al consumului³⁰ asigură faptul că drepturile consumatorilor sunt respectate și că întreprinderile care încalcă normele referitoare la consumatori nu obțin avantaje neloiale. Autoritățile de protecție a consumatorilor și instanțele exercită un rol esențial în asigurarea respectării dreptului UE al consumului. Scenariul de mai jos cuprinde statele membre în care autoritățile de protecție a consumatorilor sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a cazurilor de încălcare a dreptului consumului³¹. Cazurile tratate de autoritățile de protecție a consumatorilor au deseori drept obiect aspecte importante legate de consum. Controlul jurisdicțional de lungă durată ar putea prelunge soluționarea unor posibile încălcări ale dreptului consumului, ceea ce ar putea avea consecințe grave asupra consumatorilor și a întreprinderilor.

³⁰ Graficul prezintă durata medie a căilor de atac introduse împotriva deciziilor adoptate de autoritățile de protecție a consumatorilor în procedurile judiciare referitoare la Directiva privind clauzele abuzive din contracte (93/13/CEE), la Directiva privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile asociate (1999/44/CE), la Directiva privind practicile comerciale neloiale (2005/29/CE), la Directiva privind drepturile consumatorilor (2011/83/CE) și la dispozițiile naționale de punere în aplicare a acestor directive.

³¹ În BE, AT, FI, SE, UK anumite autorități administrative nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii, iar scenariul din graficul 17 nu este considerat ca fiind aplicabil. Competențele anumitor autorități de protecție a consumatorilor includ doar anumite părți din legislația UE privind consumatorii la care se referă tabloul de bord (de exemplu, datele pentru PT se referă doar la Directiva 2005/29/CE și la Directiva 99/44/CE).

* Scenariul nu se aplică în BE, LU, AT, FI, SE, UK. În decursul perioadei pentru care au fost disponibile date nu s-au înregistrat cauze relevante în IE, CY, MT. DE: autoritățile administrative au competența de a adopta decizii doar în cazurile transfrontaliere, iar în această perioadă nu s-au înregistrat cazuri transfrontaliere. FR: căile de atac sunt marginale, iar datele au fost disponibile numai pentru anul 2013. ES: datele indică media anuală din patru comunități autonome, iar media poate varia în cazul altor comunități autonome. Numărul de cauze raportat de DK, EE, FR, HR, LT, NL, SI cu privire la perioada acoperită este scăzut, ceea ce înseamnă că o cauză cu o durată foarte îndelungată sau scurtă poate afecta în mod considerabil media și ar putea conduce la variații mai mari pentru fiecare an. Unele state membre au furnizat o estimare (IT, PL, RO pentru 2013). În general, datele nu se referă la servicii și produse financiare. Durata medie se calculează în zile calendaristice, începând cu data la care o acțiune sau o cale de atac este introdusă în instanță și până la data la care instanța a pronunțat hotărârea definitivă.

Alte domenii specifice

În 2015, Comisia a analizat modalități de colectare de date împreună cu ACA-Europe (Asociația Consiliilor de Stat și a jurisdicțiilor de contencios administrativ supreme din UE) în domeniul achizițiilor publice. Dreptul UE privind atribuirea contractelor de achiziții publice³² este important din punct de vedere economic, deoarece asigură căi de atac rapide și eficace pentru ofertanții efectivi și potențiali care contestă atribuirea contractelor de achiziții publice. Din datele obținute din 17 de state membre reiese că în UE, în perioada 2013-2014, durata medie a unei acțiuni pe fond în cauzele privind atribuirea contractelor de achiziții publice în instanțele de ultim grad de jurisdicție³³ a fost mai mică de un an (268 de zile)³⁴. Un control jurisdicțional efectiv asigură că ofertanții pot să beneficieze de întreaga sferă de aplicare a căilor de atac prevăzute de legislația UE privind căile de atac în materia achizițiilor publice și că societatea, în general, nu este afectată de întârzierile de executare a contractelor publice.

3.1.5 Rezumat privind eficiența sistemelor de justiție

Promptitudinea deciziilor judiciare este esențială pentru asigurarea bunei funcționări a sistemului judiciar. Principalii parametri utilizați de tabloul de bord pentru a examina eficiența sistemelor de justiție sunt durata procedurilor (timpul - exprimat în zile - necesar, conform estimărilor, pentru soluționarea unei cauze), rata de soluționare a cauzelor (raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi) și numărul de cauze pendinte (care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul anului). Tabloul de bord 2016 evidențiază unele indicii pozitive.

- Comparativ cu ultima ediție a tabloului de bord, datele arată că:
 - În general, durata cauzelor litigioase civile și comerciale s-a îmbunătățit (graficul 5). Cu toate acestea, în ceea ce privește categoria amplă a „tuturor cauzelor”³⁵ (graficul 4) și cauzele de contencios administrativ (graficul 6), numărul statelor în care situația privind durata procedurilor s-a înrăutățit este mai mare decât numărul celor în care această situație s-a îmbunătățit.
 - În majoritatea statelor membre pentru care sunt disponibile date, instanțele înregistrează rate de soluționare a cauzelor de peste 100 % la categoria „toate cauzele” (graficul 7) și în ceea ce privește cauzele civile și comerciale litigioase (graficul 8). Acest lucru înseamnă că sunt în măsură să judece cauze noi în aceste domenii. Totuși, în ceea ce privește cauzele de contencios administrativ (graficul 9), majoritatea statelor membre au o rată de soluționare a cauzelor de sub 100 %, ceea ce demonstrează că întâmpină dificultăți legate de soluționarea cauzelor noi.
 - În ceea ce privește cauzele pendinte, există o stabilitate de ansamblu, dar se pot constata îmbunătățiri în mai multe state membre care s-au confruntat cu provocări specifice legate de un număr mare de cauze pendinte, atât în categoria „toate cauzele” (graficul 10), cât și în ceea ce privește cauzele de contencios administrativ (graficul 12).

³² Directiva 89/665/CEE și Directiva 92/13/CEE (directivele privind căile de atac), astfel cum au fost modificate prin acte juridice ulterioare, în special Directiva 2007/66/CE.

³³ Aceste date nu reflectă durata acțiunilor judecate de instanțele de grad de jurisdicție inferior, înainte de introducerea unei căi de atac.

³⁴ BE, BG, CZ, EL, ES, IE, FR, HR, CY, LV, LT, HU, NL, AT, SI, FI, SE. Datele se referă la durata acțiunilor pe fond în cauzele privind atribuirea contractelor de achiziții publice judecate de instanțele de contencios administrativ supreme și de instanțele de ultim grad de jurisdicție, de la data la care o cale de atac este introdusă în instanță și până la data la care instanța a pronunțat hotărârea, calculată în zile lucrătoare.

³⁵ Toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale, conform metodologiei CEPEJ.

- Datele colectate de-a lungul anilor evidențiază următoarele:
 - Există o anumită *volatilitate* a rezultatelor, care pot cunoaște îmbunătățiri sau înrăutățiri în statele membre de la un an la altul. Această variație se poate explica prin factori contextuali, cum ar fi o creștere bruscă a numărului de noi cauze, în condițiile în care variații de peste 10 % ale acestui număr nu sunt neobișnuite. Variațiile rezultatelor pot proveni, de asemenea, din deficiențe sistemice, cum ar fi lipsa de flexibilitate și de adaptare a sistemului judiciar, capacitatea insuficientă de adaptare la schimbare sau inconsecvențele procesului de reforme.
 - Atunci când se pot observa tendințele din ultimii trei ani, se pare că în ceea ce privește cauzele civile și comerciale litigioase și categoria „toate cauzele” *durata procedurilor s-a îmbunătățit* în mai multe țări decât în cele în care a devenit mai îndelungată. Cu toate acestea, în ceea ce privește cauzele de contencios administrativ, situația s-a deteriorat. În țările în care *rata de soluționare a cauzelor este mai mică de 100 %*, pentru toate cauzele se pot observa mai multe tendințe negative decât pozitive. În ceea ce privește *cauzele pendinte*, s-a înregistrat o *ușoară reducere generală* la toate categoriile de cauze.
- Datele referitoare la domenii specifice oferă o perspectivă mai detaliată asupra duratei procedurilor în anumite situații în care se aplică dreptul UE (de exemplu, legislația privind concurența, comunicațiile electronice, drepturile consumatorilor și drepturile de proprietate intelectuală). Scopul acestor cifre este de a reflecta mai bine funcționarea sistemelor de justiție în tipuri concrete de litigii legate de întreprinderi, chiar dacă scenariile restrictive utilizate pentru obținerea datelor înseamnă că este necesară o anumită prudență atunci când se trag concluzii. Cifrele indică următoarele:
 - În aceleași state membre, *durata procedurilor poate înregistra variații considerabile în funcție de domeniul de drept în cauză*. De asemenea, reiese că anumite state membre obțin rezultate mai slabe în aceste domenii specifice decât în categoriile de cauze mai largi prezentate mai sus. Acest fapt se poate explica prin complexitatea obiectului cauzelor, prin etapele procedurale specifice sau prin faptul că un număr mic de cauze complexe poate afecta durata medie.
 - Litigiile între persoane private au, în medie, *o durată mai scurtă decât litigiile împotriva autorităților statului*. De exemplu, doar în câteva state membre o procedură de control jurisdicțional în primă instanță al deciziilor autorităților naționale care aplică dreptul UE (de exemplu, autoritățile din domeniul concurenței, al protecției consumatorilor sau al comunicațiilor electronice) durează în medie mai puțin de un an. Această constatare subliniază importanța pe care o prezintă pentru întreprinderi și consumatori buna funcționare a *întregului lanț de asigurare a respectării dreptului UE*, de la autoritatea competentă până la instanța de ultim grad de jurisdicție. De asemenea, aceasta confirmă rolul esențial al sistemului judiciar în ceea ce privește eficacitatea legislației UE și guvernanta economică.

3.2 Calitatea sistemelor de justiție

Pentru a fi eficace, sistemele de justiție trebuie nu doar să adopte la timp deciziile judiciare, ci și să respecte un anumit nivel de calitate. Calitatea insuficientă a deciziilor judiciare ar putea spori riscurile economice pentru întreprinderile mari și IMM-uri și ar putea afecta opțiunilor consumatorilor. Deși nu s-a convenit asupra unei modalități unice de măsurare a calității sistemelor de justiție, tabloul de bord se axează asupra anumitor factori, care sunt acceptați în general ca fiind relevanți³⁶ și care pot contribui la îmbunătățirea calității actului de justiție. Aceștia sunt grupați în patru categorii: (1) accesibilitatea justiției pentru cetățeni și întreprinderi; (2) resurse materiale și umane adecvate; (3) introducerea unor instrumente de evaluare; și (4) utilizarea unor standarde de calitate.

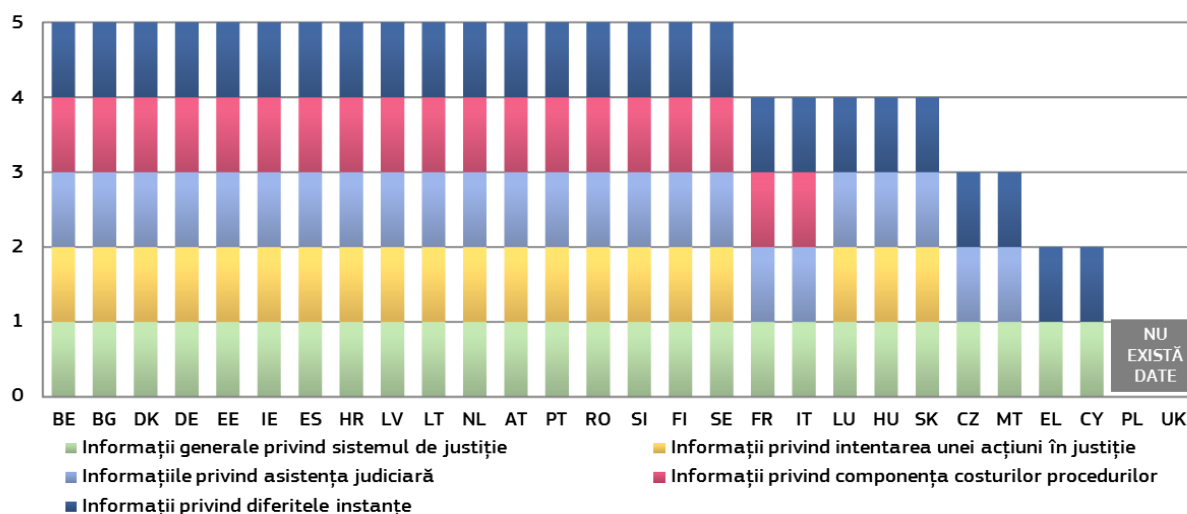
3.2.1 Accesibilitate

Accesibilitatea este necesară de-a lungul întregului lanț al justiției pentru a facilita obținerea de informații - cu privire la sistemul judiciar, la modalitatea de a intenta o acțiune și la aspectele financiare aferente acesteia, precum și cu privire la stadiul procedurilor până la sfârșitul procesului -, astfel încât hotărârea să poată fi rapid consultată online.

– Comunicarea de informații cu privire la sistemul judiciar –

Informațiile oferite cetățenilor și întreprinderilor cu privire la aspectele generale ale sistemului judiciar stau la baza accesului la justiție.

Graficul 18: Disponibilitatea informațiilor online despre sistemul judiciar pentru publicul larg* (sursa: Comisia Europeană³⁷)

* În unele state membre (SI, RO), informațiile cu privire la componența costurilor aferente procedurilor sunt puse la dispoziție prin publicarea legislației care conține informațiile relevante. BG: informațiile privind sistemul judiciar, intentarea unei acțiuni, ajutorul juridic și componența costurilor procedurilor nu sunt puse la dispoziție pe site-ul internet al fiecărei instanțe. CZ: informații cu privire la intentarea acțiunilor sunt disponibile pe site-urile internet ale Curții Supreme, Curții Administrative Supreme și al Curții Constituționale. DE: fiecare land și statul federal decid ce informații urmează să fie oferite online.

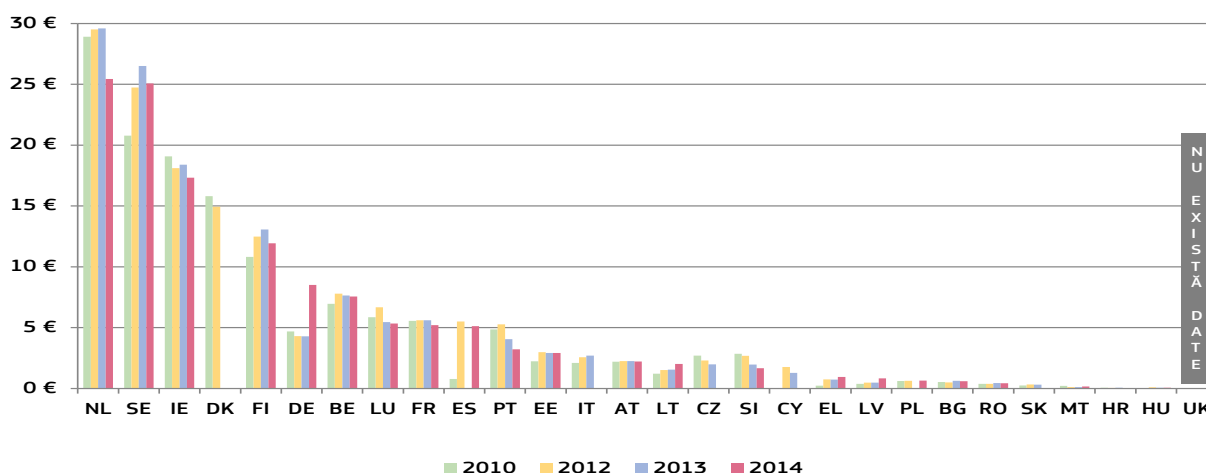
³⁶ A se vedea, de exemplu, „Lista de verificare pentru promovarea calității justiției și a instanțelor” a CEPEJ; Avizul nr. 6 (2004) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), disponibil la adresa: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2004\)OP6&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2004)OP6&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish)

³⁷ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Acordarea de asistență judiciară –

„Asistența juridică gratuită se acordă celor care nu dispun de resurse suficiente, în măsura în care aceasta este necesară pentru a le asigura accesul efectiv la justiție” [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 47 alineatul (3)]. Graficul 19 prezintă sumele pe cap de locuitor pe care statele membre le alocă de la buget pentru asistența judiciară. Toate statele membre au comunicat alocarea unui buget în acest scop.

Graficul 19: Bugetul public anual alocat asistenței judiciare* (în EUR per locuitor) (sursa: studiul CEPEJ).

* În anumite state membre, membrii profesiilor juridice pot suporta, de asemenea, o parte din asistența judiciară; acest lucru nu se reflectă în cifrele de mai sus.

Graficul 20: Pragul de venit pentru obținerea asistenței judiciare într-o cauză specifică privind dreptul consumului* (diferențe în % între pragul de sărăcie stabilit de Eurostat și pragul de venit) [sursa: Comisia Europeană împreună cu Consiliul barourilor europene (CCBE)³⁸]

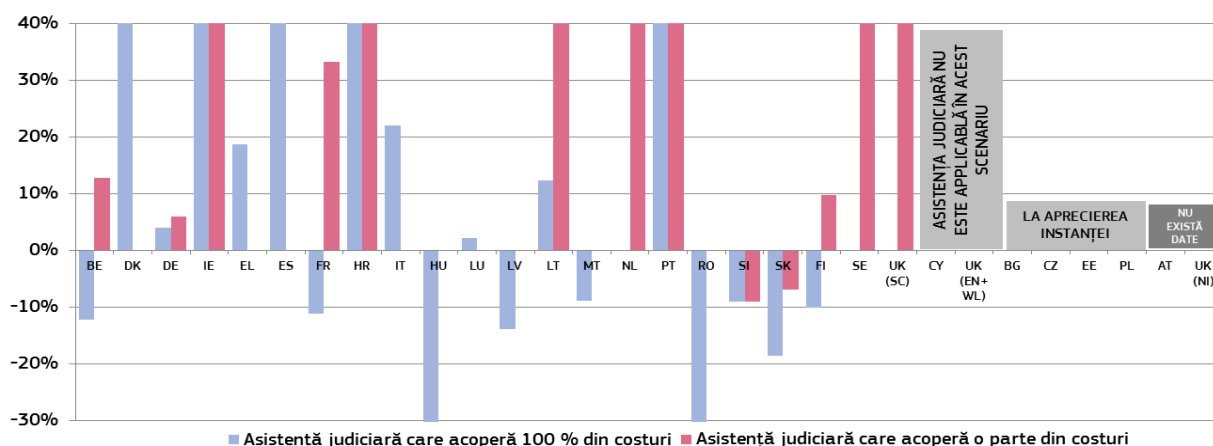
Compararea bugetelor consacrate asistenței judiciare nu ia în considerare condițiile macroeconomice diferite care există în Uniune. Pentru a se obține o comparație mai exactă, a fost analizat împreună cu CCBE un scenariu specific restrâns al unui litigiu în materie de consum pentru a se stabili eligibilitatea persoanelor fizice în vederea obținerii de asistență judiciară în contextul veniturilor și al condițiilor de viață din fiecare stat membru. Datele din graficul 20 se referă la acest scenariu specific. Având în vedere complexitatea sistemelor de asistență judiciară ale statelor membre, orice comparație ar trebui efectuată cu precauție și fără a da naștere la generalizări³⁹.

³⁸ Datele se referă la 2015 și au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: un litigiu inițiat de o persoană fizică împotriva unei întreprinderi (valoarea cererii este de 3 000 EUR). Întrucât condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de asistență judiciară depind de situația persoanei în cauză, a fost utilizat următorul scenariu: un solicitant celibatar care nu are nicio persoană în întreținere, în vârstă de 35 de ani, cu un venit regulat și chirie.

³⁹ Statele membre utilizează metode diferite pentru stabilirea pragului de eligibilitate, de exemplu, perioade de referință diferite (venitul lunar/anual). Aproximativ jumătate din statele membre aplică diferite praguri de capital financiar și nefinanciar, în plus față de pragul de venit. Pragurile de capital stabilite de statele membre nu sunt luate în considerare. Sistemele de asistență judiciară ale unora dintre statele membre prevăd restituirea retroactivă a asistenței judiciare acordate în cazul în care veniturile/capitalul beneficiarului asistenței cresc peste un anumit prag într-un anumit număr de ani de la acordarea asistenței judiciare. În BE, BG, IE, ES, FR, HR, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO și UK (SC), anumite categorii de persoane (de exemplu, persoanele care primesc alocații de șomaj sau de incapacitate de muncă ori care beneficiază de prestații de asistență medicală) dispun în mod automat

Majoritatea statelor membre acordă asistență judiciară în funcție de venitul solicitantului⁴⁰. Graficul 20, de mai jos, compară în % pragurile de venit care permit acordarea asistenței judiciare⁴¹ cu pragurile *riscului de sărăcie* (pragul stabilit de Eurostat)⁴². De exemplu, dacă eligibilitatea cererilor de asistență judiciară figurează la 20 %, acest lucru înseamnă că un solicitant cu un venit cu 20 % mai mare decât pragul stabilit de Eurostat poate beneficia de asistență judiciară. Dimpotrivă, dacă eligibilitatea cererilor de asistență judiciară figurează la -20 %, acest lucru înseamnă că pragul de venit pentru a beneficia de asistență judiciară este cu 20 % mai mic decât pragul stabilit de Eurostat. Aceste cifre oferă o imagine de ansamblu comparativă a pragurilor de venituri aplicate de statele membre pentru a acorda asistență judiciară în acest scenariu particular.

Anumite state membre dispun de un sistem de asistență judiciară care oferă o acoperire de 100 % a costurilor aferente litigiilor (asistență juridică totală), completat printr-un sistem care acoperă doar părți ale costurilor (asistență judiciară parțială). Unele state membre dispun doar de un sistem de asistență judiciară fie totală, fie parțială.

* Majoritatea statelor membre țin seama de venitul disponibil la stabilirea pragului de eligibilitate a cererilor de asistență judiciară, cu excepția DK, FR, NL, PT, care țin seama de venitul brut. BG: asistența judiciară care acoperă 100 % din costuri este acordată persoanelor care sunt eligibile pentru a primi alocația lunară de asistență socială; DE: pragul de venit se bazează pe Prozesskostenhilfebekanntmachung 2015 și pe media anuală a costurilor legate de locuință înregistrate în Germania în 2013 (SILC); IE: pe lângă venit, solicitantul trebuie să fie în măsură să demonstreze că plata unei contribuții financiare i-ar cauza dificultăți excesive. LV: venituri cuprinse între 128,06 EUR și 320 EUR, în funcție de locul de reședință al solicitantului. Rata se bazează pe media aritmetică. FI: pragul de venit se bazează pe pragul resurselor disponibile ale unei persoane care nu are în întreținere membri de familie și pe media anuală a costurilor legate de locuință înregistrate în Finlanda în 2013 (SILC). UK (SC): valoarea litigiului (3 000 EUR) ar urma să fie tratată în conformitate cu procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, pentru care nu se prevede acordarea de asistență judiciară totală.

– Depunerea unei cereri online –

Depunerea electronică a cererilor și comunicațiile electronice dintre instanțe și avocați constituie un alt element care facilitează accesul la justiție și reduce întârzierile și costurile. De asemenea, sistemele TIC au un rol din ce în ce mai important în cooperarea transfrontalieră dintre autoritățile judiciare, facilitând astfel punerea în aplicare a legislației UE.

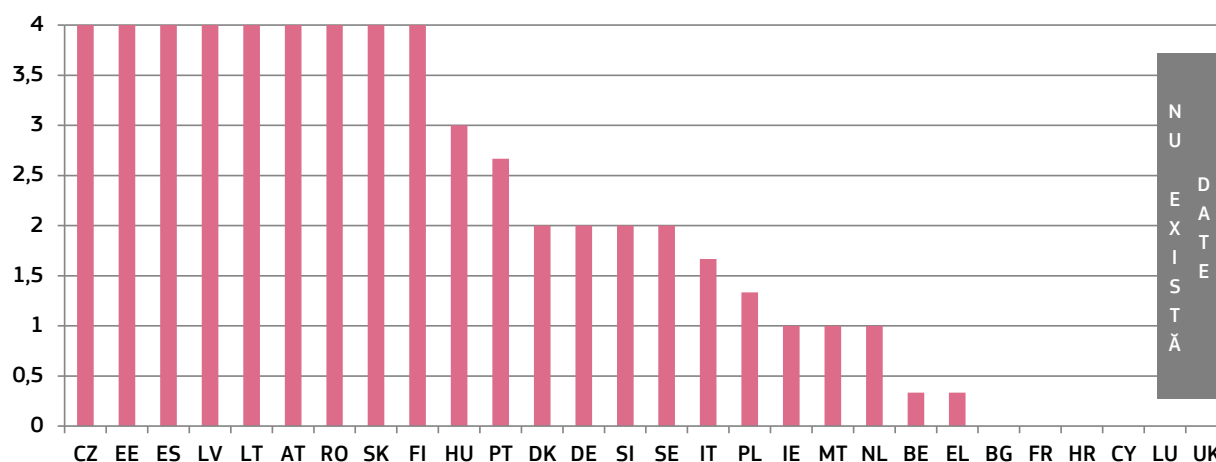
de dreptul de a primi asistență judiciară în litigiile civile și comerciale, fără a li se cere să demonstreze mijloacele financiare de care dispun.

⁴⁰ Criterii suplimentare pe care statele membre le pot aplica pentru a acorda asistență judiciară persoanelor, precum fondul cauzei, nu sunt reflectate în acest scenariu.

⁴¹ Datele se referă la praguri de venit valabile în 2015.

⁴² Sursa: Sondaj european privind venitul și condițiile de viață, Tabelul Eurostat *ilc_li01*, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>

Graficul 21: Depunerea electronică a cererilor* (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe⁴³) (sursa: studiul CEPEJ).

* PL: posibilitatea de a sesiza o instanță prin mijloace electronice se oferă numai pentru cauzele având drept obiect cereri de plată. RO: se poate introduce o acțiune în instanță prin e-mail. Ulterior, cererea se imprimă și se adaugă la dosar.

Graficul 22: Analiză comparativă a procedurilor online cu privire la cererile cu valoare redusă (sursa: Cel de al 13-lea raport de analiză comparativă privind e-Guvernarea, studiu realizat pentru Comisia Europeană, Direcția Generală Rețele de Comunicare, Conținut și Tehnologie)⁴⁴

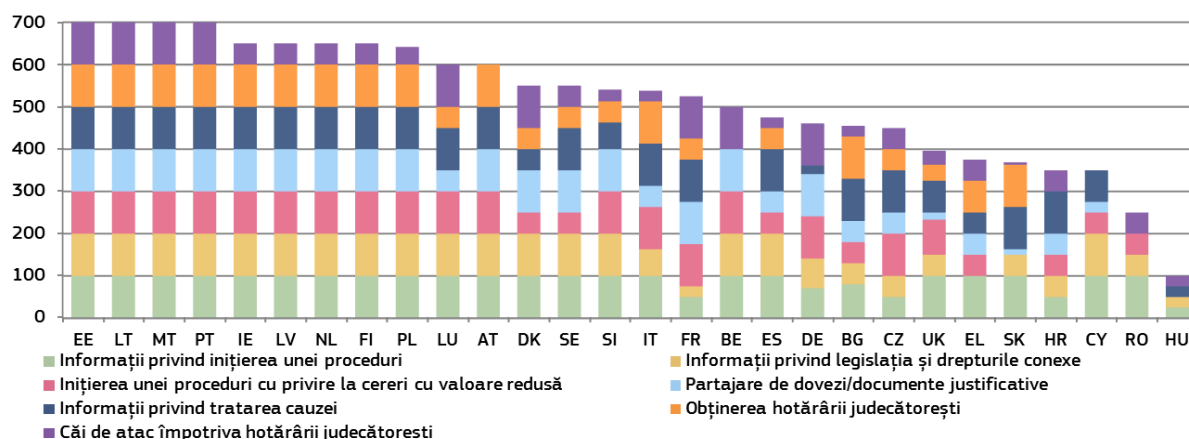
Existența unor modalități care să permită depunerea cu ușurință a cererilor cu valoare redusă, atât la nivel național, cât și la nivel european, este esențială pentru îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție și pentru a le permite acestora să își exercite mai bine drepturile în calitate de consumatori. Procedurile online transfrontaliere cu privire la cererile cu valoare redusă sunt din ce în ce mai importante și datorită comerțului electronic transfrontalier. Prin urmare, unul dintre obiectivele de politică ale Comisiei Europene este de a simplifica și a accelera procedurile cu privire la cererile cu valoare redusă prin îmbunătățirea comunicării între autoritățile judiciare și prin utilizarea inteligentă a TIC. Obiectivul final este de a reduce sarcina administrativă pentru toate grupurile de utilizatori: instanțe, actori judiciari și utilizatori finali. Pentru cel de al 13-lea raport de analiză comparativă privind e-Guvernarea, comandat de Comisia Europeană, evaluarea procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă a fost realizată de un grup de cercetători (așa-numiții „falși clienți”)⁴⁵. Obiectivul a fost de a stabili dacă prestarea serviciilor publice online este organizată în funcție de nevoile utilizatorilor⁴⁶.

⁴³ Datele se referă la anul 2014. Rata dotării, care variază de la 100 % (dispozitivul este pus la dispoziție în întregime) la 0 % (dispozitivul este inexistent) indică prezența funcțională în cadrul instanțelor a dispozitivului care face obiectul graficului, conform următorului barem: (100 % = 4 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1,33 puncte pentru fiecare domeniu specific; 50-99 % = 3 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1 punct pentru fiecare domeniu specific; 10-49 % = 2 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,66 puncte pentru fiecare domeniu specific; 1-9 % = 1 punct, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,33 puncte pentru fiecare domeniu specific. Domeniul se referă la tipul de litigiu tratat (civil/comercial, penal, administrativ sau de altă natură).

⁴⁴ Datele se referă la anul 2015. Urmează să fie publicat la: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/>

⁴⁵ „Falșii clienți” sunt formați și informați pentru a observa, a încerca și a evalua un proces (serviciu public), acționând ca un utilizator potențial.

⁴⁶ În acest scop, fiecare cercetător a acționat ca un cetățean obișnuit, iar „traseul” său a fost limitat în timp, și anume fiecare fals client a dispus de o zi pentru a evalua un eveniment de viață. Aceasta înseamnă că, atunci când nu s-a putu găsi un anumit element în acest interval, acesta a primit un răspuns negativ.

* Statele membre au primit 100 puncte pentru fiecare categorie numai în cazul în care serviciul a fost disponibil online în totalitate prin intermediul unui portal central. Ele au primit 50 de puncte în cazul au pus la dispoziție online numai informații privind serviciul în sine.

În comparație cu cifrele din anul precedent, graficul arată o îmbunătățire a disponibilității în toate cele șapte categorii. Nouăsprezece state membre au înregistrat îmbunătățiri în raport cu anul trecut, în timp ce nouă state au obținut punctaje inferioare.

– Comunicarea între instanțe și avocați –

Graficul 23: Comunicarea electronică (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe⁴⁷) (sursa: studiul CEPEJ).

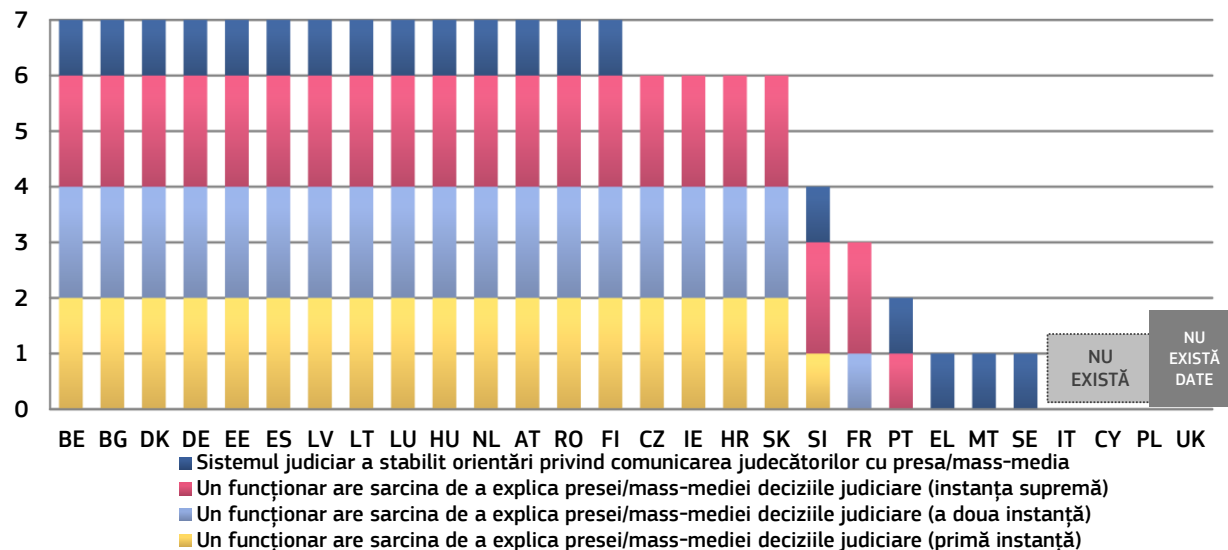

⁴⁷ Datele se referă la anul 2014. Rata dotării, care variază de la 100 % (dispozitivul este pus la dispoziție în întregime) la 0 % (dispozitivul este inexistent) indică prezența funcțională în cadrul instanțelor a dispozitivului care face obiectul graficului, conform următorului barem: (100 % = 4 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1,33 puncte pentru fiecare domeniu specific; 50-99 % = 3 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1 punct pentru fiecare domeniu specific; 10-49 % = 2 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,66 puncte pentru fiecare domeniu specific; 1-9 % = 1 punct, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,33 puncte pentru fiecare domeniu specific. Domeniul se referă la tipul de litigiu tratat (civil/comercial, penal, administrativ sau de altă natură).

– Comunicarea cu mass-media –

Prin faptul că primește și comunică în timp util informații ușor de înțeles, mass-media funcționează ca un canal care contribuie la accesibilitatea sistemelor de justiție și a activităților judiciare.

Graficul 24: Relațiile dintre instanțe și presă/mass-media* (sursa: Comisia Europeană⁴⁸)

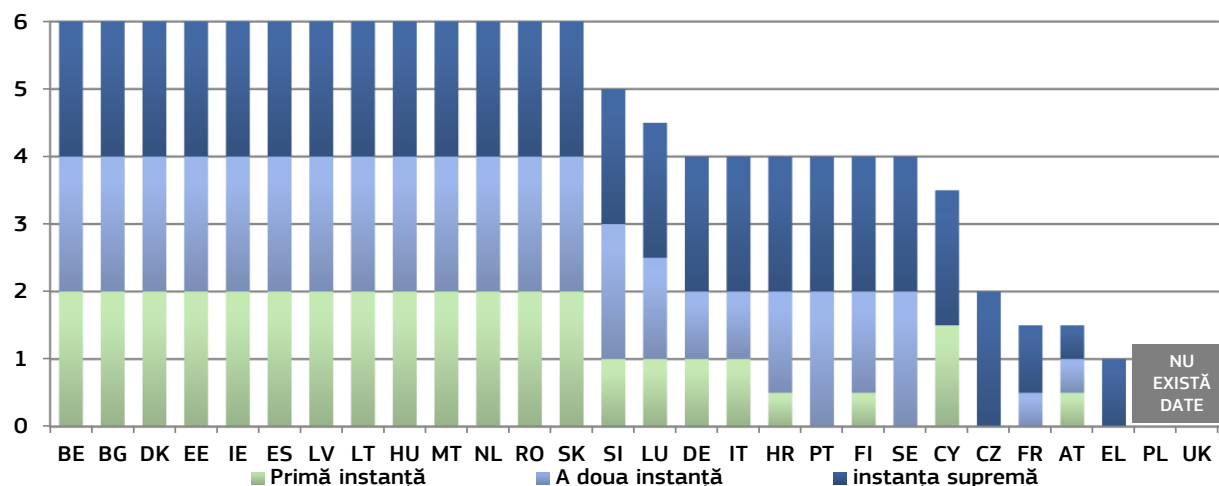
* Pentru fiecare grad de jurisdicție (primul, al doilea și al treilea), se pot acorda două puncte în cazul în care sunt acoperite cauze civile/comerciale și de contencios administrativ. În cazul în care este acoperită o singură categorie de cauze (de exemplu, fie cauze civile/comerciale, fie cauze de contencios administrativ) se acordă un singur punct. DE: fiecare land are propriile orientări pentru judecători în ceea ce privește comunicarea cu presa și mass-media. SE: judecătorii sunt încurajați în mod activ să comunice mass-mediei hotărârile pronunțate. În plus, a fost creat un grup care se ocupă de activitățile cu mass-media, format din judecători din toate cele trei grade de jurisdicție.

– Accesul la hotărârile judecătorești –

Punerea la dispoziție online a hotărârilor judecătorești contribuie la promovarea transparenței și a înțelegerii sistemului de justiție și ajută cetățenii și întreprinderile să ia decizii în cunoștință de cauză atunci când apelează la justiție. De asemenea, în acest mod s-ar putea contribui la creșterea consecvenței jurisprudenței.

⁴⁸ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

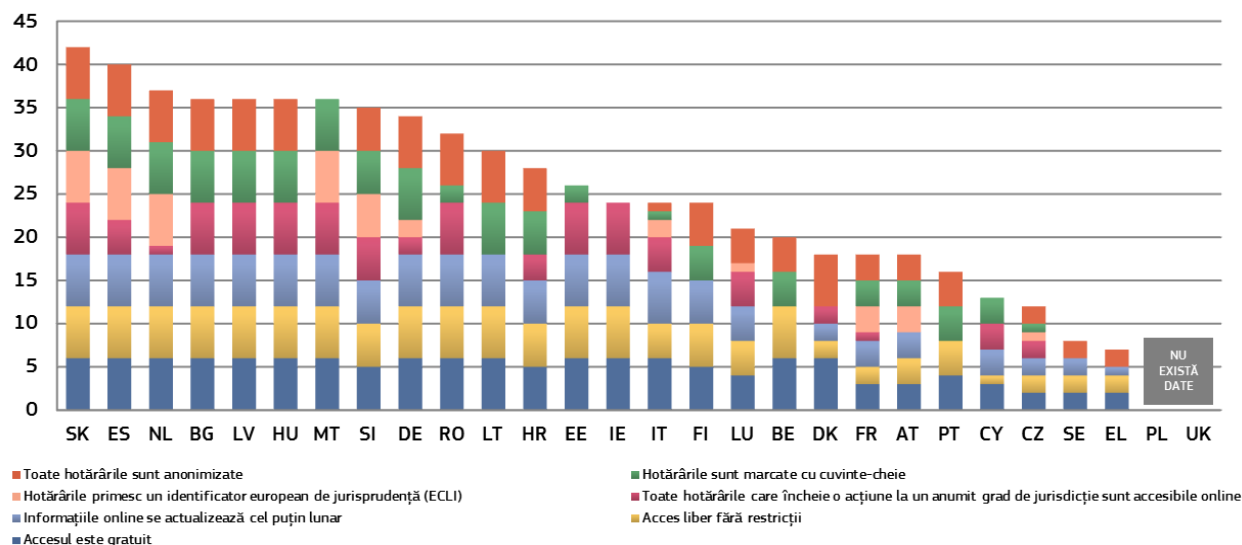
Graficul 25: Accesul online la hotărârile judecătorești publicate* (cauze civile, comerciale și de contencios administrativ, toate gradele de jurisdicție) (sursa: Comisia Europeană⁴⁹)

* Pentru cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, s-a acordat un punct pentru fiecare grad de jurisdicție în cazul căruia au fost publicate online, la dispoziția publicului larg, toate hotărârile judecătorești ale tuturor instanțelor (acordându-se 0,5 puncte în cazul în care sunt disponibile numai hotărârile judecătorești ale anumitor instanțe). În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se gradul de jurisdicție superior celui inexistent. De exemplu, în cazul în care un stat membru nu dispune decât de primul grad de jurisdicție și de gradul suprem, acesta din urmă a primit două puncte, iar al doilea (inexistent) a primit, de asemenea, două puncte. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele de contencios administrativ și cele civile/comerciale, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii de drept. În unele state membre nu se pun la dispoziție online toate hotărârile. CZ: unele hotărâri judecătorești pronunțate în primă instanță în cauze de contencios administrativ sunt puse la dispoziție pe site-ul internet al Curții Supreme de Contencios Administrativ. DE: landurile și statul federal decid fiecare în parte cu privire la disponibilitatea online a hotărârilor instanțelor lor. IT: hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță și de instanța de al doilea grad de jurisdicție în cauze în materie civilă/comercială pot fi accesate online doar de părțile interesate. SE: publicul are dreptul să citească toate hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare, în măsura în care acestea nu sunt clasificate. RO: accesul online al publicului larg la hotărârile judecătorești a fost instituit în decembrie 2015.

⁴⁹ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Graficul 26: Dispoziții privind publicarea online a hotărârilor judecătorești la toate gradele de jurisdicție* – cauze civile/comerciale și de contencios administrativ (sursa: Comisia Europeană⁵⁰)

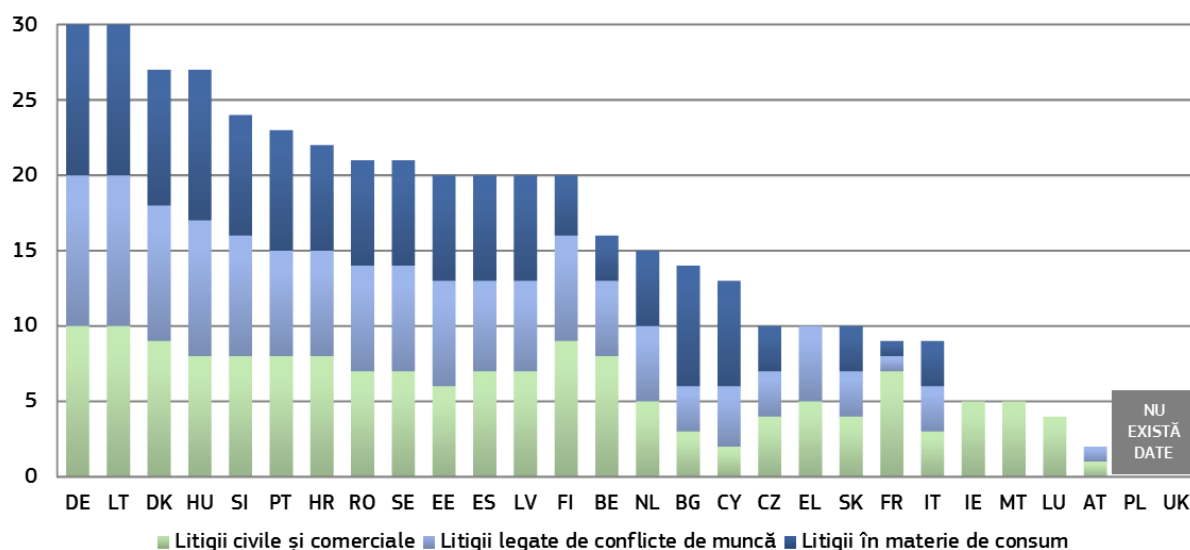
* Pentru fiecare grad de jurisdicție (primul, al doilea și al treilea), se pot acorda două puncte în cazul în care sunt acoperite cauze civile/comerciale și de contencios administrativ. În cazul în care este acoperită o singură categorie de cauze (de exemplu, fie cauze civile/comerciale, fie cauze de contencios administrativ) se acordă un singur punct pentru fiecare grad de jurisdicție. În unele state membre (IE, MT, EE), judecătorii decid cu privire la anonimizarea hotărârilor judecătorești. IE: procedurile privind dreptul familiei, îngrijirea copiilor și anumite alte proceduri în cazul cărora legea prevede că hotărârile judecătorești trebuie anonimizate. MT: toate cauzele în materia dreptului familiei sunt anonimizate. DE: în majoritatea landurilor se publică online o selecție de hotărâri judecătorești, în unele landuri hotărârile judecătorești sunt marcate prin cuvinte-cheie, iar Curtea Constituțională Federală, Curtea Administrativă Federală și Curtea Federală pentru Litigii de Muncă utilizează sistemul ECLI. IT: hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță și de instanța de al doilea grad de jurisdicție în cauze în materie civilă/comercială pot fi accesate online doar de părțile interesate. RO: accesul online al publicului larg la hotărârile judecătorești a fost instituit în decembrie 2015, iar deciziile, până la cele din 2007, sunt încărcate treptat.

– Accesul la metode de soluționare alternativă a litigiilor –

Accesul la justiție nu se limitează la instanțele judecătorești, ci are loc și în alte moduri, fără a se ajunge în instanță. Toate statele membre care au furnizat date au introdus metode de soluționare alternativă a litigiilor. Promovarea și încurajarea utilizării lor voluntare, în scopul de a informa și de a sensibiliza cetățenii, contribuie la îmbunătățirea accesului la justiție. Graficul 27 cuprinde toate metodele de soluționare a litigiilor, altele decât litigiile în instanță. Medierea, concilierea și arbitrajul sunt formele cele mai comune de metode de soluționare alternativă a litigiilor.

⁵⁰ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Graficul 27: Promovarea metodelor de soluționare alternativă a litigiilor și stimulente pentru utilizarea acestora* (sursa: Comisia Europeană⁵¹)

* Indicatori agregați bazați pe indicatorii următori: 1) există un site de internet care oferă informații cu privire la SAL; 2) au loc campanii de publicitate în mass-media; 3) se difuzează broșuri destinate publicului larg; 4) instanța organizează la cerere sesiuni de informare specifice privind SAL; 5) există un coordonator pentru SAL/mediere în cadrul instanțelor; 6) se publică evaluări privind utilizarea SAL; 7) se publică statistici privind utilizarea SAL; 8) asistența judiciară acoperă (parțial sau în întregime) cheltuielile ocazionate de SAL; 9) rambursarea totală sau parțială a taxelor judiciare, inclusiv taxele de timbru, dacă SAL dă rezultate; 10) pentru procedura ADR nu este necesar un avocat; 11) judecătorul poate acționa ca mediator; 12) altele. Pentru fiecare din acești 12 indicatori a fost acordat un punct. Pentru fiecare domeniu de drept s-au putut acorda maximum 12 puncte. În unele state membre (ES, FR, LT), procedurile de conciliere sunt obligatorii în conflictele de muncă înainte de procedurile judiciare. În plus, în ES, medierea judiciară este obligatorie după inițierea procedurilor judiciare. IE: promovarea și stimulente se aplică doar procedurile în materia dreptului familiei. IT: judecătorii pot acționa în calitate de conciliatori în cadrul unei proceduri și, în acest caz, concilierea poate fi executorie. LV: în conflictele de muncă nu se percep taxe judiciare.

⁵¹ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

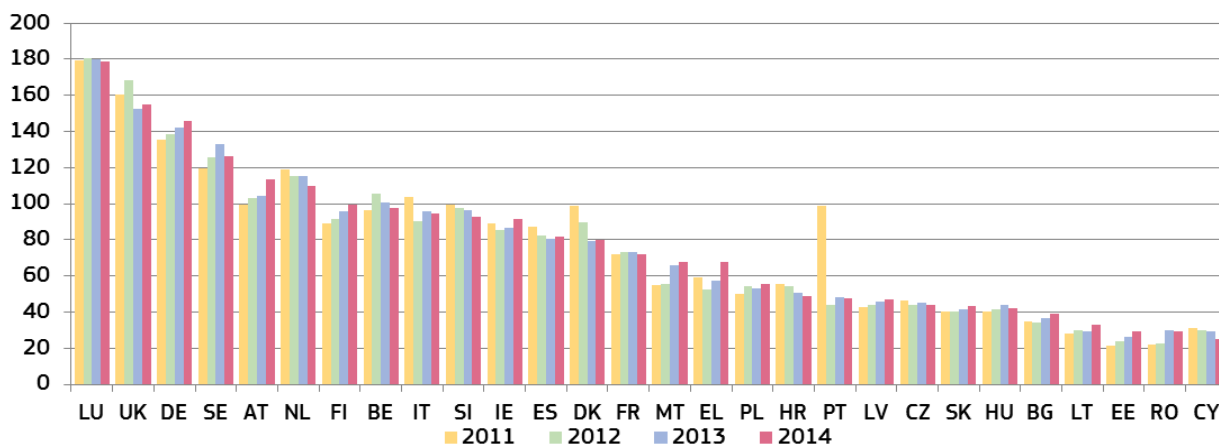
3.2.2 Resurse

Sunt necesare resurse adecvate pentru buna funcționare a sistemului de justiție și pentru asigurarea condițiilor corespunzătoare și a unui personal cu un bun nivel de calificare în cadrul instanțelor judecătorești. Dacă personalul care deține calificările și competențele necesare și beneficiază de acces la formarea continuă este insuficient, calitatea procedurilor și a deciziilor este în joc.

– Resurse financiare –

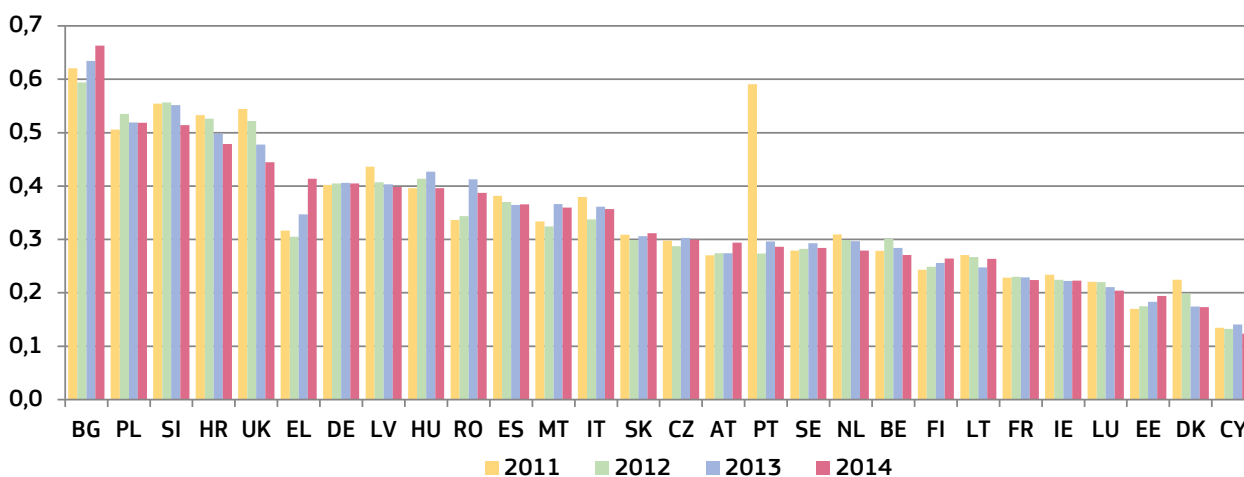
Graficele de mai jos prezintă bugetul alocat instanțelor judecătorești și cheltuit efectiv, primul indicând sumele pe cap de locuitor (graficul 28) și al doilea procentajul din produsul intern brut (graficul 29)⁵².

Graficul 28: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești*
(în EUR pe cap de locuitor) (sursa: Eurostat)

* Datele pentru ES, LT, LU, NL și SK sunt provizorii.

Graficul 29: Cheltuielile administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești*
(ca procent din produsul intern brut) (sursa: Eurostat)

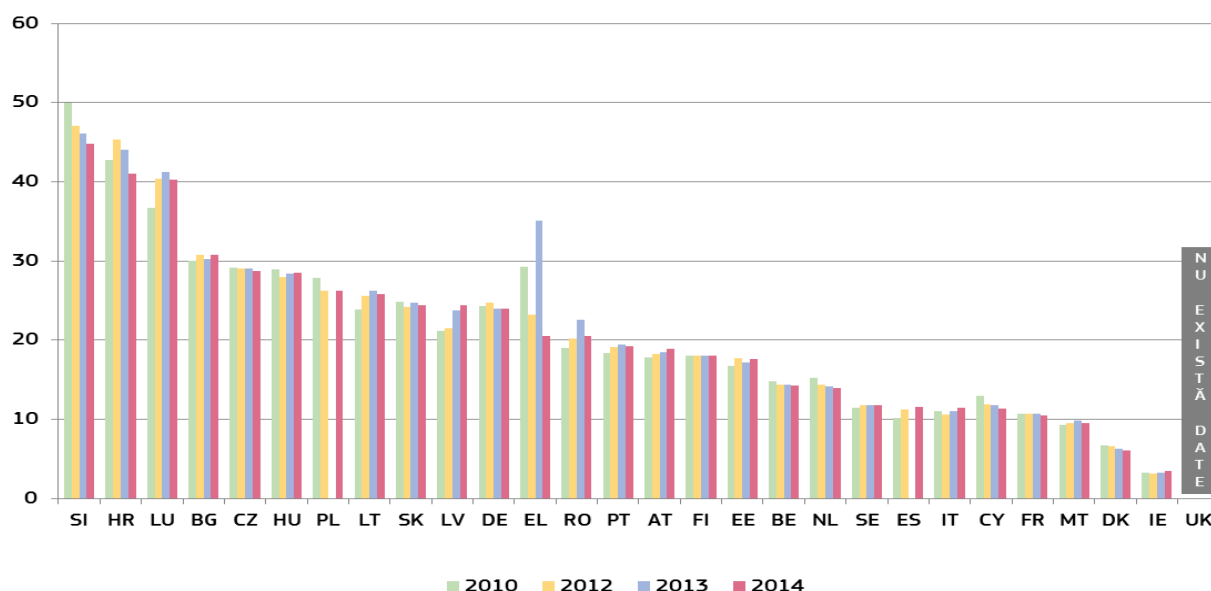
* Datele pentru ES, LT, LU, NL și SK sunt provizorii.

⁵² Sursa: cheltuielile totale (reale) ale administrațiilor publice consacrate administrării, funcționării sau sprijinirii instanțelor judecătorești de contencios administrativ, civile și penale și sistemului judiciar, inclusiv aplicarea de amenzi și executarea tranzacțiilor judiciare impuse de instanțe și funcționarea sistemelor de probațiune și de eliberare condiționată, precum și asistenței judiciare - reprezentarea și consultanța juridică în numele administrației publice sau în numele altora, furnizată de administrație în numerar sau sub formă de servicii; cu excepția administrației penitenciarelor [Date privind conturile naționale, Clasificarea funcțiilor administrațiilor publice (COFOG), grupa 03.3], tabelul Eurostat gov_10a_exp, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

– Resurse umane –

Resursele umane reprezintă o valoare importantă pentru sistemul de justiție. Echilibrul de gen în rândul judecătorilor aduce cunoștințe, competențe și o experiență complementare și reflectă realitatea societății.

Graficul 30: Numărul de judecători* (per 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

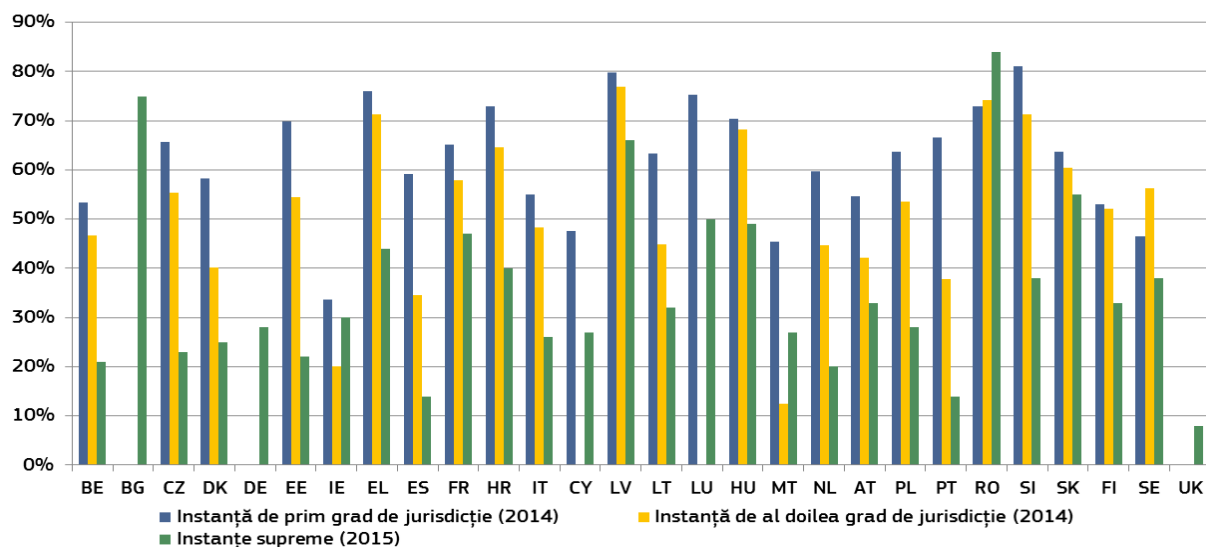
* Această categorie cuprinde judecătorii care lucrează cu normă întreagă, conform metodologiei CEPEJ. Ea nu include așa-numiții „Rechtspfleger”/funcționarii judiciari cu atribuții lărgite, care există în unele state membre. EL: numărul total de judecători de profesie include categorii diferite de-a lungul anilor indicați mai sus, ceea ce explică parțial variația acestuia.

Graficul 31: Proportia judecătorilor de sex feminin care își desfășoară activitatea în instanțe de prim grad de jurisdicție, în instanțe de al doilea grad de jurisdicție și în instanțele supreme [sursa: Comisia Europeană (curțile supreme)⁵³ și studiul CEPEJ (instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție)]

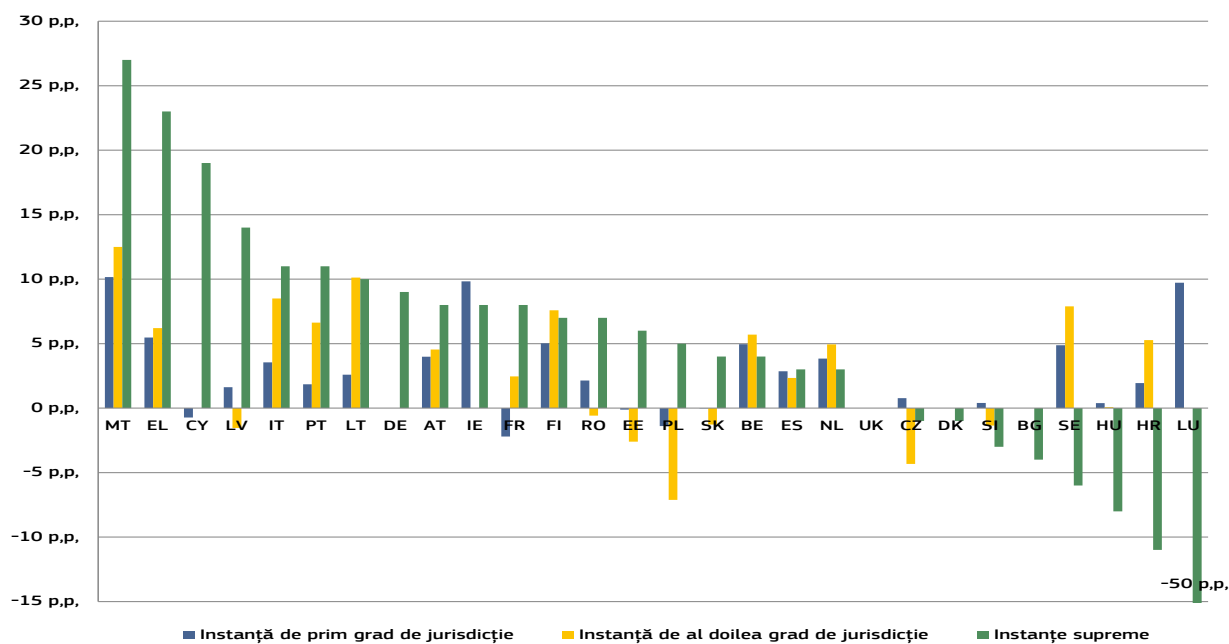
Șapte state membre declară că au atins echilibrul⁵⁴ în ceea ce privește proporția celor două genuri în rândul judecătorilor din cadrul ambelor grade de jurisdicție, iar 14 state membre declară o proporție a judecătorilor de sex feminin superioară echilibrului de gen pentru cel puțin unul dintre cele două grade de jurisdicție. Totuși, la nivelul instanțelor supreme, 19 state membre au raportat proporții ale judecătorilor de sex feminin inferioare - cu mult, în unele cazuri - nivelului de 40 %.

⁵³ Sursa datelor privind instanțele supreme: Comisia Europeană, Baza de date cu privire la numărul de femei și bărbați implicați în procesul de luare a deciziilor, disponibilă la: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

⁵⁴ Se consideră că echilibrul de gen este atins atunci când fiecare gen reprezintă între 40 și 60 % din total. Comisia Europeană, Angajamentul strategic privind egalitatea de gen pentru perioada 2016-2019, SWD(2015) 278 final, 3 decembrie 2015, disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/files/strategic_engagement_en.pdf

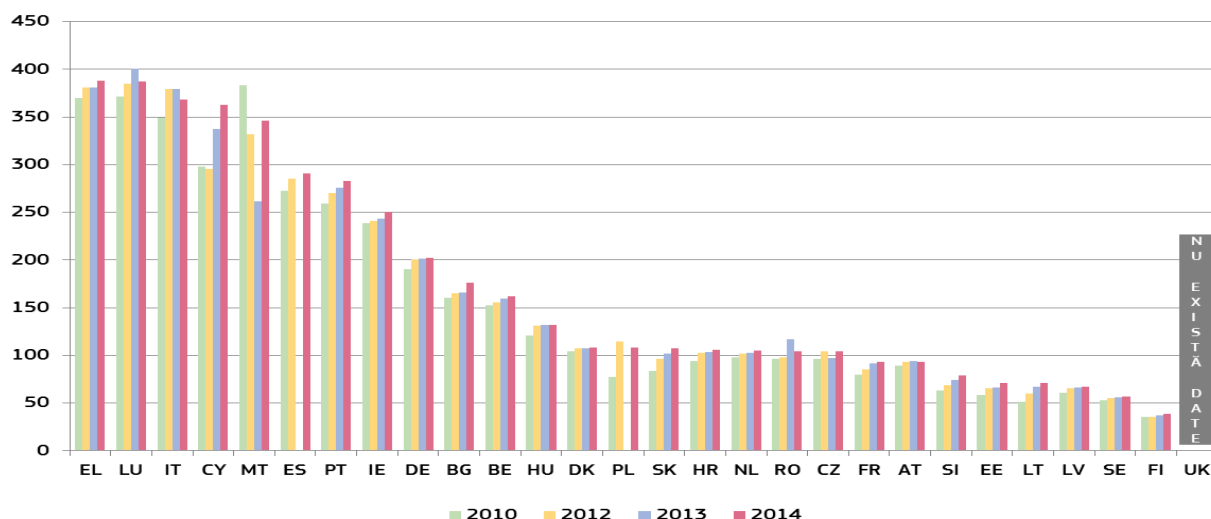
Graficul 32: Variația proporției femeilor în rândul judecătorilor profesioniști care își desfășoară activitatea în instanțe de prim grad de jurisdicție și în instanțe de al doilea grad de jurisdicție în perioada 2010-2014, precum și în instanțe supreme în perioada 2010-2015* (diferența în puncte procentuale) (sursa: Comisia Europeană (instanțele supreme)⁵⁵ și studiul CEPEJ (instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție))

*LU: proporția judecătorilor de sex feminin din cadrul Curții Supreme a scăzut de la 100 % în 2010 la 50 % în 2015.

⁵⁵ Sursa datelor privind instanțele supreme: Comisia Europeană, Baza de date cu privire la numărul de femei și bărbați implicați în procesul de luare a deciziilor, disponibilă la: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

Graficul 33: Numărul de avocați* (per 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ).

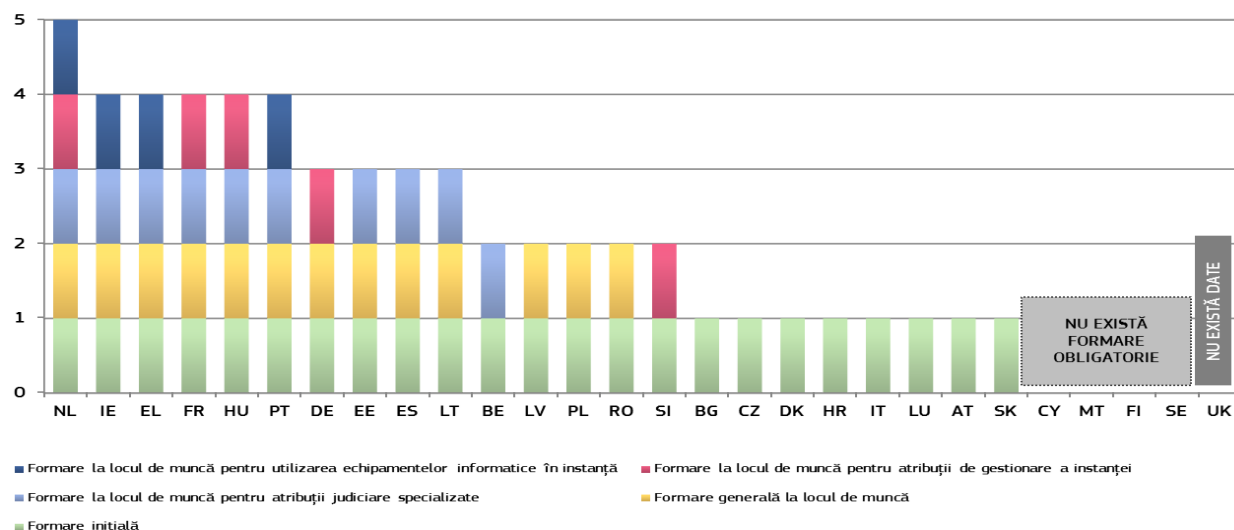

* Un avocat este o persoană calificată și autorizată în conformitate cu legislația națională să pledeze și să acționeze în numele clienților săi, să se angajeze în practicarea profesiei juridice, să se prezinte în instanță sau să consilieze și să își reprezinte clienții în chestiuni juridice [Recomandarea Rec(2000) 21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind libertatea exercitării profesiei de avocat].

– Formare profesională–

Promovarea formării profesionale, ca element constitutiv al politicilor din domeniul resurselor umane, constituie un instrument necesar pentru menținerea și îmbunătățirea calității sistemelor de justiție. Formarea profesională judiciară, inclusiv în ceea ce privește competențele judiciare, este importantă și pentru calitatea deciziilor judiciare și a serviciului de justiție furnizat cetățenilor. Datele prezentate mai jos se referă la formarea profesională judiciară într-o gamă largă de domenii, inclusiv în ceea ce privește comunicarea cu părțile și cu presa.

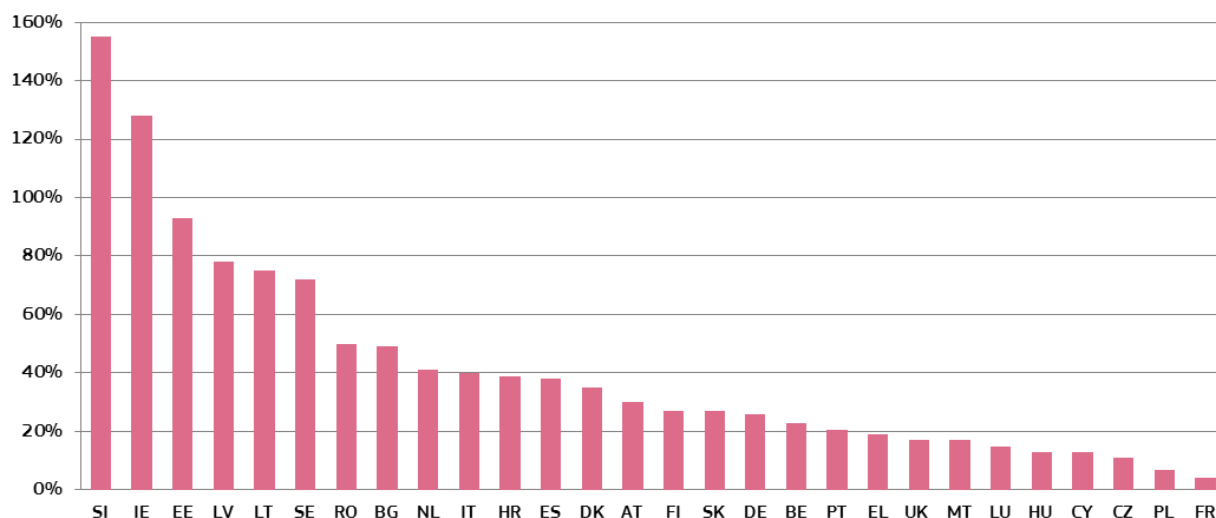
Graficul 34: Formarea profesională obligatorie a judecătorilor* (sursa: studiul CEPEJ⁵⁶).

* Următoarele state membre nu oferă formare profesională în anumite categorii: MT (formarea inițială); DK (funcții specializate); EL, IE, MT, ES (funcții de conducere); BG, EE, MT (utilizarea echipamentelor informatice). În toate celelalte cazuri, formarea profesională poate fi asigurată, dar este facultativă.

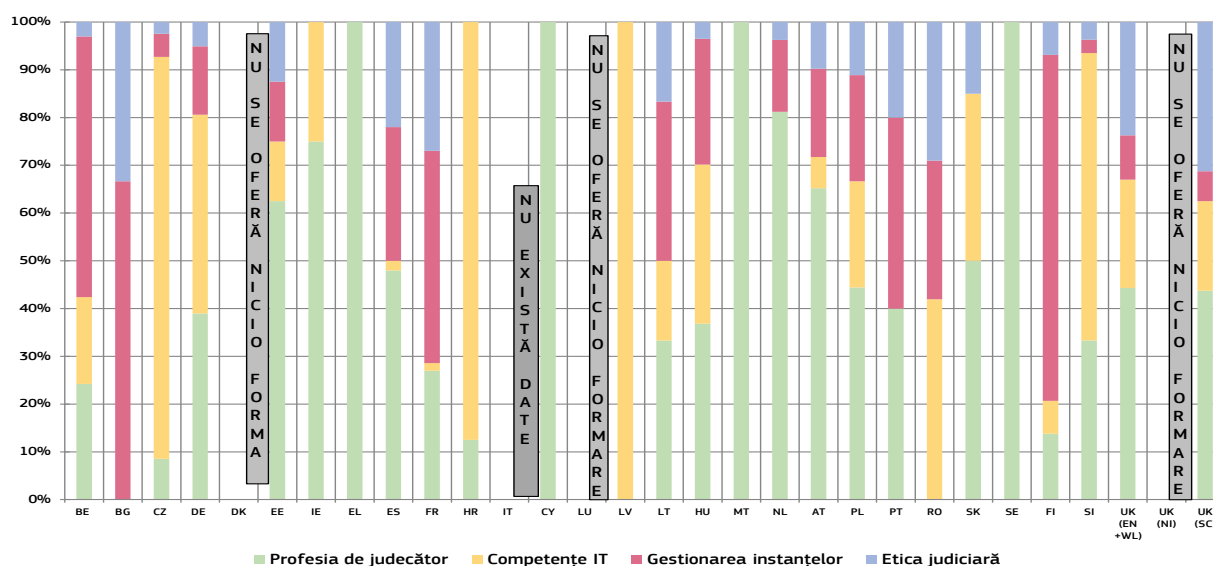
⁵⁶ Datele se referă la anul 2014.

Graficul 35: Judecători care participă la activități de formare continuă în domeniul dreptului UE sau al dreptului unui alt stat membru* (ca procent din numărul total de judecători) (sursa: Comisia Europeană, Formarea Judiciară Europeană, 2015⁵⁷)

*În câteva cazuri semnalate de statele membre, raportul dintre participanți și numărul efectiv de membri ai unei profesii juridice este mai mare de 100 %, ceea ce înseamnă că participanții au luat parte la mai mult de o activitate de formare în domeniul dreptului UE.

Graficul 36: Procentul activităților de formare judiciară continuă privind diferite tipuri de competențe judiciare* (sursa: Comisia Europeană⁵⁸)

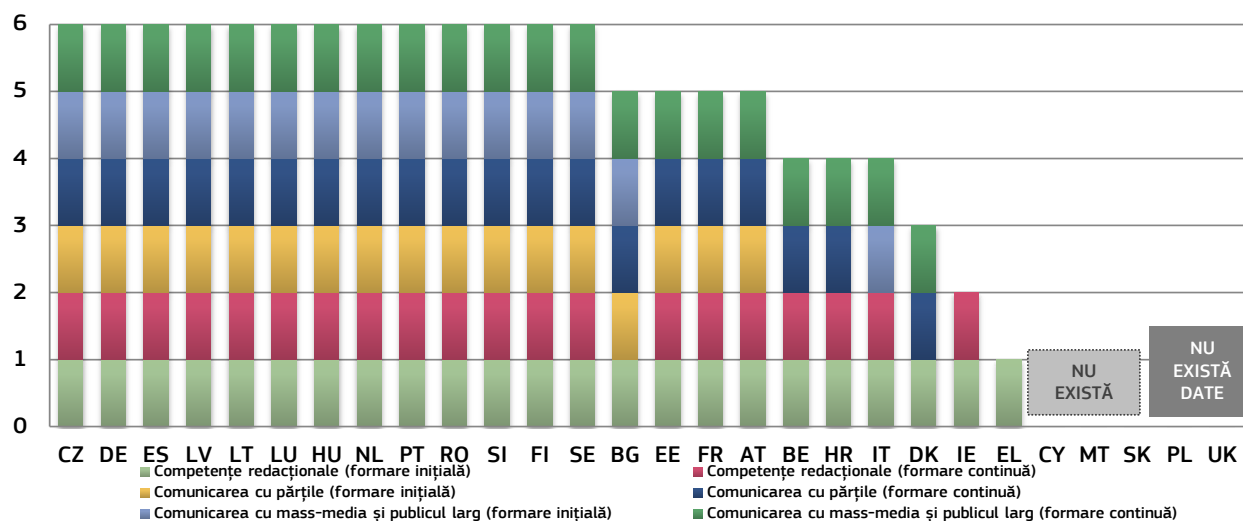

* Tabelul indică repartizarea activităților de formare judiciară continuă (de exemplu, cele care au loc după perioada de formare inițială a judecătorilor) în fiecare dintre cele patru domenii identificate, exprimată ca procentaj din total. Activitățile de formare juridică nu sunt luate în considerare. Autoritățile însărcinate cu formarea judiciară din DK, LU, UK (NI) nu au propus activități specifice de formare privind competențele selectate.

⁵⁷ În 2011, Comisia Europeană și-a asumat obiectivul ca, până în 2020, jumătate din toți practicienii în domeniul juridic din UE să fi urmat acțiuni de formare profesională în domeniul dreptului european sau al dreptului unui alt stat membru, ceea ce înseamnă, în medie, 5% pe an. Raportul din 2015 privind formarea judiciară europeană (disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/final_report_2015_en.pdf) descrie progresele înregistrate în vederea atingerii acestui obiectiv. Datele se referă la anul 2014.

⁵⁸ Datele se referă la 2014 și au fost colectate în cooperare cu Rețeaua Europeană de Formare Judiciară, care reprezintă instituțiile de formare judiciară din UE. Formarea continuă privind profesia de judecător include activități precum organizarea audierilor, redactarea deciziilor judiciare sau retorica.

Graficul 37: Posibilitățile de formare profesională a judecătorilor cu privire la comunicarea cu părțile și cu presa (sursa: Comisia Europeană⁵⁹)

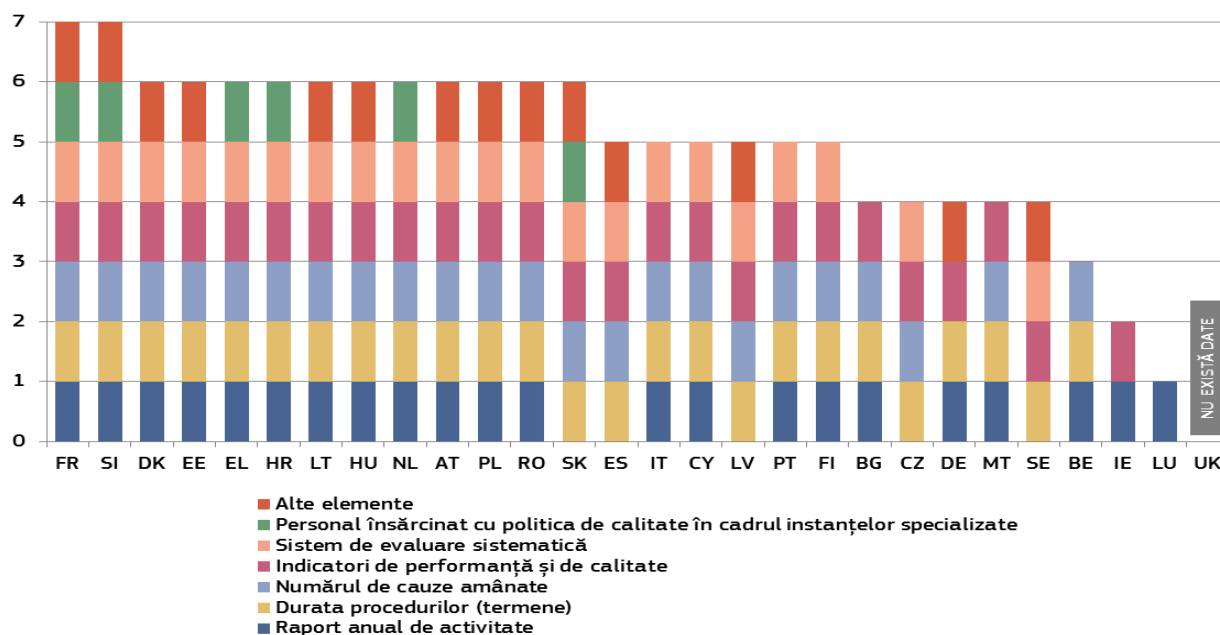

3.2.3 Instrumente de evaluare

Îmbunătățirea calității sistemelor de justiție necesită instrumente de evaluare a funcționării acestora. Activitățile de monitorizare și de evaluare a instanțelor contribuie la îmbunătățirea rezultatelor acestora, detectând deficiențele și necesitățile și sporind reactivitatea sistemului de justiție la provocările actuale și viitoare. Instrumentele TIC adecvate pot permite gestionarea în timp real a cauzelor, realizarea de statistici standardizate privind instanțele și gestionarea stocului de cauze pendinte și a sistemelor de avertizare timpurie. Sondajele sunt, de asemenea, indispensabile pentru a evalua modul în care funcționează sistemele de justiție din perspectiva membrilor profesiilor juridice și a justițiabililor. Dincolo de simpla realizare a unor sondaje, tabloul de bord privind justiția pentru 2016 a analizat mai în profunzime subiectele sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice și măsurile luate în urma acestora.

⁵⁹ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

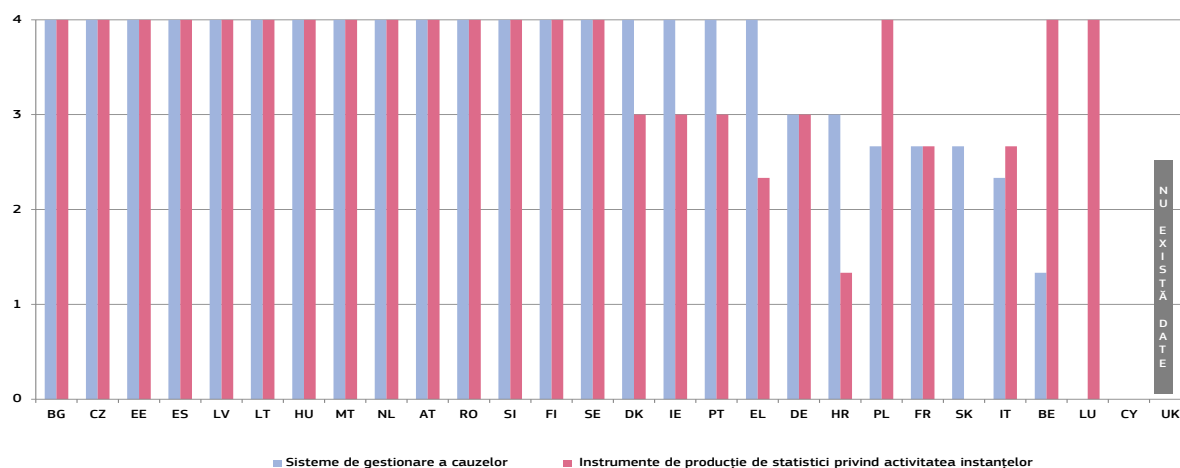
Graficul 38: Disponibilitatea monitorizării și a evaluării activităților instanțelor* (sursa: studiul CEPEJ⁶⁰).

* Sistemele de monitorizare au obiectivul de a evalua activitatea zilnică a instanțelor, în special pe baza colectării de date și a analizelor statistice. Sistemul de evaluare se referă la performanța sistemelor jurisdicționale, utilizând indicatori și obiective. În 2014, toate statele membre au declarat că dispun de un sistem care le permite să monitorizeze numărul de cauze noi și numărul de decizii judiciare adoptate, astfel încât aceste categorii devin irelevante. De asemenea, activitatea intensă desfășurată în 2015 a înlocuit simpla trimitere la standarde de calitate drept categorie de evaluare. În acest mod, restul categoriilor au putut fi fuzionate într-un singur grafic referitor la monitorizare și la evaluare. Datele privind „alte elemente” includ, de exemplu, căi de atac (EE, ES, LV), audieri (SE) sau numărul de cauze soluționate în anumite termene (DK).

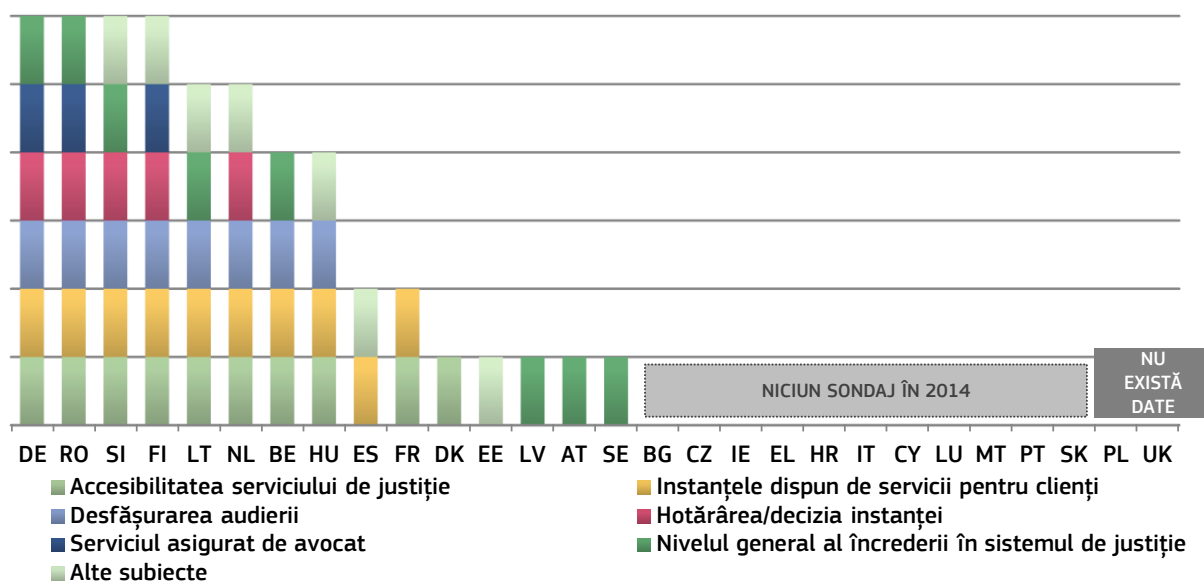
⁶⁰ Datele se referă la anul 2014.

Graficul 39: TIC utilizate pentru gestionarea cauzelor și pentru statisticile privind activitatea instanțelor (indicator ponderat: min=0, max=4⁶¹) (sursa: studiul CEPEJ).

* IE: introducerea electronică a acțiunii este obligatorie pentru cauzele de insolvență a persoanelor fizice, altele decât falimentul, și opțională pentru cererile cu valoare redusă.

Graficul 40: Subiectele sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice* (sursa: Comisia Europeană⁶²)

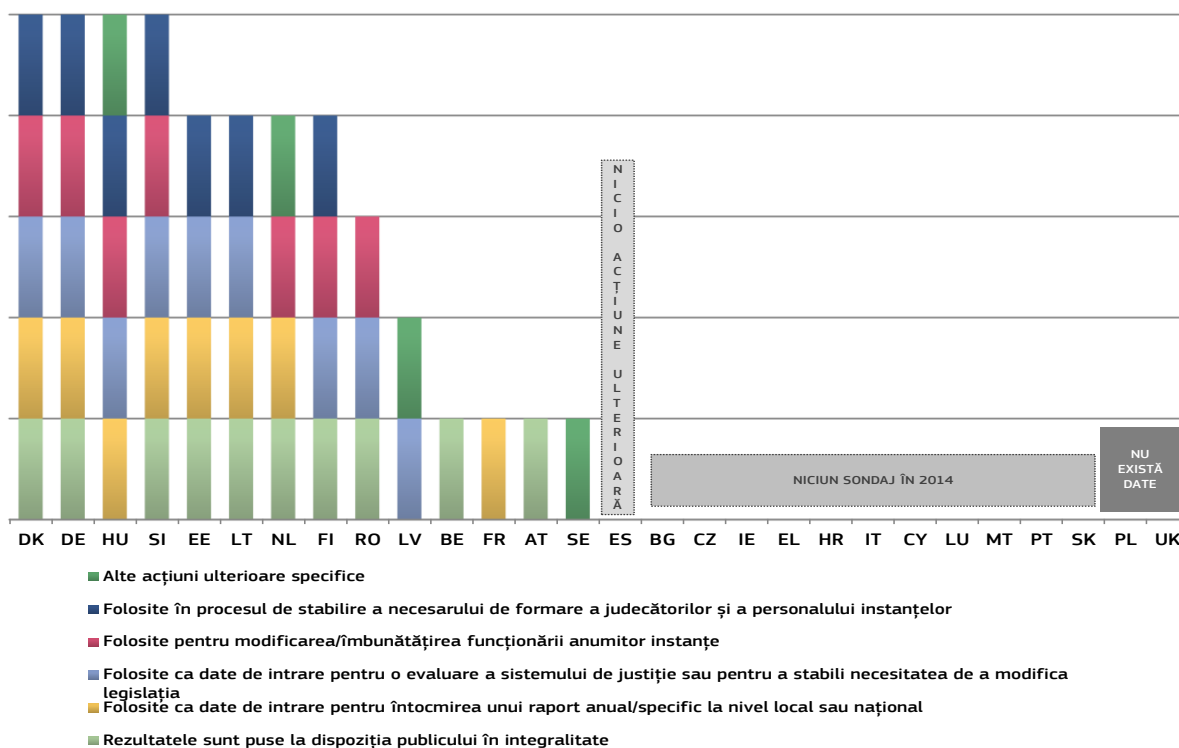

* Unele dintre statele membre care nu au realizat sondaje în 2014 au făcut acest lucru în 2015 (IT) sau prevăd să acționeze în acest sens în 2016 (IE).

⁶¹ Datele se referă la anul 2014. Rata dotării, care variază de la 100 % (dispozitivul este pus la dispoziție în întregime) la 0 % (dispozitivul este inexistent) indică prezența funcțională în cadrul instanțelor a dispozitivului care face obiectul graficului, conform următorului barem: 100 % = 4 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1,33 puncte pentru fiecare domeniu specific; 50-99 % = 3 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/1 punct pentru fiecare domeniu specific; 10-49 % = 2 puncte, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,66 puncte pentru fiecare domeniu specific; 1-9 % = 1 punct, dacă sunt acoperite toate domeniile/0,33 puncte pentru fiecare domeniu specific. Domeniul se referă la tipul de litigiu tratat (civil/comercial, penal, administrativ sau de altă natură).

⁶² Datele se referă la anul 2014 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale ale justiției.

Graficul 41: Acțiuni întreprinse în urma sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice* (sursa: Comisia Europeană⁶³)

⁶³ Datele se referă la anul 2014 și au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale ale justiției.

Bruxelles, 11.4.2016
COM(2016) 199 final

PART 2/2

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Tabloul de bord din 2016 privind justiția

3.2.4 Standarde de calitate

Standardele pot îmbunătăți calitatea sistemelor de justiție⁶⁴. În 2015, Comisia a început să lucreze cu grupul persoanelor de contact, în special în ceea ce privește standardele referitoare la funcționarea sistemelor de justiție. Standardele de calitate cuprind o gamă largă de aspecte cu privire la modul în care sunt instituite și în care funcționează sistemele de justiție. Există mai mulți factori care pot avea un rol în stabilirea acestor standarde⁶⁵. Graficul 42 prezintă o hartă generală a standardelor existente. Aceasta arată faptul că, în foarte multe state membre, sunt stabilite deja standarde care abordează multiple aspecte ale sistemelor de justiție naționale. De asemenea, din informațiile colectate rezultă că standardele sunt stabilite cu precădere prin lege. Cu toate acestea, aspectele care au legătură directă cu funcționarea operațională a instanțelor sunt stabilite, în principal, la nivelul acestora, inclusiv prin practici consacrate ale instanțelor. Acestea abordează, în special, gestionarea cauzelor restante, monitorizarea cauzelor și a dosarelor aflate pe rolul instanțelor, serviciile furnizate persoanelor care apelează la instanțe, sediile instanțelor și informațiile destinate părților.

Graficul 42: Standarde stabilite cu privire la aspecte legate de sistemul de justiție * (sursa: Comisia Europeană⁶⁶)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE
1. Durata/timpul de procesare a cauzelor civile și comerciale		*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*		*	*
2. Durata/timpul de procesare a cauzelor administrative				*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*		*	*
3. Durata/timpul de procesare între data înregistrării inițiale a cauzei și prima audiere	*	*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*		*	*
4. Durata/timpul de procesare dintre ultima audiere și pronunțarea hotărârii judecătorești	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*		*	*
5. Gestionarea cauzelor restante	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6. Colectarea datelor privind procedurile în materia civilă și comercială		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
7. Colectarea datelor privind procedurile administrative		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
8. Interconectarea sistemelor IT de gestionare a cauzelor pentru a se asigura colectarea datelor la nivel național nationwide data collection		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
9. Interconectarea sistemelor IT de gestionare a cauzelor pentru a se asigura cooperarea între instanțele naționale		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
10. Monitorizarea activă a modului în care avansează cauzele		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11. Volumul de muncă al instanțelor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
12. Consultări privind redactarea legislației referitoare la sistemul de justiție	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
13. Serviciile oferite celor care apelează la instanțe		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
14. Facilități ale instanțelor și accesibilitatea la sediile instanțelor		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
15. Informații către părți privind modul în care avansează cauza lor		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
16. Planning and conducting of hearings	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
17. Tratatul plângerilor formulate de cei care apelează la justiție cu privire la funcționarea instanței	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
18. Claritatea/motivarea sau alte aspecte privind hotărârile		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
19. Publicarea hotărârilor		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
20. Formarea judecătorilor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
21. Formarea personalului instanțelor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
22. Alocarea de resurse umane pentru instanțe	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
23. Alocarea de resurse materiale pentru instanțe		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
24. Diversitatea de gen în sistemul judiciar				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
25. Alte norme																				*						

* A se lua notă de faptul că lipsa răspunsurilor privind standardele referitoare la cauzele de contencios administrativ pot avea drept cauză absența unei categorii specifice pentru „cauzele de contencios administrativ” (de exemplu, Irlanda). Polonia și Regatul Unit nu au furnizat informații cu privire la standarde. În domeniile evidențiate, standardele sunt stabilite, în principal, de instanțele judecătorești, inclusiv prin practicile consacrate ale instanțelor. Pentru toate celelalte domenii, standardele sunt stabilite, în principal, prin lege.

⁶⁴ Analiza anuală a creșterii pe 2016 [a se vedea COM(2015) 690 final] se referă la necesitatea de a se îmbunătăți calitatea sistemului judiciar, „inclusiv prin recurgerea la standarde de calitate”.

⁶⁵ Standardele pot fi stabilite prin lege, prin intermediul instanțelor (inclusiv pe baza practicilor consacrate ale instanțelor), de Consiliul Judiciar (sau de alt organism independent) sau prin alte mijloace (de exemplu, în Cehia standardele sunt elaborate, în majoritatea cazurilor, de Ministerul Justiției).

⁶⁶ Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Graficul 43 de mai jos analizează șase aspecte specifice: timpul de prelucrare (termene⁶⁷ și orizonturi de timp⁶⁸), gestionarea cauzelor restante, monitorizarea activă a cauzelor, informarea părților, hotărârile judecătorești și alocarea de resurse umane. Aceasta arată că, deși în majoritatea statelor membre domeniile reglementate prin standarde par să fie aceleași, conținutul lor poate varia în mod semnificativ.

De exemplu, în câteva state membre, standardele privind gestionarea cauzelor restante prevăd o vechime maximă pentru cauzele pendinte sau pentru măsuri corective de soluționare a cauzelor restante⁶⁹. Standardele privind informarea părților vizează aspecte care variază de la informarea părților cu privire la cauza lor în instanță, până la accesul online al părților la informații sau primirea în mod automat a informațiilor⁷⁰. Sistemele de monitorizare a cauzelor și de avertizare timpurie sunt rareori automatizate, deși în majoritatea statelor membre există posibilitatea de a se primi informații în timp real prin intermediul sistemelor de gestionare a cauzelor. Formularele electronice standardizate de care dispun judecătorii într-o serie de state membre pot varia de la simple formulare la documente mai complexe menite să faciliteze elaborarea hotărârilor.

În cele din urmă, se pare că unele standarde au fost definite și puse în aplicare la nivel național, în timp ce altele se aplică doar în anumite instanțe sau teritorii sau anumitor tipuri de cauze ori anumitor domenii de justiție⁷¹.

⁶⁷ Termenele reprezintă termene procedurale cantitative care, în general, sunt stabilite în dreptul procedural pentru anumite tipuri de cauze sau etape procedurale.

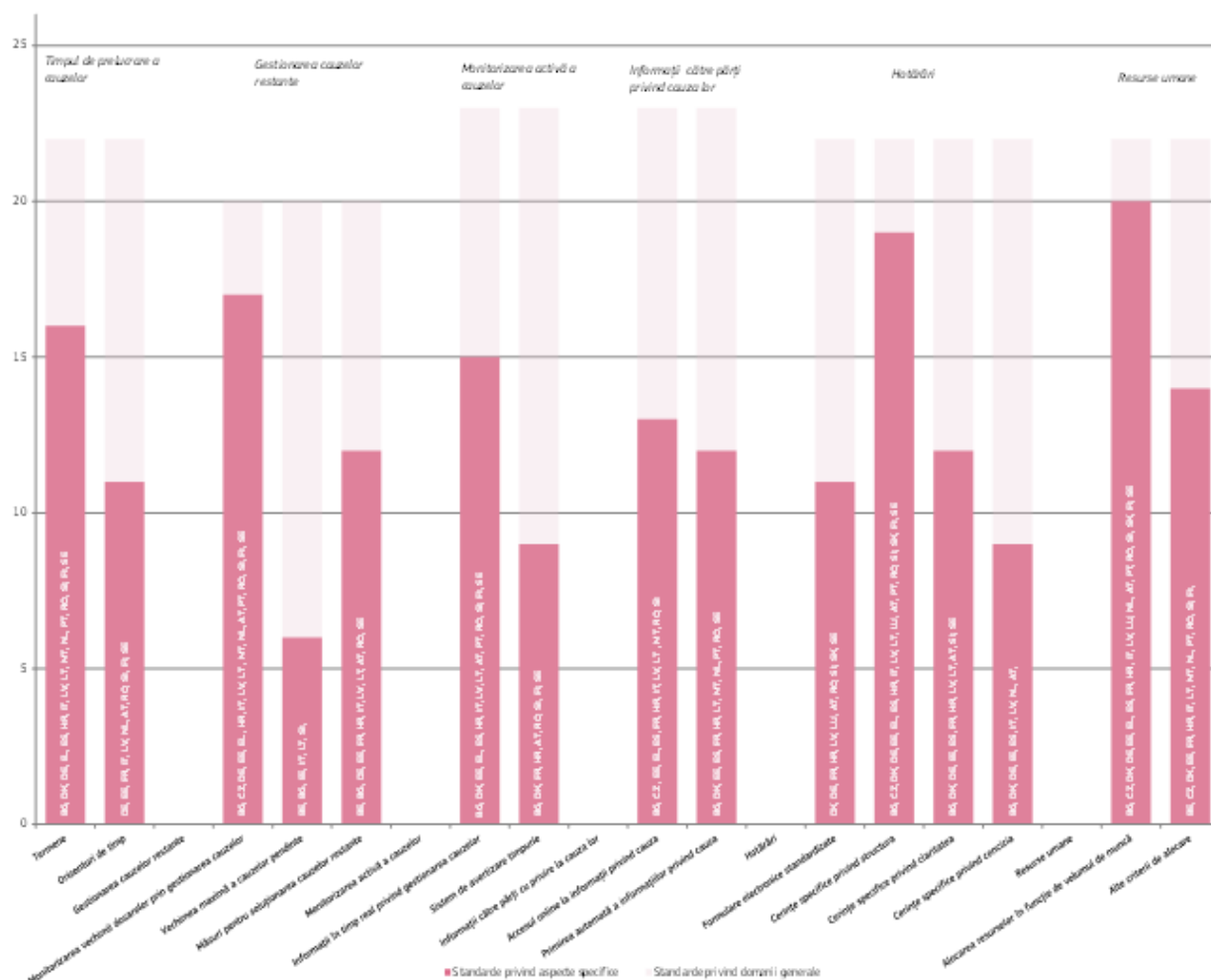
⁶⁸ Orizonturile de timp sunt obiective/practici măsurabile de promovare a promptitudinii procedurilor judiciare, de exemplu judecătorii din instanțele de prim grad de jurisdicție trebuie să estimeze durata procesului la începutul procedurii, termenele sunt stabilite în cadrul negocierilor dintre instanțe și Ministerul Justiției, instanțele stabilesc standarde de timp pentru diferitele categorii de cauze.

⁶⁹ De exemplu, în anumite state membre, cauzele pendinte de 3 ani fără ca părțile să fi acționat în vreun fel pot fi șterse de pe rolul instanțelor sau spețele pendinte de peste 2 ani sunt considerate cauze vechi și sunt urmărite îndeaproape. Măsurile corective pot include asistență temporară de către o unitate specială de judecători.

⁷⁰ De exemplu, părțile pot obține informații cu privire la cauzele pe care le-au introdus în instanță, prin intermediul unor centre de informare în cadrul instanțelor judecătorești sau pot fi informați în mod automat cu privire la evoluțiile relevante prin e-mail sau SMS sau printr-un proces automatizat pus la dispoziția utilizatorilor sistemului de dosare electronice. În Germania, instanțele informează părțile relevante, inclusiv fără ca părțile să formuleze o cerere în acest sens.

⁷¹ De exemplu, în unele state membre domeniul de aplicare al accesului online la informație este limitat la anumite tipuri de cauze sau de instanțe ori nu este pus în aplicare în mod consecvent.

Graficul 43: Standarde specifice stabilite cu privire la anumite aspecte selectate legate de sistemul de justiție * (sursa: Comisia Europeană⁷²)

* Cipru și Irlanda nu au raportat niciun fel de standarde în domeniile selectate. Polonia și Regatul Unit nu au furnizat informații cu privire la standarde. Germania: ca urmare a structurilor descentralizate, standardele pot diferi de la un stat federal la altul și de la o instanță la alta. Coloana de culoare mai deschisă corespunde numărului total de state membre care au stabilit alte standarde în domeniile selectate. Standardele privind timpul de prelucrare a dosarelor vizează cauzele civile, comerciale și administrative.

⁷² Datele se referă la anul 2015 și au fost colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

3.2.5 Rezumat privind calitatea sistemelor de justiție

Accesul facil, resursele adecvate, instrumentele de evaluare eficiente și standardele adecvate sunt factori esențiali care contribuie la calitatea sistemelor de justiție. Tabloul de bord din 2016 confirmă faptul că situația variază semnificativ în UE, dar și faptul că multe state membre fac eforturi deosebite în aceste domenii.

Accesibilitate

Tabloul de bord examinează accesibilitatea sistemelor de justiție de-a lungul întregului lanț al justiției și arată următoarele:

- *Informații online cu privire la sistemul de justiție* sunt disponibile în toate statele membre. Cu toate acestea, în unele state membre nu există încă informații referitoare la modul de inițiere a unei proceduri judiciare și la structura cheltuielilor de judecată (graficul 18). Unele state membre au elaborat, în acest sens, soluții avansate care sunt ușor de utilizat, de exemplu furnizarea unui instrument online interactiv care permite solicitanților de asistență juridică să evalueze în ce măsură sunt eligibili să beneficieze de această asistență.
- *Asistența juridică* este esențială pentru garantarea accesului la justiție în condiții de egalitate. Comparativ cu 2010, se pare că numărul statelor membre care au majorat bugetul pentru asistența juridică este mai mare decât cel al statelor membre care l-au diminuat (graficul 19). Atunci când se compară eligibilitatea din punct de vedere financiar pentru asistență juridică în situația specifică a unui litigiu în materie de consum, în majoritatea statelor membre pragul veniturilor pentru obținerea asistenței juridice care acoperă cel puțin o parte din costuri depășește pragul de sărăcie stabilit de Eurostat (graficul 20). Unele state membre dispun de un sistem care impune revizuirea anuală și, eventual, adaptarea pragului de eligibilitate pentru asistență juridică.
- *Sistemul de transmitere electronică a cererilor* nu este introdus în toate statele membre (graficul 21). Cu toate acestea, începând din 2013 s-au înregistrat progrese privind calitatea procedurilor online cu privire la cererile cu valoare redusă, de exemplu obținerea de informații privind tratarea cauzelor sau posibilitatea de a se ataca hotărârile judecătorești (graficul 22). Acest lucru indică faptul că statele membre au depus eforturi pentru a satisface cerințele cetățenilor și întreprinderilor care recurg la sistemul de justiție.
- *Comunicarea electronică între instanțe și părți* nu este posibilă în continuare în unele state membre (graficul 23). Lipsa unor instrumente TIC atrage după sine proceduri judiciare mai dificile și mai costisitoare, atât pentru instanțe, cât și pentru părți; de exemplu, într-un stat membru, punerea în aplicare a unei reforme care a permis instanțelor să transmită părților și avocaților documente în format electronic a avut drept efect economii de peste 4,2 milioane EUR în 2015 (peste 2 % din bugetul instanțelor).
- *Disponibilitatea online a hotărârilor judecătorești* în cauze civile, comerciale și administrative ar putea fi îmbunătățită (graficul 25). Ca urmare a publicării cifrelor referitoare la acest aspect în tabloul de bord pentru 2015, unele state membre au început să pună în aplicare măsuri pentru a spori disponibilitatea online a hotărârilor judecătorești, inclusiv în prima instanță.
- *Utilizarea pe bază voluntară a metodelor de soluționare alternativă a litigiilor* (de exemplu, mediere, conciliere) este promovată și încurajată în toate statele membre. Aceasta vizează cel mai adesea litigiile civile și comerciale și mai puțin litigiile în materie de muncă și de consum (graficul 27). Această evoluție pozitivă demonstrează că există mijloace de încurajare a utilizării pe bază voluntară a metodelor alternative de soluționare a litigiilor, fără a se aduce atingere dreptului fundamental la o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești. Se preconizează că utilizarea metodelor alternative pentru soluționarea litigiilor dintre consumatori și comercianți se va intensifica în viitor datorită punerii în aplicare în 2016 a

Directivei privind soluționarea alternativă a litigiilor (SAL) în materie de consum și a Regulamentului privind soluționarea online a litigiilor (SOL)⁷³.

Resurse

Justiția de înaltă calitate necesită un nivel adecvat de resurse financiare și umane, formare adecvată și echilibrul de gen în rândul judecătorilor. Tabloul de bord arată următoarele:

- *În ceea ce privește resursele financiare*, datele arată că, în majoritatea statelor membre, cheltuielile legate de sistemul de justiție rămân relativ stabile (graficul 28). Atunci când stabilesc resursele financiare pentru sistemul judiciar, numai câteva state membre țin seama, pentru a evalua costurile suportate, de datele actuale privind numărul cauzelor noi ori soluționate (graficul 51).
- *Nivelul echilibrului de gen* în rândul judecătorilor din instanțele de prim grad și/sau din al doilea grad de jurisdicție este corespunzător, în general. În majoritatea statelor membre, atât femeile, cât și bărbații reprezintă între 40-60 %. În Curțile Supreme, chiar dacă majoritatea statelor membre evoluează în direcția echilibrului de gen, progresele sunt lente în unele state (graficul 32).
- *În ceea ce privește formarea judecătorilor*, statele membre recunosc importanța formării inițiale continue și obligatorii (graficul 34), dar sunt necesare eforturi pentru îmbunătățirea paleta de domenii acoperite de programele de formare oferite, în special în ceea ce privește competențele judiciare. Formarea continuă în materie de competențe judiciare (profesionalismul judecătorului), competențe informatice, gestionarea instanțelor și etica judiciară nu există în toate statele membre și, dacă există, adeseori activitățile de formare nu reușesc să acopere toate aceste competențe (graficul 36). În plus, anumite state membre nu oferă cursuri de formare privind comunicarea cu părțile și cu presa (graficul 37), un aspect esențial pentru utilizatorii finali și pentru promovarea încrederii în sistemul de justiție.

Instrumente de evaluare

- *Instrumentele de monitorizare și evaluare* a modului de funcționare a sistemelor de justiție sunt disponibile în majoritatea statelor membre (graficul 38). Cu toate acestea, procesele de monitorizare legate de cauzele restante sau sistemele de alertă timpurie sunt rareori automatizate (graficul 43). În plus, nu toate sistemele de colectare a datelor furnizează informații suficiente privind funcționarea sistemului, în special pentru a doua instanță și pentru instanțele superioare, precum și pentru anumite categorii de cauze, cum ar fi insolvența. În anumite state membre, noile generații de instrumente TIC sunt suficient de flexibile pentru a răspunde unor necesități noi sau pentru a colecta date cu privire la impactul anumitor reforme: de exemplu, în cadrul reformei legislației SAL, un stat membru a înființat un sistem specific de colectare trimestrială regulată de date pentru evaluarea impactului reformei.
- *Sistemele TIC de gestionare a cauzelor* trebuie îmbunătățite în continuare în multe state membre pentru a se asigura că acestea servesc unor obiective diverse și că sunt implementate în mod coerent în ansamblul sistemului de justiție (graficul 39). În unele state membre, încă nu este posibil să se asigure colectarea datelor la nivel național în toate domeniile justiției. În unele state membre, instrumentele TIC nu asigură monitorizarea în timp real a progreselor privind soluționarea cauzelor sau gestionarea dosarelor restante, inclusiv identificarea cauzelor foarte vechi. În schimb, unele state membre au sisteme de avertizare timpurie pentru

⁷³ Directiva privind SAL în materie de consum asigură faptul că atât consumatorii, cât și comercianții se pot adresa unei entități SAL pentru toate litigiile contractuale practic în toate sectoarele economice, indiferent unde (la nivel național sau transfrontalier) și în ce mod (online/offline) a fost efectuată achiziția. Regulamentul privind soluționarea online a litigiilor (SOL) urmărește să faciliteze utilizarea mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor pentru litigiile rezultate din achiziții online.

detectarea disfuncționalităților sau respectă standarde privind procesare cauzelor, care facilitează găsirea de soluții în timp util.

- *Utilizarea cu regularitate a sondajelor* este importantă pentru o înțelegere mai bună a opiniilor utilizatorilor și profesioniștilor cu privire la sistemul de justiție. Cu toate acestea, utilizarea sondajelor este departe de a fi o practică obișnuită în toate statele membre (graficul 40). De asemenea, în cazul recurgerii la sondaje, doar câteva state membre iau în mod sistematic măsuri ulterioare, de exemplu pentru a stabili necesitățile în materie de formare a judecătorilor și a personalului instanțelor sau pentru îmbunătățirea funcționării anumitor instanțe (graficul 41). De exemplu, într-un stat membru, sondajele sunt utilizate pentru evaluarea programului de lucru pe patru ani al sistemului judiciar, care va fi inclusă în programul pentru următorii patru ani.

Standarde

Utilizarea standardelor este esențială pentru creșterea calității sistemelor de justiție. Tabloul de bord din 2016 oferă într-o primă cartografiere o imagine de ansamblu asupra standardelor statelor membre care reglementează funcționarea sistemelor de justiție, din care reies următoarele aspecte:

- *Majoritatea statelor membre au standarde care abordează aspecte similare ale sistemelor naționale de justiție.* De exemplu, în majoritatea statelor membre există standarde privind modul în care ar trebui să se desfășoare procedurile judiciare, modul în care ar trebui informate părțile sau modul în care ar trebui să fie întocmite hotărârile judecătorești (graficul 42).
- Cu toate acestea, există încă *diferențe semnificative în ceea ce privește conținutul* acestor standarde și nivelul de calitate pe care îl stabilesc (graficul 43). În plus, standardele se aplică în mod diferit: unele standarde au fost definite la nivel național, în timp ce altele se aplică doar anumitor instanțe sau teritorii sau anumitor tipuri de cauze ori domenii de justiție.
- *În ceea ce privește standardele privind gestionarea cauzelor și a restanțelor*, mai puțin de jumătate din statele membre au instituit standarde privind măsurile de reducere a numărului de cauze restante și mai puțin de jumătate din statele membre stabilesc vechimea maximă pe care ar trebui să o aibă cauzele pendinte. Câteva state membre au standarde privind termenele de procedură și sistemele de avertizare rapidă, cum ar fi notificările automate privind cauzele vechi, urgente sau care necesită o atenție deosebită.
- În majoritatea statelor membre există *standarde referitoare la informarea părților cu privire la cauzele lor aflate în instanță*. Cu toate acestea, doar în unele state părțile sunt informate automat sau pot avea acces online la aceste informații. De exemplu, în unele state membre, părțile primesc notificări automate prin intermediul sistemului de dosare electronice sunt atenționați prin SMS cu privire la data ședințelor de judecată.
- *Standarde privind elaborarea hotărârilor* există deja în unele state membre, îndeosebi standarde care constau în cerințe specifice privind structura. În multe state membre există, de asemenea, formulare electronice standardizate la dispoziția judecătorului. Acestea variază de la simple formulare la documente mai complexe menite să faciliteze redactarea hotărârilor. Într-un număr mai mic de state membre, cerințele generale privind claritatea și concizia sunt prevăzute prin legi în materie de procedură, iar unele state membre chiar au elaborat o politică specifică referitoare la un limbaj clar pentru comunicarea în scris și verbală a instanțelor.
- *Standardele privind alocarea resurselor umane* sunt legate – în majoritatea statelor membre – de volumul de muncă. Cu toate acestea, în timp ce în unele țări ajustările nu sunt frecvente, altele au un sistem de alocare mai flexibil care le permite să se adapteze în fiecare an la schimbări ori să ia în considerare nevoile preconizate.

3.3 Independența

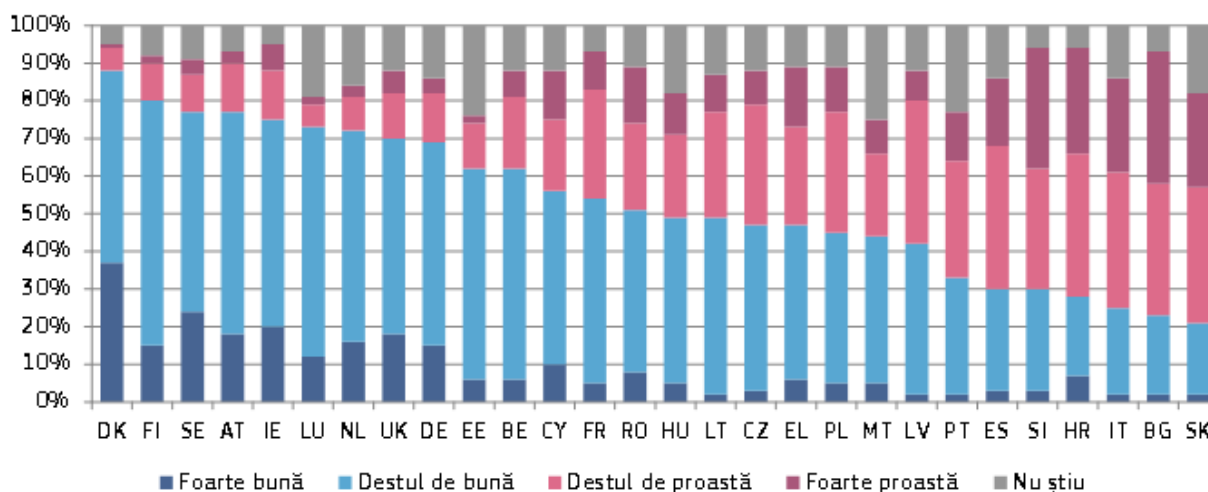
Independența sistemului judiciar este o cerință care derivă din dreptul la o cale de atac eficientă, consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE (articolul 47)⁷⁴. De asemenea, aceasta este importantă pentru crearea unui mediu investițional atractiv, deoarece garantează echitatea, predictibilitatea și securitatea sistemului juridic în care funcționează întreprinderile.

În plus față de informațiile privind independența, astfel cum este percepută, tabloul de bord arată modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară în anumite tipuri de situații în care ar putea fi amenințată independența. În cadrul cooperării cu rețelele judiciare europene, în special cu Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (ENCJ), tabloul de bord din 2016 prezintă cifre actualizate privind independența structurală.⁷⁵

Tabloul de bord prezintă, pentru prima dată, rezultatele sondajelor Eurobarometru privind percepția cetățenilor și a întreprinderilor asupra independenței sistemului judiciar.

3.3.1 Percepția asupra independenței sistemului judiciar

Graficul 44: Percepția asupra independenței instanțelor și judecătorilor în rândul publicului larg (sursa: Eurobarometru⁷⁶)

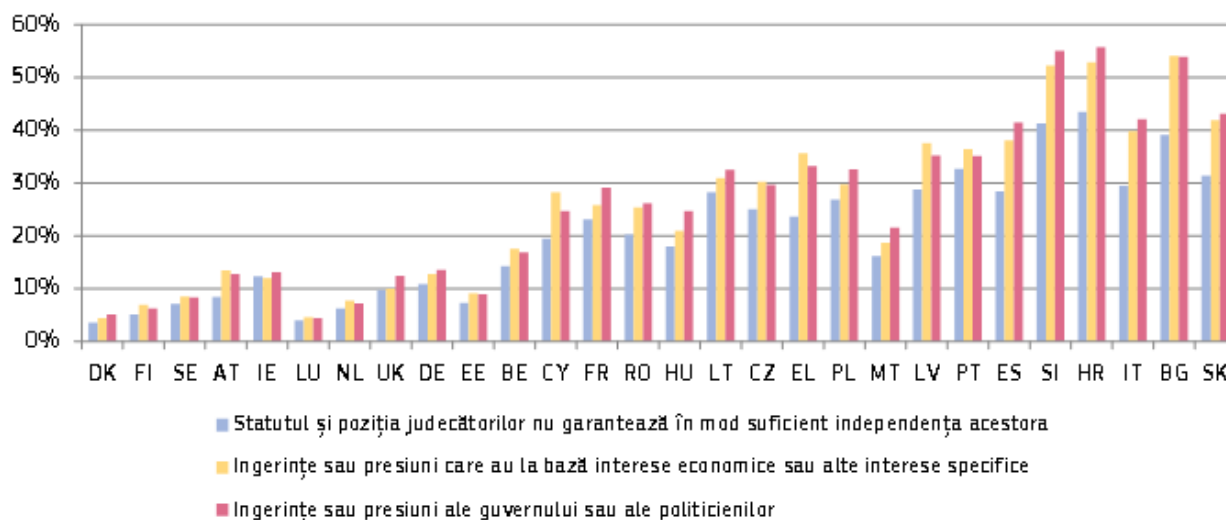
⁷⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=RO>

⁷⁵ Cifrele se bazează pe ghidul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare și pe răspunsurile la un chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu ENCJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare (CZ, DE, EE, EL, CY, LU, AT și FI), au fost obținute în cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție din Uniunea Europeană. A se vedea Ghidul privind Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare din octombrie 2015, disponibil la adresa: http://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/guide/encj_guide_version_oct_2015.pdf

⁷⁶ Sondajul Eurobarometru FL435, desfășurat între 24 și 25 februarie 2016; răspunsurile la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din țara dumneavoastră din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bună, destul de bună, destul de proastă sau foarte proastă?”, sunt disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Graficul 45: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de publicul larg
(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai mare înseamnă mai multă influență)
(sursa: Eurobarometru⁷⁷)

Acest grafic indică principalele motive ale percepției privind lipsa de independență a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul publicului larg care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege între trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre se află în aceeași ordine ca în graficul 44.

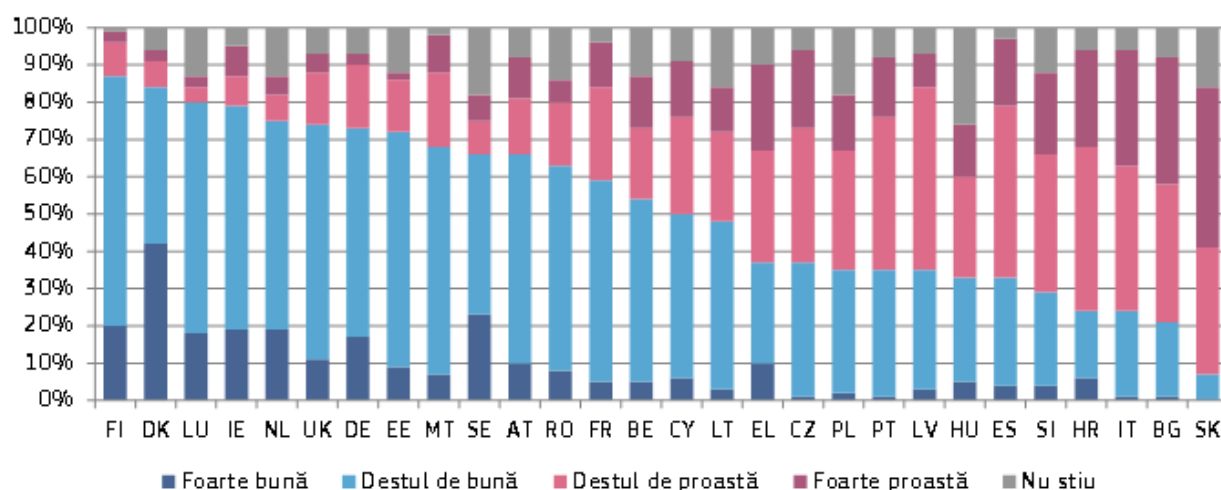
Printre respondenții din rândul publicului larg care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „foarte bună” sau „destul de bună”, aproape trei sferturi (echivalentul a 39 % din totalitatea respondenților) au oferit drept motiv pentru calificativul acordat garanțiile oferite de statutul și poziția judecătorilor⁷⁸.

Graficul 46: Percepția în rândul întreprinderilor asupra independenței instanțelor și judecătorilor
(sursa: Eurobarometru⁷⁹)

⁷⁷ Sondajul Eurobarometru FL 435, răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara dumneavoastră): foarte mult, puțin, nu prea, deloc?”.

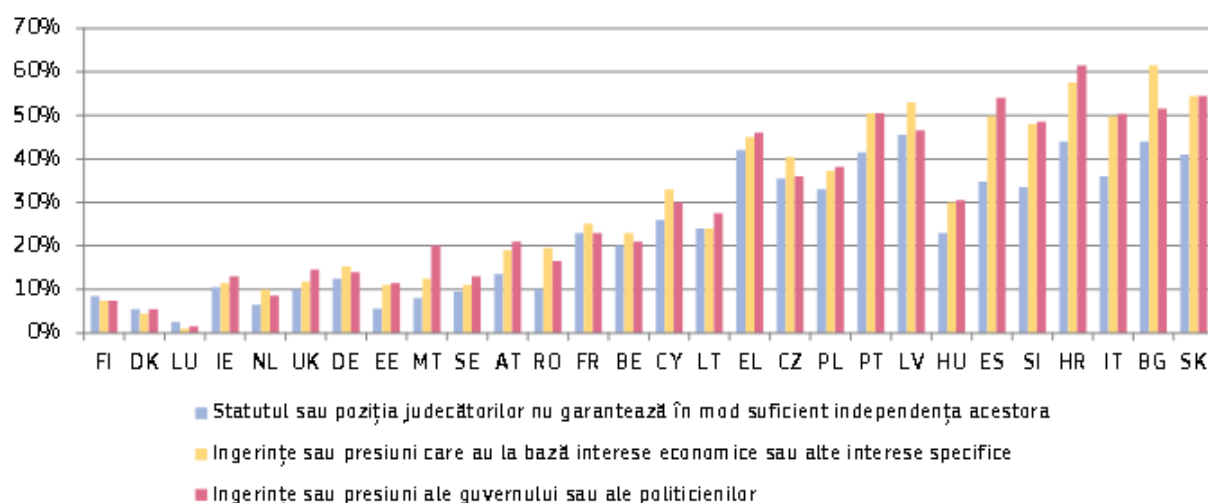
⁷⁸ Sondajul Eurobarometru FL435.

⁷⁹ Sondajul Eurobarometru FL436, desfășurat între 25 februarie și 4 martie 2016; răspunsurile la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara dumneavoastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bună, destul de bună, destul de proastă sau foarte proastă?”, sunt disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Graficul 47: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de întreprinderi(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai ridicată înseamnă o influență mai mare) (sursa: Eurobarometru⁸⁰)

Acest grafic indică principalele motive ale percepției privind lipsa de independență a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul întreprinderilor care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege între trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre se află în aceeași ordine ca în graficul 46.

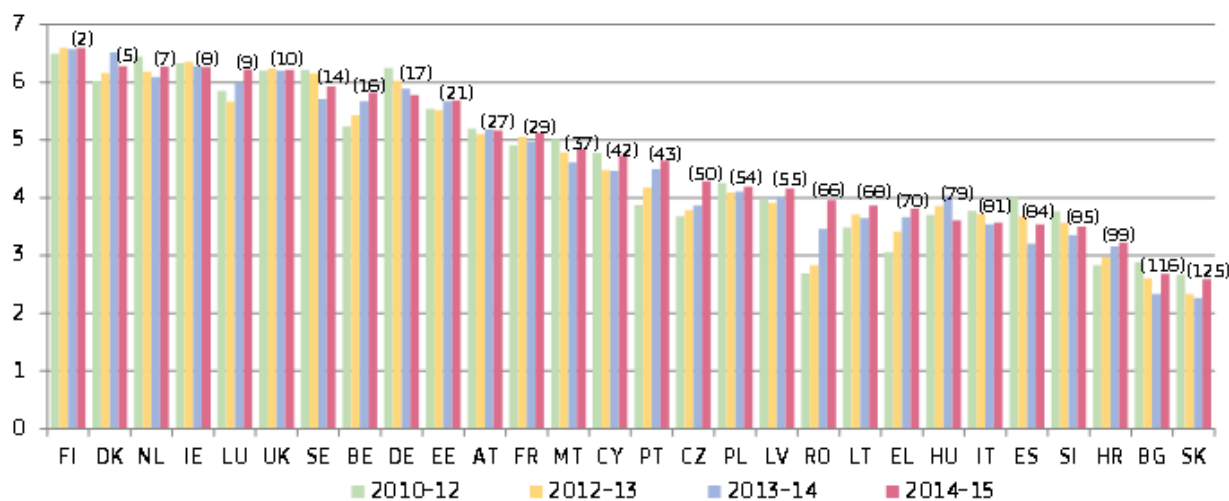

Printre întreprinderile care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „foarte bună” sau „destul de bună”, trei sferturi (echivalentul a 36 % din totalul întreprinderilor respondente) au oferit drept motiv pentru calificativul acordat garanțiile oferite de statutul și poziția judecătorilor⁸¹.

⁸⁰ Sondajul Eurobarometru FL436; răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara dumneavoastră): foarte mult, puțin, nu prea, deloc?”.

⁸¹ Sondajul Eurobarometru FL436.

Graficul 48: FORUMUL ECONOMIC MONDIAL (FEM): percepția în rândul întreprinderilor cu privire la independența sistemului judiciar* (*percepție — o valoare mai mare înseamnă o percepție mai bună*) (sursa: Forumul Economic Mondial⁸²)

* Numărul care figurează între paranteze reprezintă locul ocupat cel mai recent printre 140 de țări participante din toată lumea.

3.3.2 Independența structurală

Asigurarea independenței structurale necesită garanții juridice. Majoritatea statelor membre au instituit un Consiliu Judiciar, a cărui misiune este de a asigura independența judiciară. Graficele 49 și 50 prezintă o comparație extinsă și actualizată a componentei (în conformitate cu procesul de numire) și a principalelor competențe ale consiliilor existente în UE. Această perspectivă comparativă ar putea fi utilă statelor membre care adoptă reforme pentru a asigura funcționarea eficientă a Consiliilor Judiciare ca instituții naționale independente, care au responsabilitatea finală de a sprijini sistemul judiciar în îndeplinirea misiunii sale de a înfăptui actul de justiție în mod independent, ținând seama, totodată, de cutumele și de specificitățile sistemelor de justiție naționale.

Tabloul de bord prezintă, de asemenea, modul în care sunt organizate sistemele de justiție în vederea protejării independenței judiciare în anumite tipuri de situații în care aceasta poate fi periclitată. Cei patru indicatori prezintă garanțiile în astfel de situații: garanțiile privind transferul judecătorilor fără consimțământul acestora (graficul 52), revocarea judecătorilor (graficul 53), repartizarea cauzelor noi în cadrul instanței (graficul 54), retragerea și recuzarea judecătorilor (graficul 55). *Recomandarea din 2010 a Consiliului Europei privind judecătoria: independență, eficiență și responsabilități* („recomandarea”) stabilește standarde menite să asigure independența sistemului judiciar în astfel de situații.⁸³ Cifrele au fost actualizate în cazurile în care cadrul juridic sau practicile juridice din statele membre s-au schimbat de la publicarea tabloului de bord pentru 2015. Aceste cifre oferă o imagine de ansamblu asupra garanțiilor juridice aplicabile în anumite tipuri de situații. Cu toate acestea, ele nu oferă o evaluare și nici nu prezintă date cantitative privind eficacitatea garanțiilor, iar stabilirea mai multor garanții nu asigură, în sine,

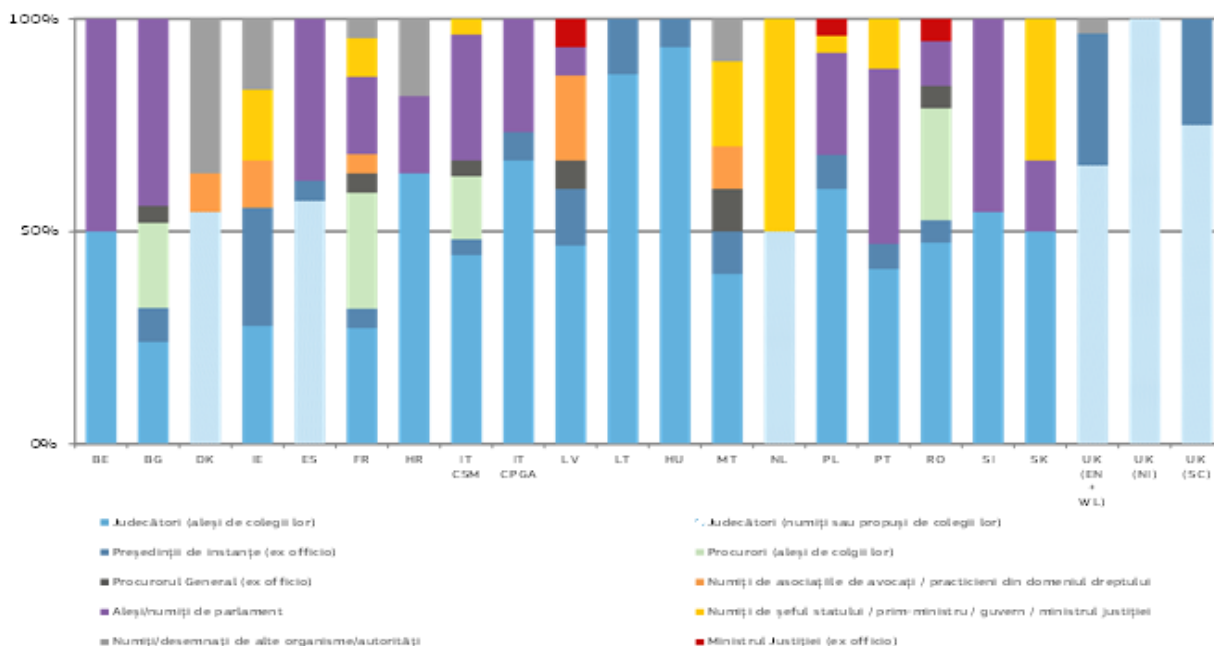
⁸² Indicele furnizat de FEM se bazează pe răspunsurile date în cadrul unui sondaj la întrebarea: „În țara dumneavoastră, cât de independent este sistemul judiciar de influențele exercitate de guvern, de persoane sau de întreprinderi? [1 = nu este deloc independent; 7 = complet independent]”. Răspunsurile la sondaj au fost furnizate de un eșantion reprezentativ de întreprinderi care își desfășoară activitatea în principalele sectoare ale economiei (agricultură, industria prelucrătoare, industria neprelucrătoare și servicii) din toate țările în cauză. Sondajul este administrat în diferite formate, inclusiv prin interviuri față în față ori discuții telefonice cu manageri, prin intermediul formularelor pe suport de hârtie trimise prin poștă, precum și prin sondaje online, disponibile la adresa: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2015-2016>

⁸³ Recomandarea CM/Rec (2010) 12 a Comitetului de miniștri către statele membre privind judecătoria: independență, eficiență și responsabilități.

eficacitatea unui sistem de justiție⁸⁴. Ar trebui remarcat, de asemenea, că punerea în aplicare a politicilor și a practicilor de promovare a integrității și de prevenire a corupției în cadrul sistemului judiciar este esențială și pentru garantarea independenței sistemului judiciar.

Graficul 49: Componenta Consiliilor Judiciare, conform procesului de desemnare*⁸⁵

Graficul prezintă componenta Consiliilor Judiciare,⁸⁶ care sunt membri ai ENCJ, conform procesului de desemnare, în funcție de faptul dacă membrii sunt judecători/procurori aleși sau desemnați de către colegii lor, membri numiți de ramura executivă sau legislativă sau membri numiți de alte organisme și autorități. Cel puțin jumătate din membrii Consiliilor Judiciare ar trebui să fie judecători selectați de colegii lor din toate nivelurile sistemului judiciar, cu respectarea pluralismului în cadrul sistemului judiciar.⁸⁷

* BE: membrii Magistraturii sunt fie judecători, fie procurori; BG: categoria procurorilor include un magistrat ales cu rol de anchetator; DK: toți membrii sunt numiți oficial de ministrul justiției; categoria „numiți/desemnați de alte organisme/autorități” include doi reprezentanți ai instanței (numiți de sindicatul pentru personalul administrativ și de sindicatul poliștilor); ES: membrii Consiliului care provin din sistemul judiciar sunt numiți de Parlament — Consiliul comunică Parlamentului lista candidaților care au primit sprijin din partea asociației judecătorilor sau a 25 de judecători; FR: Consiliul are două formațiuni — una având competență asupra completului de judecată, iar cealaltă asupra procurorilor; Consiliul include un membru din partea Consiliului de Stat (Conseil d'Etat), ales de adunarea generală a acestuia din urmă; IT-CSM: Consiglio Superiore della Magistratura (care cuprinde instanțele în materie civilă și penală); categoria judecătorilor cuprinde doi magistrați (judecători și/sau procurori) aleși din cadrul Curții Supreme; IT-CPGA: Consiglio di presidenza della giustizia amministrativa (care cuprinde instanțele în materie administrativă); MT: liderul opoziției numește un membru nespecialist; NL: membrii sunt numiți în mod oficial prin decret regal pe baza unei propuneri prezentate de ministrul securității și justiției; RO: magistrații aleși sunt validați de Senat; SI: membrii sunt aleși de Adunarea Națională la propunerea Președintelui Republicii.

Graficul 50: Competențele Consiliilor Judiciare*⁸⁸

⁸⁴ Această imagine de ansamblu arată modul în care sunt organizate sistemele de justiție. Nu are rolul de a reflecta complexitatea și detaliile organizării.

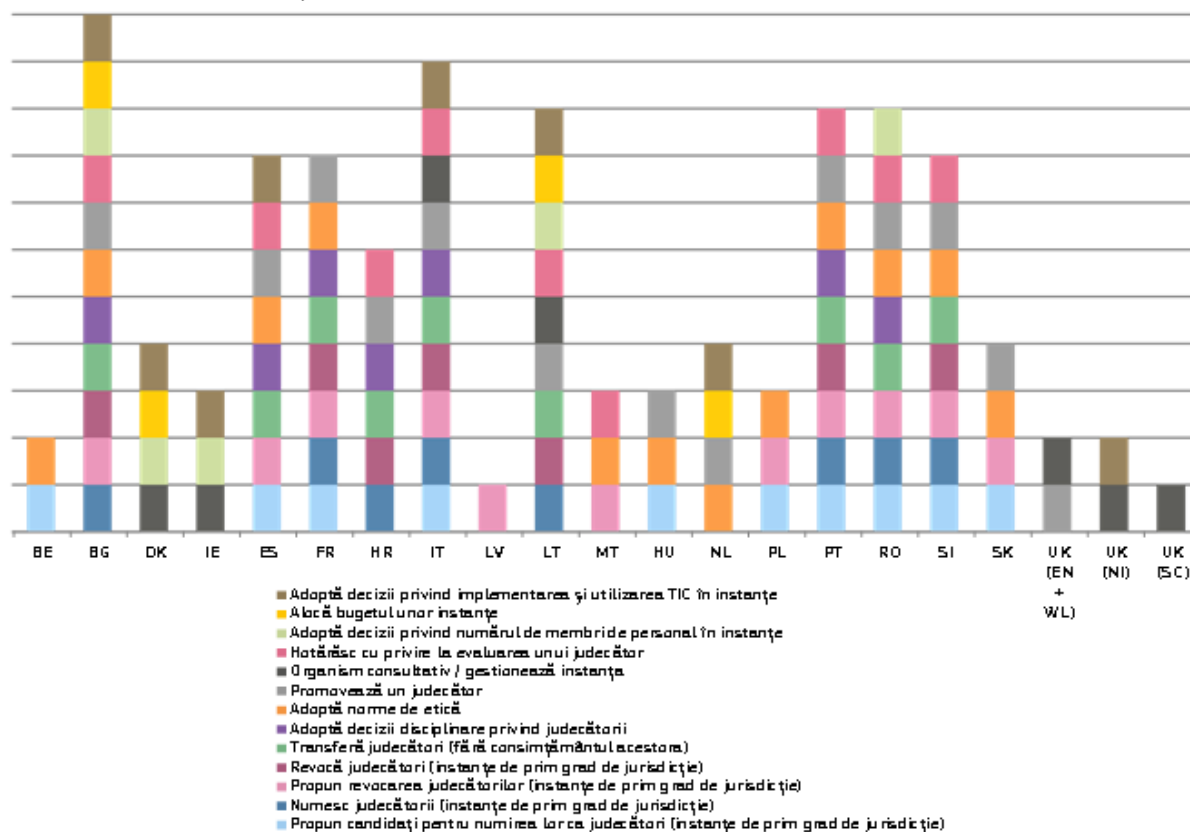
⁸⁵ Pe baza ghidului ENCJ din octombrie 2015.

⁸⁶ Consiliile Judiciare sunt organisme independente, înființate prin lege sau în temeiul Constituției, care au rolul de a asigura independența sistemului judiciar și a judecătorilor și, prin urmare, au scopul de a promova funcționarea eficientă a sistemului judiciar. Toate cele trei consilii ale Regatului Unit sunt incluse în prezentarea generală: UK (Anglia + Țara Galilor) - Consiliul Magistraturii din Anglia și Țara Galilor, Regatul Unit (Irlanda de Nord) - Consiliul Magistraturii pentru Irlanda de Nord și Regatul Unit (Scoția) - Consiliul Judiciar pentru Scoția.

⁸⁷ A se vedea secțiunile 26-27 din recomandare.

⁸⁸ Pe baza ghidului ENCJ din octombrie 2015.

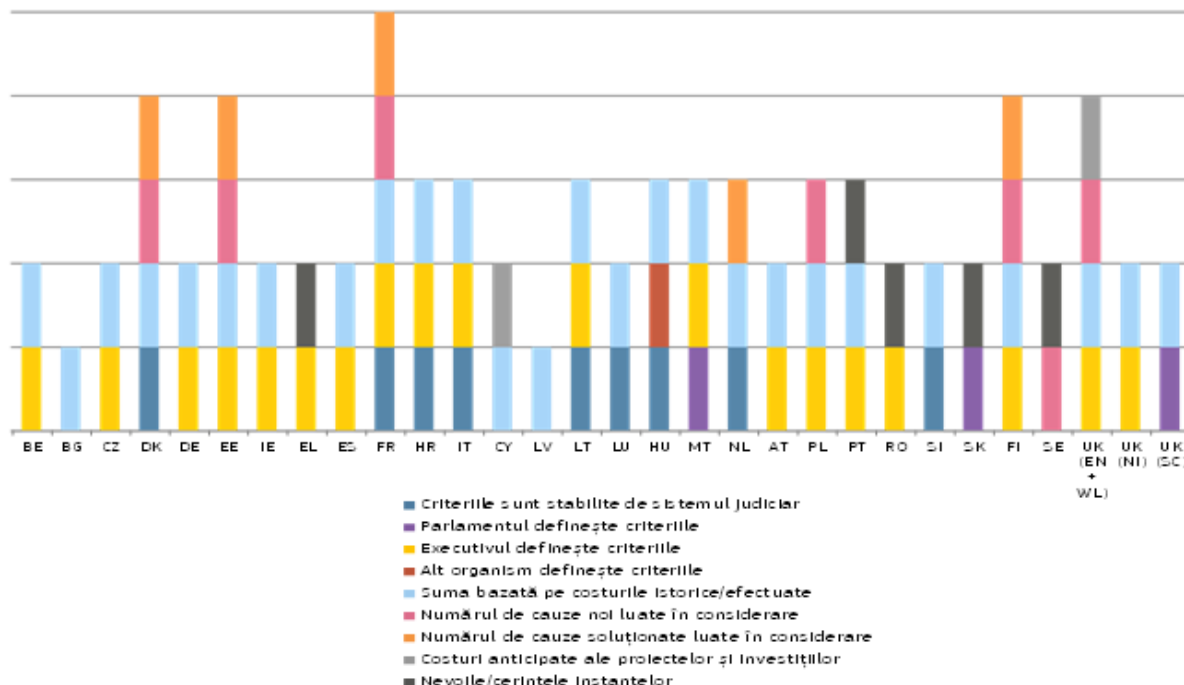
Graficul arată unele dintre principalele competențe ale consiliilor, membrii ai Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare, cum ar fi competențele în ceea ce privește numirea judecătorilor și competențele relevante pentru cariera acestora. Acesta a fost extinsă pentru a include competența de a evalua judecătorii și anumite competențe manageriale, de exemplu competența de a decide efectivele de personal din instanțe, de a alocă un buget în cadrul anumitor instanțe și de a stabili utilizarea TIC în instanțe.

* Graficul prezintă doar anumite competențe și nu este exhaustiv. Consiliile Judiciare au competențe suplimentare care nu sunt menționate aici. IT: coloana arată competențele ambelor consilii — CSM: Consiliul instanțelor civile și penale, precum și CPGA: Consiliul instanțelor de contencios administrativ; numai CPGA are competențe legate de TIC în instanțe și este un organism cu rol consultativ; LV: alte organisme judiciare autonome exercită anumitor competențe, de exemplu cu privire la disciplină și deontologie; În unele țări, executivul are obligația, prin lege sau în practică, să pună în aplicare propunerea Consiliului Judiciar de a numi sau de a revoca un judecător (de exemplu, ES).

Graficul 51: Criterii pentru stabilirea resurselor financiare pentru sistemul judiciar^{*89}

Graficul arată ramura administrației publice (judiciară, legislativă sau executivă) care definește criteriile de stabilire a resurselor financiare pentru sistemul judiciar. Graficul prezintă, de asemenea, următoarele criterii pentru fiecare țară: alocarea de resurse are la bază fie costurile istorice/reale - acesta fiind criteriul cel mai des întâlnit - fie, mai rar, numărul de cauze noi/soluționate, costurile anticipate sau nevoile/cererile instanțelor.

* EL și CY: informații din tabloul de bord pentru 2015; DK: este luat în considerare numărul de cauze noi și de cauze soluționate în instanțele de prim grad de jurisdicție; DE: numai pentru bugetul Curții Supreme — în ceea ce privește instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție; sistemele judiciare diferă de la un stat federal la altul; EE: numărul de cauze noi și soluționate în instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție; FR: numărul de cauze noi și soluționate în instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție; IT: Ministerul Justiției definește criteriile pentru instanțele civile și penale, în timp ce Consiliul Judiciar (CPGA) definește criteriile pentru instanțele administrative; HU: legea prevede că salariile judecătorilor se stabilesc în Legea privind bugetul central, în așa fel încât suma să nu fie mai mică decât în exercițiul precedent; NL: se ia în considerare numărul de cauze soluționate pe baza unei evaluări a costurilor suportate de instanțe.

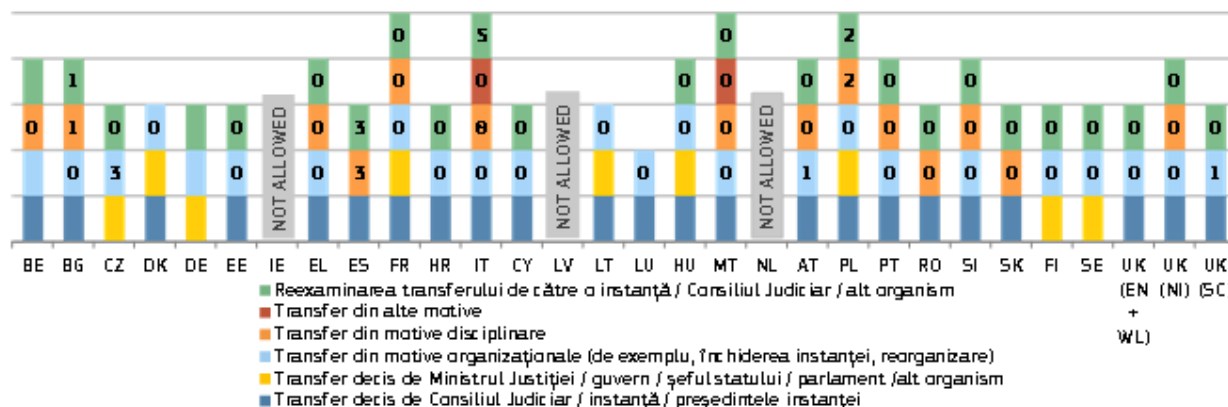
Graficul 52: Garanțiile privind transferul judecătorilor fără consimțământul acestora^{*90} (inamovibilitatea judecătorilor)

Graficul arată dacă transferul judecătorilor fără consimțământul acestora este autorizată și, în caz afirmativ, care sunt autoritățile care iau decizia, motivele acestor transferuri și dacă este posibil să se conteste în instanță o astfel de hotărâre. Cifrele indică numărul de judecători care au fost transferați fără consimțământul lor în 2014 din motive organizaționale, disciplinare sau de altă

⁸⁹ Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu ENCJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu dispun de Consilii Judiciare au fost obținute prin cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

⁹⁰ Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu ENCJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu dispun de Consilii Judiciare au fost obținute prin cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

natură, precum și numărul celor care au formulat o cale de atac (dacă nu se prezintă un număr, nu există date disponibile).⁹¹

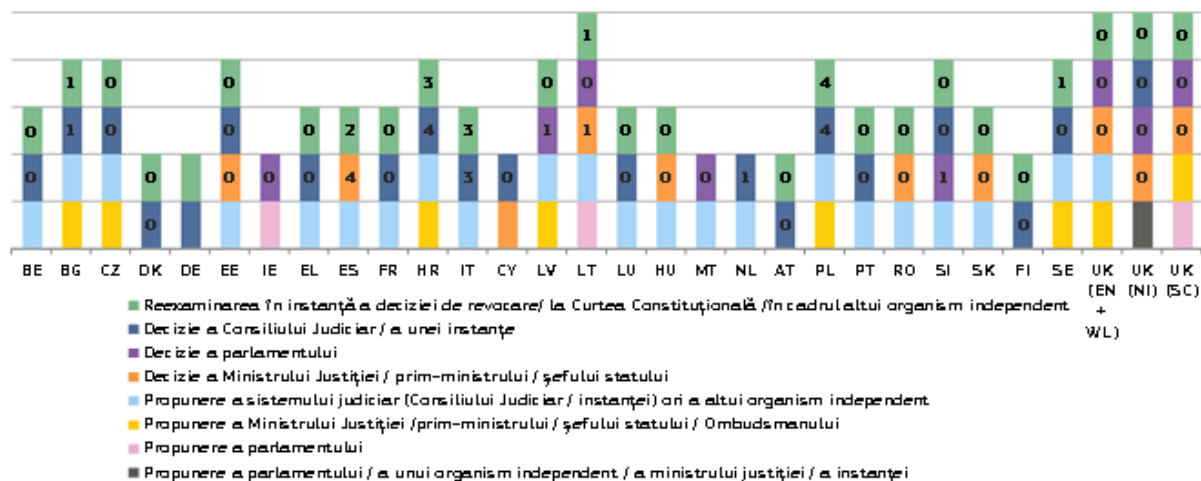

* BE: transfer din motive organizaționale doar în interiorul unei instanțe; CZ: un judecător poate fi transferat doar către o instanță de același grad de jurisdicție sau către o instanță cu grad de jurisdicție superior sau inferior (toate în cadrul aceluiași district judiciar); DE: transfer pentru maximum trei luni și doar în cazuri de reprezentare; FR: Ministrul Justiției poate transfera un judecător pentru motive organizaționale în cazuri excepționale, de exemplu închiderea unui instanțe sau pentru motive de drept, cum ar fi numiri pe o perioadă determinată (în cazul unui președinte de instanță sau pentru funcții specializate); IT: șase judecători transferați de către CSM (Consiliul instanțelor civile și penale), dintre care trei au introdus recurs împotriva transferului; cei doi judecători transferați de către CPGA (Consiliul instanțelor de contencios administrativ) au introdus recurs împotriva transferului; CPGA poate efectua transferuri numai pentru motive disciplinare; LT: transfer temporar atunci când există o nevoie urgentă de a se asigura funcționarea adecvată a instanței; RO: numai transferuri temporare cu durata maximă de un an în cadrul unor sancțiuni disciplinare; FI: transfer în caz de reorganizare a funcțiilor administrației publice.

⁹¹ Punctul 52 din recomandare prevede garanții privind inamovibilitatea judecătorilor. Judecătorii nu ar trebui să fie încadrați în altă funcție judiciară fără consimțământul lor, cu excepția cazurilor de sancțiuni disciplinare sau de reformă a organizării sistemului judiciar.

Graficul 53: Revocarea judecătorilor în instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție ^{*92}

Acest grafic indică autoritățile care au competența de a propune și de a lua decizii cu privire la revocarea judecătorilor la instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție.⁹³ Partea superioară a coloanei indică autoritatea care ia hotărârea finală⁹⁴ și partea inferioară indică – dacă este cazul – autoritatea care propune revocarea sau persoana care trebuie consultată înainte de a se lua o hotărâre. Cifrele indică numărul de judecători (din toate instanțele judecătorești) care au fost revocați în 2014 de către un anumit organism și numărul de judecători care au formulat o acțiune împotriva deciziei de revocare (dacă nu se prezintă cifre, nu există date disponibile).

* IT: CSM (Consiliul instanțelor civile și penale) a revocat trei judecători, care au formulat o cale de atac împotriva revocării; CPGA (Consiliul instanțelor de contencios administrativ) nu a revocat niciun judecător; PT: nu a fost revocat niciun judecător, dar cei trei care au fost obligați să se pensioneze au formulat o cale de atac împotriva acestei hotărâri; SE: calea de atac s-a referit la o hotărâre a unei instanțe districtuale de a reexamina o decizie a Consiliului național disciplinar din 2011; UK (Anglia+Țara Galilor): nu au fost revocați judecători cu normă întreagă, ci doar judecători cu fracțiune de normă (remunerați cu un onorariu), și anume un judecător de primă instanță, cinci membri de instanță de al doilea grad de jurisdicție și zece membri de instanță de prim grad de jurisdicție (nespecialiști); în unele țări, executivul are obligația, prin lege sau în practică, să pună în aplicare propunerea Consiliului Judiciar de a revoca un judecător (de exemplu, ES, LT).

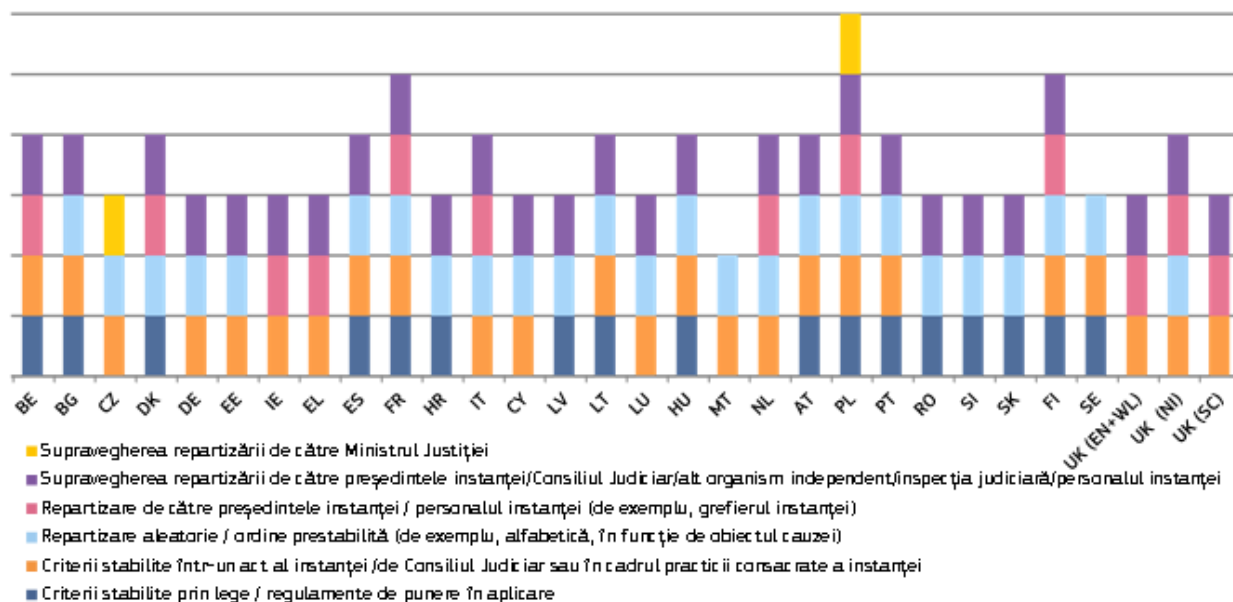
⁹² Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu ENCJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu dispun de Consilii Judiciare au fost obținute prin cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

⁹³ Punctele 46 și 47 din recomandare impun ca sistemele naționale să prevadă garanții cu privire la revocarea judecătorilor.

⁹⁴ Decizia poate fi luată de unul sau două organisme diferite, în funcție de motivul de revocare sau de tipul de judecător (de exemplu, președinte).

Graficul 54: Repartizarea cauzelor în cadrul unei instanțe⁹⁵

Graficul arată nivelurile la care sunt stabilite criteriile de repartizare a cauzelor în cadrul unei instanțe, modul de repartizare a cauzelor, precum și autoritatea care supraveghează repartizarea.⁹⁶ Este esențial, de asemenea, modul în care se pun în practică sisteme precum repartizarea aleatorie a cazurilor⁹⁷.

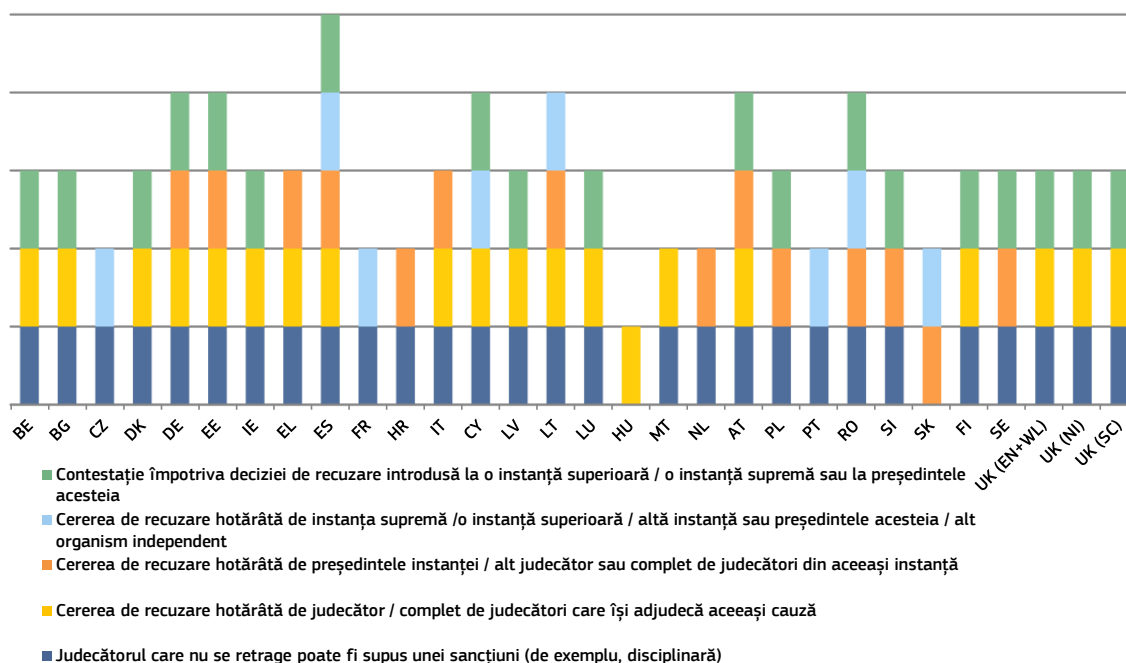
⁹⁵ Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu ENCJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu dispun de Consilii Judiciare au fost obținute prin cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

⁹⁶ Punctul 24 din recomandare prevede ca sistemele de repartizare a cauzelor în cadrul unei instanțe să respecte criterii obiective prestabilite pentru a se garanta dreptul la un judecător independent și imparțial.

⁹⁷ De exemplu, raportul cel mai recent al Comisiei cu privire la progresele înregistrate de Bulgaria în cadrul mecanismului de verificare și cooperare a invitat Bulgaria: „să înființeze o structură în cadrul [Consiliului Suprem al Magistraturii] și al [Inspectoratului Judiciar] pentru a monitoriza punerea în aplicare și securitatea noului sistem de repartizare aleatorie a cauzelor în instanțe. Aceste instituții trebuie să fie transparente cu privire la rezultatul inspecțiilor și la urmărirea problemelor identificate.” COM(2016) 40 final, care poate fi consultată accesând linkul: http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2016_40_en.pdf

Graficul 55: Retragera și recuzarea unui judecător⁹⁸

Acest grafic arată dacă judecătorii pot face obiectul unor sancțiuni în cazul în care nu respectă obligația de a se retrage de la judecarea unei cauze în care imparțialitatea lor este pusă la îndoială, este compromisă sau în cazul în care există o percepție rezonabilă de părtinire. Graficul arată, de asemenea, autoritatea⁹⁹ care este responsabilă pentru luarea unei decizii cu privire la o cerere de recuzare introdusă de o parte care intenționează să conteste un judecător.¹⁰⁰

3.3.3 Activitatea rețelelor judiciare cu privire la independența sistemului judiciar

Tabloul de bord prezintă o imagine comparativă a anumitor garanții juridice menite să protejeze independența sistemului judiciar, dar nu oferă o evaluare a eficienței acestora. În tablourile de bord anterioare, Comisia a încurajat rețelele judiciare să își aprofundeze evaluarea eficacității garanțiilor juridice și a precizat că va reflecta asupra modului în care constatările ar putea fi prezentate în viitoarele tablouri de bord.

Ca un prim pas în această direcție, în 2015 Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare a efectuat un studiu¹⁰¹ privind independența și răspunderea sistemului judiciar în care a examinat garanțiile

⁹⁸ Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu ENCJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu dispun de Consilii Judiciare au fost obținute prin cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

⁹⁹ Uneori această hotărâre poate să fie luată de mai multe autorități, în funcție de gradul de jurisdicție al instanței în care își desfășoară activitatea judecătorul recuzat.

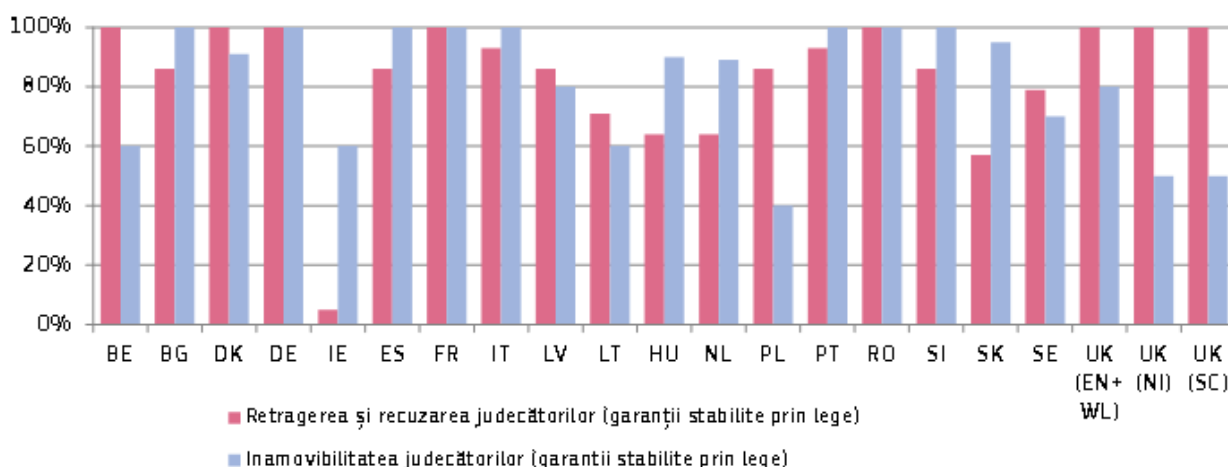
¹⁰⁰ Punctele 59, 60 și 61 din recomandare prevăd că judecătorii ar trebui să acționeze în mod independent și imparțial în toate cauzele și că ar trebui să se retragă de la judecarea unei cauze ori să refuze să judece numai dacă există motive temeinice stabilite prin lege.

¹⁰¹ Raportul ENCJ pentru 2014-2015 privind independența și răspunderea sistemului judiciar și de urmărire penală. Raportul utilizează indicatori cu privire la aspectele juridice și de altă natură care pot fi observate în mod obiectiv în ceea ce privește sistemul juridic, care sunt esențiale pentru independența și răspunderea sistemelor judiciare. În ceea ce privește măsurarea acestor aspecte obiective, consiliile sau, în lipsa acestora, alte organisme de guvernare, sunt responsabile de evaluare și clasificare, cu ajutorul unui chestionar standardizat. Se realizează o autoevaluare, însă a aspectelor care pot fi verificate de către orice persoană care are cunoștințe privind sistemele juridice respective. Indicatorii prezintă punctele de vedere ale ENCJ cu privire la modul în care ar trebui să arate procedurile formale prevăzute de lege pentru a asigura protecția independenței sistemului judiciar. A se vedea

juridice prevăzute de lege. Studiul a examinat situația din statele membre ale căror consilii judiciare sunt membri ai ENCJ. Pe lângă sondajul privind percepția judecătorilor asupra independenței, studiul conține o serie de indicatori referitori la independența sistemului judiciar, cum ar fi autonomia organizațională, finanțarea sistemului judiciar, gestionarea instanțelor, deciziile privind judecătoria din perspectiva resurselor umane, inamovibilitatea, procedura de soluționare a plângerilor, raportarea periodică, relațiile cu presa, etica judiciară, retragerea și recuzarea. Unii dintre acești indicatori se referă la situații care sunt prezentate în graficele de mai sus, de exemplu cele referitoare la inamovibilitatea, retragerea și recuzarea judecătorilor.

Graficul 56: Exemple de garanții analizate de Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare¹⁰²

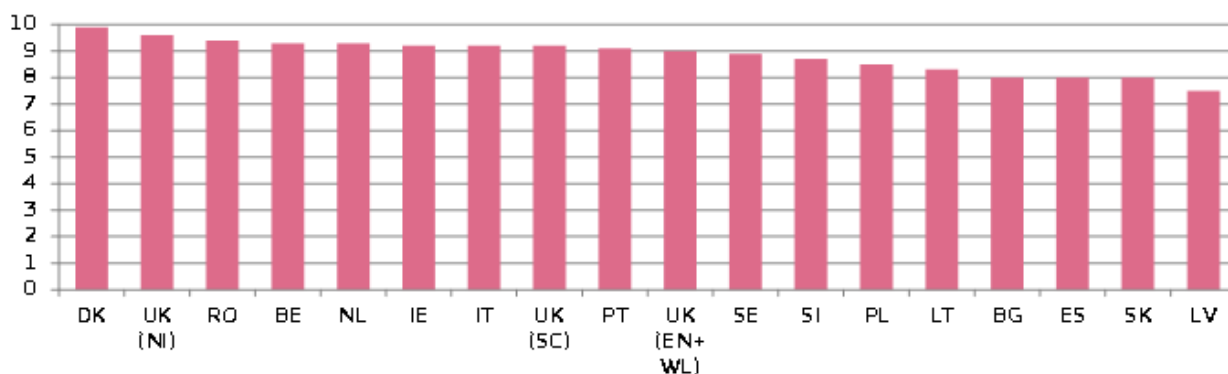
Graficul de mai jos se referă la retragerea și recuzarea judecătorilor și la inamovibilitatea judecătorilor. Acesta oferă o imagine detaliată asupra mecanismelor oficiale, astfel cum sunt prevăzute de lege, pentru a aborda aceste situații și nu evaluează eficacitatea lor în practică sau evaluarea utilizării acestora. Mai precis, graficul arată mecanismele care reglementează retragerea voluntară, încălcarea obligației de retragere, cererea de recuzare, autoritatea de decizie și dacă este posibilă o cale de atac împotriva unei decizii privind o cerere de recuzare. Graficul arată, de asemenea, dacă este posibilă transferarea unui judecător (temporar sau permanent; din alte motive decât cele disciplinare) într-o altă funcție judiciară (cu alte atribuții judiciare, în altă instanță sau locație) fără consimțământul său.

punctele 16 și 23 din Raportul ENCJ, disponibil la adresa: http://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/independence/encj_report_independence_accountability_2014_2015_adopted_ga_corr_2016.pdf

¹⁰² Graficul are la bază rezultatele prezentate în raportul ENCJ pentru 2014-2015 privind independența și răspunderea sistemului judiciar și de urmărire penală (rezultatul este prezentat ca procent dintr-un punctaj maxim standardizat).

Graficul 57: Sondajul ENCJ privind percepția judecătorilor asupra independenței
(percepție — o valoare mai mare înseamnă o percepție mai bună)¹⁰³

¹⁰³ Graficul se bazează pe răspunsurile date la întrebarea: „Pe o scară de la 0 - 10 (în care 0 înseamnă nu este deloc independent, iar 10 înseamnă cel mai mare grad de independență posibil): în calitate de judecător, nu mă simt deloc independent sau nu mă simt total independent?”. Un total de 4 874 de judecători au participat la sondajul efectuat în martie 2015. Următorii membri ai ENCJ nu au luat parte la sondaj: FR, MT, HR și HU. SE este observator în cadrul ENCJ.

3.3.4 Rezumat privind independența sistemului judiciar

Independența sistemului judiciar este un element fundamental al unui sistem de justiție eficace. Aceasta este esențială pentru asigurarea statului de drept, a caracterului echitabil al procedurilor judiciare și a încrederii cetățenilor și a întreprinderilor în sistemul juridic. Tabloul de bord prezintă tendințele în ceea ce privește percepția asupra independenței judiciare, precum și informații privind garanțiile de independență juridică și consiliile judiciare (organismele însărcinate cu protecția independenței sistemului judiciar).

- În completarea sondajului realizat de Forumul Economic Mondial (FEM) în rândul întreprinderilor, tabloul de bord din 2016 extinde analiza *percepției asupra independenței* cu noi sondaje Eurobarometru în rândul publicului larg și al întreprinderilor:
 - O comparare a tuturor sondajelor indică, în general, *rezultate similare*, în special în rândul statelor membre cu nivelul cel mai scăzut și cel mai ridicat al percepției asupra independenței sistemului judiciar.
 - Sondajul Forumului Economic Mondial, prezentat pentru a patra oară, arată că percepția întreprinderilor asupra independenței *s-a îmbunătățit sau a rămas stabilă* în majoritatea statelor membre în comparație cu anul precedent, cu îmbunătățiri semnificative în câteva state membre cu un nivel scăzut al percepției asupra independenței (graficul 48).
 - Printre motivele pentru percepția privind lipsa de independență a instanțelor și a judecătorilor, *ingerințele sau presiunile guvernelor și ale politicienilor*, precum și *interesele economice sau interesele specifice* sunt deosebit de importante pentru mai multe state membre cu un nivel foarte scăzut al percepției asupra independenței (graficele 45 și 47).
- Tabloul de bord prezintă în continuare o *cartografiere a garanțiilor juridice* privind independența sistemelor judiciare, arătând modul în care sunt organizate sistemele de justiție în scopul protejării independenței judiciare în anumite tipuri de situații în care ar putea fi amenințată independența:
 - În ceea ce privește *transferul judecătorilor fără consimțământul acestora și revocarea judecătorilor* în instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție, tabloul de bord arată că, în aproape toate statele membre, judecătorii transferați sau revocați pot formula o cale de atac sau pot solicita reexaminarea în instanță a deciziei respective. Cifrele arată că doar un număr mic de judecători au fost revocați sau transferați fără consimțământul lor și că majoritatea transferurilor au avut loc din motive disciplinare (graficele 52 și 53).
 - În marea majoritate a statelor membre, cauzele noi sunt *repartizate* în mod aleatoriu judecătorilor sau în conformitate cu o ordine predefinită, reducându-se astfel marja de apreciere, cu condiția ca sistemele să fie puse în aplicare în mod corespunzător și ca repartizarea să facă obiectul monitorizării (graficul 54).
 - Cu excepția câtorva state membre, judecătorii care nu se *retrag* de la adjudecarea unei cauze în care imparțialitatea lor este pusă la îndoială pot face obiectul unor sancțiuni disciplinare (graficul 55).
- Tabloul de bord prezintă activitatea Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (ENCJ) privind independența sistemului judiciar, care reprezintă un prim pas către o evaluare în practică a eficacității garanțiilor (graficul 56).
- Având în vedere imaginea de ansamblu actualizată referitoare la *componenta și competența consiliilor judiciare*, tabloul de bord arată că, în majoritatea consiliilor, judecătorii (și procurorii) sunt *aleși de colegii lor* (graficul 49). Tabloul de bord arată, de asemenea, că, pe lângă competențele necesare pentru a numi și a revoca judecătorii și pentru a lua decizii care afectează cariera acestora, numai câteva consilii au *competențe manageriale* pentru stabilirea efectivelor de personal în cadrul anumitor instanțe, a bugetului fiecărei instanțe și a utilizării TIC în instanțe (graficul 50).

- Doar în câteva state membre sistemul judiciar este implicat în *definirea criteriilor de stabilire a resurselor financiare ale sistemului*. Într-un număr mai mare de state membre, aceste criterii sunt definite exclusiv de puterea executivă și/sau puterea legislativă (graficul 51).

4. CONCLUZII

Cea de a patra ediție a tabloului de bord privind justiția, realizat de UE, oferă o imagine consolidată a modului în care sistemele judiciare naționale au înregistrat progrese în ceea ce privește eficiența, calitatea și independența lor. Chiar dacă situația diferă în mod semnificativ de la un stat membru la altul, în funcție de statul membru și de indicatorul avut în vedere, tabloul de bord din 2016 evidențiază unele semnale pozitive, și anume faptul că eforturile pentru îmbunătățirea sistemelor de justiție par să dea roade. Tabloul de bord va continua să monitorizeze aceste evoluții și să își consolideze analiza comparativă. Rolul fundamental al sistemelor de justiție pentru consolidarea statului de drept necesită continuarea acestor eforturi cu devotament și hotărâre.